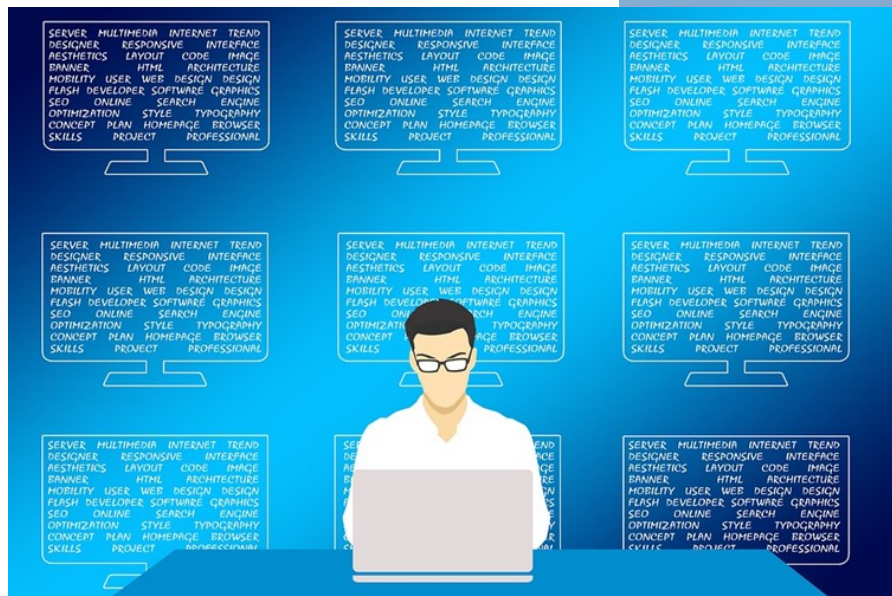

Forvaltningsrevisjon 2019 / 2020

Utarbeidet av Revisjon Øst IKS på oppdrag fra kontrollutvalget i Åmot kommune

Budsjettering, økonomistyring og oppfølging av tilskudd og refusjoner i Åmot kommune

Postboks 84, 2341 Løten

Telefon: 62 43 58 00

<https://revisjon-ost.no>

E-post: post@rev-ost.no

Org.nr: 974 644 576 MVA

Forord

Denne rapporten er et resultat av en forvaltningsrevisjon rettet mot budsjettering, økonomistyring og oppfølging av tilskudd og refusjoner i Åmot kommune. Foreløpig rapport har vært sendt til kommunens rådmann for uttalelse. Denne uttalelsen er tatt inn i rapportens kapittel 11. Rapporten, som utgjør forvaltningsrevisjonens sluttprodukt, avleveres herved til revisjonens oppdragsgiver, kontrollutvalget i Åmot kommune.

Laila Irene Stenseth og Jo Erik Skjeggstad har vært utøvende revisor for forvaltningsrevisjonen. Laila Irene har gjennomført de nødvendige kontroller og skrevet rapporten, mens Jo Erik har fulgt opp etter at rapporten ble sendt rådmannen til uttalelse. Jo Erik Skjeggstad har vært oppdragsansvarlig revisor for prosjektet og har kvalitetssikret arbeidet for den delen av arbeidet som Laila Irene Stenseth har utført, mens Morten Alm Birkelid har vært oppdragsansvarlig for den delen som Jo Erik har utført. Prosjektets datainnsamling er i hovedsak gjennomført i perioden oktober 2019 til februar 2020, og rapporten er slutført i mars 2020.

Innledningsvis vil man finne et sammendrag av rapporten som oppsummerer formål og problemstillinger, måten forvaltningsrevisjonen er gjennomført på og revisors konklusjoner og anbefalinger. **Sammendraget utgjør således en kortutgave av rapporten, spesielt beregnet for de som ikke ønsker å lese hele rapporten.** Våre anbefalinger fremgår på side 8.

Vi benytter anledningen til å takke kommuneadministrasjonen for bidrag i forbindelse med gjennomføring av forvaltningsrevisjonen. Vi takker også kontrollutvalget i Åmot kommune for oppdraget.

Løten, den 16. november 2020

Morten Alm Birkelid
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Jo Erik Skjeggstad
Utøvende forvaltningsrevisor

Innholdsfortegnelse

1	Sammendrag	4
2	Bakgrunn for prosjektet	10
3	Formål og problemstillinger	11
4	Aktualitet.....	11
5	Avgrensninger.....	11
6	Metode for revisjonen.....	12
6.1	Dokumentstudier	12
6.2	Intervjuer.....	12
6.3	Regnskapsanalyse.....	13
7	Problemstilling 1 – Budsjettering og økonomistyring	14
7.1	Revisjonskriterier for problemstilling 1.....	14
7.2	Data innhentet ved dokumentanalyse	15
7.2.1	Retningslinjer og reglementer.....	15
7.2.2	Årshjul og vedtatte handlingsregler	16
7.2.3	Økonomiplan og årsbudsjett 2017 – 2020	16
7.2.4	Økonomisk rapportering – årsregnskap, årsberetning og årsrapport 2016 - 2018	21
7.2.5	Tertialrapportering 2017 – 2019	22
7.3	Data innhentet ved intervju - overordnet perspektiv	23
7.3.1	Om budsjett- og økonomiplanprosessen	23
7.3.2	Om økonomistyringsprosessen	25
7.4	Data innhentet fra sektor for helse og velferd.....	26
7.4.1	Budsjett- og økonomiplanprosessen.....	26
7.4.2	Økonomistyringsprosessen	29
7.4.3	Hva kan forbedres innenfor sektoren?.....	30
7.4.4	Mottatte dokumenter og rapportering innen sektoren.....	30
7.4.5	Enhet for institusjonstjenesten og spesialiserte tjenester.....	31
7.4.6	Enhet for hjemmetjenester	33
7.5	Data innhentet fra sektor for samfunnsutvikling	36
7.5.1	Om budsjettprosess i sektoren.....	36
7.5.2	Økonomistyring i sektoren	38
7.5.3	Enhet for plan, byggesak og GEO-data.....	38
7.5.4	Enhet for landbruk.....	39
7.5.5	Enhet for teknisk drift.....	41
7.6	Revisors vurdering.....	42

7.6.1	Vurdering opp mot lovkrav	42
7.6.2	Vurdering opp mot krav i reglementer	44
7.6.3	Vurdering opp mot kommunestyrets vedtak og forutsetninger	45
7.6.4	Øvrige forhold	47
8	Problemstilling 2 – Tilskudd og refusjoner	49
8.1	Revisjonskriterier for problemstilling 2	49
8.2	Innhentede data	49
8.2.1	Reglementer, retningslinjer og oppfølging fra økonomiavdelingen	49
8.2.2	Regnskapsanalyse	51
8.2.3	Sektor for oppvekst	53
8.2.4	Sektor for helse og velferd	59
8.2.5	Sektor for samfunnsutvikling	67
8.3	Revisors vurdering	71
8.3.1	Reglementer og retningslinjer	71
8.3.2	Fakturering og oppfølging fra økonomikontoret	71
8.3.3	Prosedyrer, rutiner og oversikter	72
9	Konklusjoner	74
9.1	Problemstilling 1: Budsjettering og økonomistyring	74
9.2	Problemstilling 2: Tilskudd og refusjoner	76
10	Anbefalinger	78
10.1	Anbefalinger til problemstilling 1	78
10.2	Anbefalinger til problemstilling 2	78
11	Rådmannens uttalelse til rapporten	79
11.1	Revisors kommentar til rådmannens uttalelse	79
12	Kildeliste	81
12.1	Dokumenter - Åmot kommune	81
12.2	Annen litteratur	82
12.3	Internettreferanser	82
13	Vedlegg til rapporten	83
13.1	Vedlegg A: Revisjonskriterier	83
13.1.1	Utleddning av kriterier til problemstilling 1: Budsjettering og økonomistyring	84
13.1.2	Oppsummering av revisjonskriterier for problemstilling 1	96
13.2	Utleddning av revisjonskriterier til problemstilling 2: Tilskudd og refusjoner	97
13.2.1	Oppsummering av revisjonskriterier for problemstilling 2	98
13.3	Vedlegg B: Behandling i politiske utvalg og organer	99
13.3.1	Behandling av årsbudsjett og økonomiplaner i perioden 2016 - 2019	99

1 Sammendrag

Kontrollutvalget i Åmot kommune bestilte i sak PS 18/27 en forvaltningsrevisjon rettet mot budsjett- og økonomistyring i kommunen, inkludert håndtering av tilskudd og refusjonsinntekter

Formålet med forvaltningsrevisjonen har vært å undersøke om kommunen har etablert tilfredsstillende rutiner for budsjettering og økonomistyring, slik at lovverk og retningslinjer blir etterlevd, og at kommunen når sine målsettinger på området.

Formålet har også omfattet en kartlegging av kommunens tilskudd og refusjonsinntekter, og en gjennomgang av om kommunens rutiner knyttet til tilskudd og refusjonsinntekter bidrar til å sikre at kommunen mottar de inntektene de har krav på.

Formålet skulle belyses gjennom å besvare følgende hovedproblemstillinger og underproblemstillinger:

- 1. I hvilken grad har Åmot kommune etablert tilfredsstillende budsjettering og økonomistyring?**
Herunder;
  - a. I hvilken grad har kommunen etablert tilfredsstillende prosesser og rutiner for budsjettering for kommunen som helhet, og for sektorene for helse og omsorg og samfunnsutvikling jf. bestemmelser i lovverk, vedtak og øvrige bestemmelser?
  - b. I hvilken grad har kommunen etablert tilfredsstillende prosesser og rutiner for økonomistyring for kommunen som helhet, og for sektorene helse og omsorg og samfunnsutvikling, jf. bestemmelser i lovverk, vedtak og øvrige bestemmelser?
- 2. I hvilken grad har kommunen og utvalgte seksjoner etablert prosesser og rutiner som bidrar til å sikre at kommunen mottar tilskudd og refusjoner når kommunen har krav på det?**

Det er benyttet dokumentstudier og -analyser, regnskapsanalyser, og intervjuer for å besvare problemstillingene. Kommunene er kontrollert mot revisjonskriterier utledet fra kommuneloven med forskrifter, Kommunaldepartementets veileder – økonomiplanlegging i kommuner og fylkeskommuner, samt Åmot kommunes interne reglementer, retningslinjer, prosedyrer og rutiner på området. Vi har konkludert som følger på problemstilling 1 og 2 (se neste side):

Problemstilling 1: Budsjett og økonomistyring

Åmot kommune har i stor grad etablert tilfredsstillende budsjettering og økonomistyring. Vi har likevel funnet områder hvor kommunene kan gjøre forbedringer. Vi har vurdert budsjett- og økonomistyringsprosessene opp mot lovkrav, interne reglementer og vedtak. Den samlede konklusjonen er basert på følgende:

Konklusjoner opp mot lovkrav

Åmot kommune har utarbeidet årshjul og planer for økonomiplan- og budsjettprosessen. Dokumentene er lagt frem for formannskap og kommunestyre og er forankret politisk.

Kommunestyret har, etter innstilling fra formannskapet, vedtatt økonomiplan for de fire neste budsjettår. Økonomiplanen gir oversikt over sannsynlige inntekter og forventede utgifter, er realistisk og oversiktlig og angir dekning for forventede utgifter og planlagte oppgaver.

Kommunestyret har, etter innstilling fra formannskapet, vedtatt årsbudsjett for neste kalenderår og endringer til årsbudsjettet. Årsbudsjettet omfatter hele kommunens virksomhet og er realistisk, oversiktlig og gir dekning for forventede utgifter og planlagte oppgaver.

Formannskapet er kommunens økonomiutvalg. Rådmannen har, i samsvar med formannskapet intensjoner og vedtak, hatt en fremtredende rolle i budsjettarbeidet.

Innstilling til og vedtak av drifts- og investeringsbudsjett er satt opp i balanse og viser tall for budsjettåret, foregående budsjettår og sist vedtatte årsregnskap.

I budsjettdokumentet redegjøres det for budsjettforutsetningene, herunder for grunnleggende prinsipper kommunen har benyttet til å fremstille årsbudsjettet. Dokumentet inneholder ikke beskrivelse av organisering av arbeidet.

Det følger av «*Budsjettprosess for budsjettåret 2018 – Opplegg og gjennomføring*» at formannskapets innstilling skal legges ut på høring før endelig behandling i kommunestyret. Formannskapets innstilling til årsbudsjett 2018 lå ute på høring 14 dager før kommunestyret behandlet årsbudsjettet. Formannskapets innstilling til årsbudsjett 2019 lå ute på høring 15 dager før kommunestyret behandlet årsbudsjett og økonomiplan

Årsbudsjett for 2018 og 2019 er vedtatt innen utgangen av foregående år.

Årsbudsjettet er fremstilt som eget dokument, og er oppdatert i samsvar med vedtak gjort i kommunestyret innen 15. januar i budsjettåret.

Åmot kommune sendte inn årsbudsjett 2019 og økonomiplan 2019 – 2022 til Fylkesmannen i Hedmark i begynnelsen av februar 2019.

Rådmannen har sørget for at det i 1. og 2. tertial 2017, 2018 og 2019 er lagt frem rapporter for kommunestyret. Tertialrapportene rapporterer opp mot vedtatt budsjett, og viser utvikling i inntekter og innbetalinger og utgifter og utbetalinger. Rapporteringen inneholder forslag til tiltak for å etterleve regulert budsjett. Det foreslås budsjettreguleringer i den grad det anses nødvendig.

Konklusjoner opp mot reglementer

Formannskapet, som er kommunens økonomiutvalg, behandler dokumenter som fastsetter opplegg og gjennomføring av budsjettprosessen. Alle partier som har representanter i kommunestyret, er også representert i formannskapet og har mulighet for å medvirke.

Kommunens hovedutvalg har fått uttale seg til økonomiplan, årsbudsjett og tertialrapporter.

Kommunestyret har vedtatt årsbudsjett og økonomiplan i form av budsjettskjema 1A og 1B, med en nettoramme pr. rammeområde. Det er ikke i samsvar med bestemmelser i gjeldende økonomireglement. Kommunestyret har delegert økonomisaker til rådmannen. Det innebærer at rådmannen er delegert myndighet til å fordele budsjetttramme. Rådmannen og rådmannens ledergruppe gir signaler om budsjetttramme til sektorene. Sektorleder, sammen med enhetsledere, eventuelt også avdelingsledere, fordeler sektorens budsjetttramme på enheter, avdelinger og budsjettposter. Det fremgår av budsjettvedtaket hvilket nivå budsjettet er vedtatt på.

Kommunens økonomireglement ble vedtatt 1.9.2010. Kommunelovens §14-2, pkt. d krever at (det sittende) kommunestyret selv skal vedta økonomireglementet.

Rådmannen har lagt frem tertialrapportering for kommunestyret. Tertialrapportene er behandlet av formannskapet. Ved endring av budsjetttramme, har formannskapet innstilt til kommunestyret. Beløpsmessige endringer fremgår av sakspapirene, men ikke av formannskapets innstilling.

Økonomioppfølging og – styring skjer ute på de enkelte enheter og bygger på prinsipper om desentralisert styring.

Rådmannen skal, etter gitte kriterier i kommunens økonomireglement, sørge for rapportering om budsjettendringer til kommunestyret. Vi har ikke fått fremlagt rutinebeskrivelse eller andre opplysninger som tilsier at rapportering skjer.

Kommunens økonomireglement inneholder bestemmelser knyttet til budsjett, budsjettjustering og hvordan midler skal disponeres. Vi har ikke fått fremlagt rutinebeskrivelse eller andre opplysninger som viser at bestemmelsen i økonomireglementet om å utarbeide egne rutiner for alle typer budsjettreguleringer er etterlevd.

Konklusjoner opp mot vedtak og forutsetninger

Rådmannen har lagt vekt på å følge opp kommunens økonomiske handlingsregler. Det har likevel vært krevende å budsjetter med tilstrekkelig avsetning til disposisjonsfond.

Den økonomiske situasjonen i Åmot kommune er krevende. Det er viktig at kommunen sørger for å avsette tilstrekkelig midler til disposisjonsfond, og sikrer at kommunens økonomiske handleevne blir ivaretatt over tid, jf. KL § 14-1.

Kommunen benytter KS-prognose modell til å budsjettere skatteinntekter og rammetilskudd. Budsjetterte skatteinntekter, rammetilskudd og andre tilskudd holdes innenfor statlige budsjettforutsetninger, slik disse går frem av statsbudsjettet. Statlige anslag for lønns- og prisvekst følges. Anslag for gjennomsnittlig endring i antall innbyggere i kommuneplanens samfunnsdel samsvarer med statlige anslag.

Opp mot øvrige, overordnede forhold

I budsjettprosessene for 2019 og 2020 er det lagt vekt på involvering. Det har i mindre grad vært tverrsektorielt fokus.

Regelmessig gjennomgang av budsjettarbeid, rapportering og økonomi i rådmannens ledergruppe, er viktig for involvering, tverrsektorielt arbeid og helhetlig forståelse.

Kommunen benytter it-løsningene Arena til budsjettering og Framsikt til rapportering og oppfølging. Det kan stilles spørsmål ved om det er nødvendig med ett budsjettverktøy og ett rapporteringsverktøy.

Sektor for helse og velferd

Det kan vurderes å etablere både månedlige møter mellom den enkelte enhetsleder og sektorleder, samt rutine for skriftlig rapportering fra enhetsledere til sektorleder.

Sektor for samfunnsutvikling

Sektoren har mindre enheter og enhetsledere som kjenner fagområdene godt. Det kan være en fordel ved vurdering av innsparingstiltak og konsekvenser.

Problemstilling 2: Tilskudd og refusjoner

Utvalgte sektorer i Åmot kommune har i stor grad oversikt og tilfredsstillende kontroll med sine tilskudd og refusjonsinntekter. Vi har likevel funnet områder hvor kommunen og sektorene kan gjøre forbedringer. Den samlede konklusjonen er basert på følgende:

Konklusjoner opp mot reglementer og retningslinjer

Økonomireglementet inneholder bestemmelser for hvordan refusjonsinntekter skal behandles, men ikke bestemmelser knyttet til behandling av tilskudd.

Konklusjoner – fakturering og oppfølging

Oppvekstsektoren sender krav om refusjonsinntekter via kommunens faktureringsystem. Økonomikontoret følger opp at faktura blir betalt. Refusjonskrav og tilskudd blir merket med ansvar, tjeneste, inntektspost, anvises og sendes økonomikontoret. Betalingsmottaker på faktura er Åmot kommune v/økonomikontoret

Sektor for helse og velferd sørger for at søknader og tilsagnsbrev blir arkivert. Tilsagnsbrevet blir oversendt økonomiavdelingen for inntektsføring. Ubrukte midler avsettes til fond pr. 31.12. Betalingsmottaker ved tilskudd er Åmot kommune v/økonomikontoret.

Innenfor **Sektor for samfunnsutvikling** varierer praksis fra enhet til enhet. Enkelte enheter sender faktura via kommunens faktureringsystem, med oppfølging av økonomikontoret. Andre enheter sender brev og ber om innbetaling av refusjonsinntekter.

Konklusjoner – prosedyrer, rutinebeskrivelser og oversikter

Kommunen har, bortsett fra økonomireglementet, ikke skriftlige rutiner som gjelder for refusjonsinntekter, eller innbetaling av tilskudd.

Sektor for oppvekst og utvalgte enheter har ikke etablert skriftlige prosedyrer og rutinebeskrivelser for tilskudd og / eller refusjonsinntekter. Utvalgte enheter har beskrevet sin prosedyre i praksis. De utarbeider fakturagrunnlag som blir sendt økonomiavdelingen. Økonomiavdelingen fakturerer og sørger for innkreving. Åmot ungdomsskole har i tillegg lagt frem dokumenter som underbygger at prosedyren gjennomføres som beskrevet.

Sektor for helse og velferd har ikke skriftlige rutiner, prosedyrer eller oversikter knyttet til tilskudd og refusjoner. Sektoren har redegjort for hvilke tilskudd og refusjoner som de har søkt om, og har god oversikt over og oppfølging av refusjonsinntekter og tilskudd. Sektoren bør vurdere å etablere skriftlige prosedyrer, rutinebeskrivelser og /eller sjekklister på området. Årshjul kan også være et alternativ. Skriftlighet kan bidra til mindre sårbarhet ved fravær av nøkkelpersonell av noe varighet, eller ved skifte av stillinger.

Sektor for samfunnsutvikling har ikke skriftlige rutiner, prosedyrer eller oversikter knyttet til tilskudd og refusjoner, og bør vurdere å etablere skriftlige prosedyrer, rutinebeskrivelser og /eller sjekklister på området. Årshjul kan også være et alternativ. Skriftlighet kan bidra til mindre sårbarhet ved fravær av nøkkelpersonell av noe varighet, eller ved skifte av stillinger.

Anbefalinger

Med bakgrunn i våre vurderinger og konklusjoner anbefales følgende:

I forhold til problemstilling 1: Budsjettering og økonomistyring, bør rådmannen:

1. Sørge for at kommunens økonomireglement blir gjennomgått, oppdatert og lagt frem for kommunestyret for vedtak. Økonomireglementets bestemmelser bør samsvare med kommunens etablerte praksis på området, alternativt må kommunen endre praksis.
2. Sørge for at økonomireglement jevnlig blir gjennomgått, oppdatert og lagt frem for det til enhver tid sittende kommunestyre for behandling og vedtak, jf. KL § 14-2.
3. Dersom formannskapet innstiller på endringer av driftsrammer, sørge for at de beløpsmessige endringene går klart frem av protokollen og formannskapets innstilling.
4. Dersom kommunestyret vedtar endringer av driftsramme, sørge for at de beløpsmessige endringene går klart frem av protokollen og kommunestyrets vedtak.
5. Sørge for at det også gjøres rede for organiseringen av budsjettarbeidet i budsjettokumentet.
6. Påse at rapportering og disponering av midler, til enhver tid, skjer i samsvar med bestemmelser i kommunens gjeldende økonomireglement.
7. Sørge for et budsjettutkast fra rådmannen som minimum ivaretar handlingsregler vedtatt av kommunestyret. Videre bør formannskapet forholde seg til vedtatte handlingsregler, når formannskapet innstiller på årsbudsjett til kommunestyret. Kommunestyret kan velge å fravike vedtatte handlingsregler.
8. I sitt budsjettutkast til formannskapet, legge opp til at kommunen avsetter tilstrekkelig med midler til disposisjonsfond, slik at kommunens økonomiske handlingsevne blir ivare tatt over tid, jf. KL § 14-1.
9. Sørge for at det i budsjettprosessen, legges vekt både på involvering av ledere, tillitsvalgte og ansatte, samt tverrsektorielt arbeid.
10. Påse at det utarbeides rutiner for budsjettering og budsjettendringer, og at disse er gjort kjent for og følges av alle med budsjettansvar.

Sektorleder for helse og velferd kan:

11. Vurdere om det er hensiktsmessig med månedlige møter med hver enkelte enhetsleder, og om det bør etableres en rutine med skriftlig rapportering fra den enkelte enhetsleder opp til sektorleder.

I forhold til problemstilling 2: Tilskudd og refusjoner bør rådmannen sørge for at:

12. Det økonomireglementet som blir lagt frem for kommunestyret for behandling og vedtak, også inneholder oppdaterte bestemmelser knyttet til tilskudd og refusjonsinntekter.
13. Bestemmelser i økonomireglementet samsvarer med ønskelig og etablert praksis på området, herunder at alle sektorer og enheter sørger for at refusjonsinntekter utfaktureres og følges opp av økonomikontoret i kommunen.
14. Sektor for oppvekst, helse og velferd og samfunnsutvikling med tilhørende enheter, utarbeider rutinebeskrivelser, prosedyrer og oversikter over aktuelle refusjons- og tilskuddsordninger. Årshjul kan også være et aktuelt tiltak for å administrere refusjoner og tilskudd.

2 Bakgrunn for prosjektet

Kontrollutvalget skal påse at den økonomiske forvaltning i kommunen er gjenstand for forvaltningsrevisjon, jf. kommunelovens § 23-2. I § 23-3 er det gitt regler om hva dette innebærer og hvordan slik revisjon skal gjennomføres.

Faktaboks 1: Bakgrunn

Revisjonen har som en av sine oppgaver å utføre forvaltningsrevisjon, jf. kommunelovens § 24-2. Forvaltningsrevisjon innebærer å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak.

Kontrollutvalget i Åmot kommune vedtok i møte den 20.9.17 (sak 17/20) å bestille «en prosjektplan for gjennomføring av forvaltningsrevisjon innenfor budsjettering, økonomistyring og oppfølging/utnyttelse av tilskuddsordninger/refusjoner.» Kontrollutvalget ønsket en kombinasjon av to temaer som var omtalt i kommunens overordnede analyse og plan for forvaltningsrevisjon.

Prosjektplanen ble lagt frem for behandling i kontrollutvalget den 23.11.2017. Kontrollutvalget behandlet saken, og fattet følgende vedtak:

«Hedmark Revisjon IKS lager en ny prosjektplan der endringer som ble bestemt i møtet legges inn. Ny plan sendes sekretær som videresender den til medlemmene. Den nye planen behandles på årets første møte i 2018.»

Hedmark Revisjon IKS gjennomgikk og justerte prosjektplanen. Denne ble den 15.2.2018 behandlet i kontrollutvalget, som fattet følgende vedtak:

Vedtak i Kontrollutvalget - 15.02.2018:

- Kontrollutvalget tar «Prosjektplan – Budsjettering, økonomistyring, og oppfølging av tilskudd og refusjoner i Åmot kommune» til orientering, og vil på bakgrunn av planen bestille gjennomføring av et forvaltningsrevisjonsprosjekt innenfor en ramme på 275 timer.
- Under punkt 1, 3, 5 slår vi sammen punkt 3 og 4 og utelater nr 5, jfr prosjektplanen.
- Kontrollutvalget får en statusrapportering på prosjektet på juni møtet.

Kontrollutvalget bestemte i juni 2018 at forvaltningsrevisjonen skulle utsettes som følge av at Åmot kommunes økonomisjef gikk av med pensjon, og ny økonomisjef var ansatt. Prosjektet ble restartet etter at kontrollutvalget vedtok følgende den 19.9.2018, PS 18/27:

Behandling i Kontrollutvalget - 19.09.2018:

Forslag fra kontrollutvalget:

Kontrollutvalget ønsker at prosjektet «Budsjettering, økonomistyring og oppfølging av tilskudd og refusjoner i Åmot kommune» settes i gang. Oppstartstidspunkt avklares mellom Hedmark Revisjon IKS og økonomisjef, og det gis tilbakemelding til kontrollutvalget om starttidspunkt og ferdigstillelse.

Avstemming:

Forslag fra kontrollutvalget enstemmig vedtatt.

Hedmark Revisjon IKS tok kontakt med nytilsatt økonomisjef og avtalte at forvaltningsrevisjonsprosjektet tidligst skulle startes opp i mars 2019. Forvaltningsrevisjonsprosjektet ble restartet i april 2019. Datainnsamlingen er gjennomført i perioden august – desember 2019. Foreløpig rapport ble utarbeidet i løpet av februar/mars 2020 og sendt til uttalelse 23. mars 2020.

3 Formål og problemstillinger

Formålet med forvaltningsrevisjonen har vært å undersøke om kommunen har etablert tilfredsstillende rutiner for budsjettering og økonomistyring, slik at lovverk og retningslinjer blir etterlevd, og at kommunen når sine målsettinger på området.

Faktaboks 2: Formål og problemstillinger

Når kontrollutvalget bestiller forvaltningsrevisjon, så tar de stilling til hva formålet med revisjonen skal være og hvilke problemstillinger revisjonen skal besvare eller belyse.

Formålet har også omfattet en kartlegging av kommunens tilskudd og refusjonsinntekter, og en gjennomgang av om kommunens rutiner knyttet til tilskudd og refusjonsinntekter bidrar til å sikre at kommunen mottar de inntektene de har krav på.

Formålet belyses gjennom å besvare følgende hovedproblemstillinger og underproblemstillinger:

- 1. I hvilken grad har Åmot kommune etablert tilfredsstillende budsjettering og økonomistyring?**
Herunder;
  - a. I hvilken grad har kommunen etablert tilfredsstillende prosesser og rutiner for budsjettering for kommunen som helhet, og for sektorene for helse og omsorg og samfunnsutvikling jf. bestemmelser i lovverk, vedtak og øvrige bestemmelser?
  - b. I hvilken grad har kommunen etablert tilfredsstillende prosesser og rutiner for økonomistyring for kommunen som helhet, og for sektorene helse og omsorg og samfunnsutvikling, jf. bestemmelser i lovverk, vedtak og øvrige bestemmelser?
- 2. I hvilken grad har kommunen og utvalgte seksjoner etablert prosesser og rutiner som bidrar til å sikre at kommunen mottar tilskudd og refusjoner når kommunen har krav på det?**

4 Aktualitet

Aktualitet og nytteverdi vurderes i forhold til om forvaltningsrevisjonen er egnet for å avdekke risiko-områder som kan medføre feil og/eller mangler. Det antas at prosjektet medfører nytteverdi for kommunen, dersom revisjonen synliggjør områder hvor kommunen kan gjøre forbedringer.

I planleggingsfasen kom det signaler om at områdene¹ som har blitt kontrollert, kunne være risikoområder i kommunen. Høsten 2017 lå Åmot kommune an til et ikke ubetydelig merforbruk, og rådmannen måtte innføre tiltak for å begrense budsjettoverskridelser. Kommunen måtte også gjennomføre en rekke tiltak for å kunne vedta årsbudsjett for 2018 og en økonomiplan 2018 – 2021 i balanse. Arbeidet med å tilpasse driften til inntektene fortsatte i løpet av 2018, og det ble gjennomført et omfattende arbeid med budsjett 2019 og økonomiplan 2019 – 2022. Budsjettet for 2019 har vært stramt, og det ble planlagt månedlig oppfølging og rapportering.

Med bakgrunn i at Åmot kommune har vært og er i en krevende økonomisk situasjon, ble forvaltningsrevisjonen ansett som aktuell.

5 Avgrensninger

Forvaltningsrevisjonen var tenkt avgrenset til kommunens budsjettering for perioden 2017 – 2019, og budsjett- og økonomistyring for samme periode. Forvaltningsrevisjonen ble utsatt. Vi har derfor valgt å fokusere på økonomiplan- og budsjettprosessen for budsjettårene 2018 og 2019. Vi berører også

¹ Sektorene helse- og velferd, samfunnsutvikling og oppvekst.

budsjettprosessen for budsjettåret 2020. Vi har sett på overordnede forhold, sektor for helse og velferd og sektor for samfunnsutvikling i denne delen av forvaltningsrevisjonen, jf. problemstilling 1.

I tilknytning til problemstilling to, har vi laget oversikter over kommunens tilskudd og refusjonsinntekter for perioden 2016 – 2018 og analysert disse. Regnskapsanalysen ble presentert for kontrollutvalget i Åmot kommune den 19.9.2019. Kontrollutvalget ønsket at vi utvidet problemstilling 2 til også å omfatte sektor for oppvekst. Vi har derfor sett på sektor for helse og velferd, sektor for samfunnsutvikling og sektor for oppvekst.

Vi presiserer at vi ikke har kontrollert at budsjettall lagt inn i Arena (budsjettverktøyet), eller budsjett- og regnskapstall lagt inn i Framsikt (rapporteringsverktøyet), er korrekte. Videre har vi ikke kontrollert at sammenhengen mellom budsjett- og regnskapstall i løsningene fremstår som logisk. Det innebærer av vi eksempelvis ikke har kontrollert om det er budsjettert med arbeidsgiveravgift på alle avgiftspliktige utbetalinger.

6 Metode for revisjonen

Valg av metode vil variere etter formålet med forvaltningsrevisjonen og hvilke problemstillinger forvaltningsrevisjonen skal besvare. I denne forvaltningsrevisjonen har vi benyttet dokumentstudier og -analyser, regnskapsanalyser, og intervjuer for å besvare problemstillingene.

Data som er innhentet er verifisert. Referat fra intervjuer er verifisert av den enkelte intervjurespondent. Dokumentstudiene er verifisert av Åmot kommune. Rådmannen i Åmot kommune har uttalt seg til foreløpig rapport, og uttalelsen er tatt inn i kapittel 11. Prosjektet er gjennomført i samsvar med Norges kommunerevisorforbund sin standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001).

6.1 Dokumentstudier

Undersøkelsen har omfattet gjennomgang og vurdering av en rekke relevante dokumenter. Oversikt over dokumenter er tatt inn i rapportens kapittel 12.

6.2 Intervjuer

Vi har gjennomført oppstartsmøte med konstituert rådmann og økonomisjef 7. mai 2019. Vi har gjennomført til sammen 12 intervjuer i forvaltningsrevisjonen. Vi har intervjuet:

1. Økonomisjef
2. To ansatte ved økonomiavdelingen
3. Sektorleder for helse og velferd
4. Enhetsleder for hjemmetjenesten
5. Enhetsleder for institusjonstjenesten og spesialiserte tjenester
6. Konstituert sektorleder for samfunnsutvikling
7. Enhetsleder for teknisk drift
8. Enhetsleder for landbruk
9. Enhetsleder for plan, byggesak og GEO-data

I intervjuene ovenfor ble temaer som gjaldt både problemstilling 1 og 2, tatt opp.

Vi har også intervjuet:

10. Konstituert sektorleder for oppvekst

11. Rektor og merkantilt ansatt ved Åmot ungdomsskole
12. Rektor for Rena skole

I de tre siste intervjuene ble kun problemstilling 2 tatt opp.

6.3 Regnskapsanalyse

Vi har hentet ut regnskapsdata fra kommunens årsregnskaper for 2016 – 2018, og laget oversikt over hvilke tilskudd og refusjoner Åmot kommune har mottatt i løpet av de siste tre år. Vi har utarbeidet to oversikter. Den ene viser tilskudd og refusjoner ekskl. syke- og fødselspenger pr. ansvar. Den andre viser refusjon av syke- og fødselspenger pr. ansvar. Formålet med regnskapsanalysen har vært todelt. Analysen har gitt oss oversikt over hvilke tilskudd og refusjoner kommunen har mottatt. Den har også dannet grunnlag for utvalg av sektorer og enheter som skulle kontrolleres nærmere. Regnskapsanalysen med oversikter ble lagt frem for kontrollutvalget i møte den 19. september 2019. Kontrollutvalget sluttet seg til våre forslag som var:

Vi foreslår å se på følgende knyttet til Sektor for OPPVEKST:

Ansvar 2000 Felles oppvekst med tilskudd knyttet til inkluderende skole- og barnehagemiljø, den kulturelle skolesekken, foreldrerådgiver mv.

Ansvar 2210 Rena skole og 2220 Åmot ungdomsskole mottar refusjon og tilskudd omtrent på samme nivå for alle tre år. Det er snakk om forholdsvis store beløp.

Vi foreslår å se på følgende knyttet til sektor for HELSE OG VELFERD:

Ansvar 3000 Helse og velferd med ressurskrevende brukere og tilskudd til etter- og videreutdanning.

Ansvar 3120 Forebygging og behandling, 3210 Demensomsorg og 3220 Rehabilitering og somatikk er områder som omfattes av prosjektplan og som omfatter ulike tilskudd.

Ansvar 3500 Hjemmetjenester med legatmidler, arvemidler, gavemidler samt refusjoner. Vi foreslår å se nærmere på refusjonsinntekter.

Ansvar 3700 Samfunnsintegrering omfatter tilskudd flyktninger, gavemidler og refusjon vedsentral (fra private). Det er stort omfang av inntekter som vi foreslår å se nærmere på.

Vi foreslår å se nærmere på følgende knyttet til sektor for SAMFUNNSUTVIKLING:

Vi foreslår å se nærmere på 6001 Teknisk brann, 6002 Teknisk landbruk, 6003 Interne tjenester og 6004 Teknisk – Kommunal teknikk om tilskudd og refusjonsinntekter. I tillegg foreslår vi å se på ansvar 5000 Kultur som omfatter mange ulike tilskudd og refusjoner.

Vi tok utgangspunkt i at regnskapsrevisor hadde tatt forbehold knyttet til refusjon av syke- og fødselspenger i revisjonsberetningen til årsregnskap 2018. I tillegg arbeider økonomiavdelingen med å følge opp revisors forbehold. Det ble derfor besluttet ikke å se nærmere på refusjon av syke- og fødselspenger. Regnskapsrevisor attesterer årlige krav om tilskudd til ressurskrevende tjenester. Det ble derfor besluttet ikke å gå nærmere inn på forholdet i denne forvaltningsrevisjonen.

I den grad regnskapsrevisor har avgitt uttalelser om refusjon og tilskudd, har vi bygget på regnskapsrevisors arbeid. Vi har kun unntaksvis kontrollert tilskudd eller refusjonsinntekter der regnskapsrevisor har avgitt uttalelse. I tilknytning til regnskapsanalysen, har vi lagt vekt på endringer fra år til år og stilt spørsmål til aktuelle enheter for å avklare årsaker til endringer og om det er refusjonsinntekter en kunne forventet at kommunen hadde mottatt, som ikke har kommet mv.

7 Problemstilling 1 – Budsjettering og økonomistyring

Problemstilling 1:

I hvilken grad har Åmot kommune etablert tilfredsstillende budsjettering og økonomistyring?

7.1 Revisjonskriterier for problemstilling 1

I kapittel 13, vedlegg A, har vi utledet revisjonskriterier for problemstilling 1.

Med utgangspunkt i lovkrav kan det forventes at:

Rådmannen har etablert rutiner og prosedyrer som bidrar til at økonomiplan- og budsjettprosess, samt økonomisk rapportering skjer i samsvar med lov og forskrift. Det innebærer at:

1. Det er utarbeidet en plan for økonomiplan- og budsjettprosessen og at planen er forankret politisk.
2. Kommunestyret, etter innstilling fra formannskapet, har vedtatt økonomiplan for de fire neste budsjettår, og at økonomiplanen gir oversikt over sannsynlige inntekter og forventede utgifter, er realistisk og oversiktlig og angir dekning for forventede utgifter og planlagte oppgaver.
3. Kommunestyret, etter innstilling fra formannskapet, har vedtatt årsbudsjett for neste kalenderår og endringer til årsbudsjettet, og at årsbudsjettet omfatter hele kommunens virksomhet og er realistisk, oversiktlig og gir dekning for forventede utgifter og planlagte oppgaver.
4. Drifts- og investeringsbudsjettet er satt opp i balanse og viser tall for budsjettåret, foregående budsjettår og sist vedtatte årsregnskap.
5. Budsjettdokumentet inneholder redegjørelse for de grunnleggende prinsipper kommunen har benyttet til fremstilling av årsbudsjettet, og en beskrivelse av organiseringen av arbeidet med budsjettet.
6. Innstilling til årsbudsjett blir lagt ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før årsbudsjettet skal behandles i kommunestyret.
7. Årsbudsjettet er vedtatt før utgangen av foregående år og foreligger, slik det er vedtatt av kommunestyret, som eget dokument innen 15. januar i budsjettåret. Videre at årsbudsjettet er sendt fylkesmannen til orientering straks dokumentet foreligger.
8. Rådmannen, minimum 2 ganger i løpet av budsjettåret, har lagt frem rapporter for kommunestyret som viser utviklingen i inntekter og innbetalinger og utgifter og utbetalinger i henhold til det vedtatte årsbudsjett. Rapporteringen inneholder nødvendige tiltak for å unngå avvik i forhold til vedtatt eller regulert årsbudsjett, og forslag til endringer i årsbudsjettet når dette må anses påkrevd².

Med utgangspunkt i reglementer kan det i forventes at:

9. Økonomiutvalget (formannskapet) i tillegg til en representant for partier som ikke er representert i formannskapet, har vært styringsgruppe for økonomiplan og budsjett, og at formannskapet har lagt til rette for medvirkning.
10. Kommunens hovedutvalg har fått uttale seg til økonomiplan og årsbudsjett, tertialrapporter og årsregnskap med årsberetning.
11. Det fremgår klart av budsjettvedtaket hvilket nivå budsjetter er vedtatt på og hvem som skal fordele rammene videre.
12. Formannskapet har gitt innstilling til kommunestyret om endringer/justeringer av økonomiplan og årsbudsjett som medfører endringer av total budsjettamme.
13. Kommunestyret har selv vedtatt budsjettregulering:
  - a. mellom rammeområder slik disse fremkommer av budsjettdokumentet og –vedtaket.
  - b. som berører finansielle transaksjoner. Unntaket er bruk av bundne driftsfond, bundne kapitalfond, ikt-fond og lønnsreguleringsfond.

² Revisjonskriteriet 9 er tatt ut. Dette lød: Budsjettendringer er vedtatt av kommunestyret selv. Dette tilsvarer tidligere kriterium 14, nå nr. 13.

14. økonomistyringen bygger på prinsipper om desentralisert styring innenfor vedtatte brutto budsjetttrammer.
15. rådmannen, i den grad det er budsjettregulert innenfor de enkelte rammeområder, har sørget for rapportering til kommunestyret og at den enkelte budsjettjustering ikke overstiger kr. 500.000. Dette gjelder også når rådmannen har budsjettjustert som følge av lønnsoppgjøret.
16. rådmannen har sørget for tertialrapportering til kommunestyret med forslag om budsjettendringer, og at ledere for rammeområdene jevnlig har rapportert til rådmannen.
17. det er utarbeidet rutiner for alle typer budsjettjusteringer og alle med selvstendig budsjettansvar følger rutine.

Med utgangspunkt i kommunestyrets vedtak og forutsetninger, kan det forventes at:

18. handlingsregel 1 - 5 blir etterlevd i tilknytning til budsjettprosesser.
  - a. Dersom handlingsregel 2 og / eller 4 fravikes som følge av tungtveiende grunner, bør det fremkomme hva de tungtveiende grunnene består i og begrunnes.

7.2 Data innhentet ved dokumentanalyse

7.2.1 Retningslinjer og reglementer

Åmot kommune har flere retningslinjer og reglementer som er relevante for forvaltningsrevisjonen:

- Etsiske retningslinjer er vedtatt av kommunestyret 6.4.2011
- Økonomireglementet er vedtatt av kommunestyret 1.9.2010
- Reglement for finansforvaltning – Åmot kommune, vedtatt av kommunestyret 1.9.2010
- Politisk delegeringsreglement, vedtatt av kommunestyret 1.9.2011, revidert 6.4.2011, 11.6.2013 og 1.11.2017 jf. K-sak 17/58
- Administrativt delegeringsreglement, vedtatt av rådmannen desember 2012 med virkning fra 1.1.2013.

Retningslinjene og reglementene er av eldre dato. Vi har fått bekreftet at det er disse retningslinjene og reglementene som var gjeldene på tidspunktet for datainnsamlingen.

Vi har i tillegg fått fremlagt en del relevante dokumenter, herunder dokument knyttet til organisasjonstilpasning, fremdriftsplan for budsjettprosess 2019, presentasjoner for storledermøte 16.11.2018 – budsjett og mål og resultatstyring, presentasjon ved rådmannen 20.11.2017 med rådmannens overordnede betraktninger til budsjett 2018, økonomirådgivers presentasjon 20.11.2017 – Budsjett 2018 og økonomiplan 2018 – 2021, sektorleder for helse og velferd sin presentasjon 20.11.2017 – Budsjett 2018 og økonomiplan 2018 – 2021 og sektorleder samfunnsutvikling sin presentasjon 20.11.2017 – Budsjett 2018 og økonomiplan 2018 – 2021.

Oversikt over mottatte dokumenter er tatt inn i kapittel 12.

7.2.2 Årshjul og vedtatte handlingsregler

Kommunens årshjul og økonomiske handlingsregler

Figur 1: Kilde: Økonomiplan 2019 – 2022

Kommunen har utarbeidet årshjul som viser hvilke frister som gjelder i budsjett- og økonomiplanprosessen. Vi har tatt inn årshjul fra budsjett 2019 og økonomiplan 2019 – 2022 i rapporten. I tilknytning til intervju har vi fått opplyst at Åmot kommune tidligere har benyttet årshjul, og arbeidet ut fra dette i budsjettprosessen. Vi har fått opplyst at økonomisjef har utarbeidet fremdriftsplan for økonomiplan- og budsjettprosessen. De har arbeidet ut fra denne i budsjettprosessen for budsjett 2020 og økonomiplan 2020 - 2023. Fremdriftsplanen er dynamisk og vil bli forbedret etterhvert som kommunen ser hva som kan gjøres bedre fremover i tid.

Kommunestyret vedtok ellers **handlingsregler** den 28. desember 2016. Handlingsreglene er omtalt i tilknytning til revisjonskriteriene og lyder slik:

1. I budsjett- og økonomiplan bør det over tid legges opp til at korrigert netto driftsresultat skal utgjøre minimum 1,75 % av beregnet sum driftsinntekter.
2. Inntil frie disposisjonsfond utgjør et beløp som tilsvarer akkumulert premieavvik, skal årlig mindreforbruk (regnskapsmessig overskudd) avsettes til slike fond, med mindre det er tungtveiende grunner som taler for at dette ikke vil være hensiktsmessig.
3. Lånegjelden bør ikke utgjøre mer enn 70 % av sum driftsinntekter.
4. Inntil regel 3 er oppfylt, gjennomføres kun investeringer som er nødvendig for å oppfylle regelverk, med mindre det er tungtveiende grunner som taler for å foreta andre investeringer.
5. Budsjettforutsetninger
  - 5.1. Budsjetterte beløp for skatt, rammetilskudd og eventuelle andre tilskudd holdes innenfor de statlige budsjettforutsetningene.
  - 5.2. De statlige anslagene for lønns- og prisvekst følges.
  - 5.3. De statlige anslagene for gjennomsnittlig endring i antall innbyggere følges, og skal som minimum settes til forutsatt gjennomsnittlig tilflytting i alternativ 2 i kommuneplanens samfunnsdel dvs. minimum 18 innbyggere pr. år.

7.2.3 Økonomiplan og årsbudsjett 2017 – 2020

I dette kapitlet beskriver vi forhold knyttet til budsjettoppstilling, budsjettering av kommunens inntekter og kommunestyrets behandling av årsbudsjett 2017 og økonomiplan 2017 – 2020. Deretter beskriver vi administrasjonens arbeid med årsbudsjett for 2018, 2019 og 2020, og økonomiplanene for 2018 – 2021, 2019 – 2022 og 2020 – 2023. Vi kommer også innom behandling i hovedutvalg, formannskap og kommunestyret.

Rådmannens overordnede betraktninger / budsjettforutsetninger – årsbudsjett 2018 og 2019

Rådmannen har lagt vekt på å følge opp satsningsområder og ivareta hovedmål og delmål slik disse går frem av kommuneplanens samfunnsdel. I budsjettforslag for 2018 var det ikke mulig å innarbeide

avsetning i tråd med uttalt målsetting i kommunens økonomiske handlingsregler. Det er innarbeidet tiltak slik at det skulle kunne innarbeides avsetninger utover i økonomiplanperioden. Kommunen har høy lånegjeld og rådmannen la opp til moderat investering i økonomiplanperioden. I tilknytning til budsjettforslag for 2019 er rådmannen fornøyd med å legge frem et budsjett og en økonomiplan i balanse, uten bruk av disposisjonsfond. Gjennom innsparingstiltak og et stramt budsjett, var det mulig å budsjettere med 2,4 mill.kr. som avsetning til disposisjonsfond. Avsetningen var ikke tilfredsstillende i henhold til kommunens økonomiske handlingsregel. Det er lagt inn en forutsetning om at implementerte tiltak i økonomiplanperioden skulle gjøre det mulig å øke avsetningen utover i perioden. For øvrig omtaler rådmannen vedtatte økonomiske handlingsregler spesifikt under overskriften budsjettforutsetninger og økonomiske handlingsregler i forslag til årsbudsjett 2019. Rådmannen uttaler at kommunen har høy lånegjeld og store investeringer gjennom mange år. Det legges opp til minimale og /eller moderate investeringer i økonomiplanperiodene.

Budsjettering av inntekter

Åmot kommune bruker KS prognose-modell for å kalkulere inntektssiden i budsjettet. Vi har fått opplyst at i budsjett for 2020 er økningen i inntekter lavere enn økningen i lønn og sosiale utgifter. Lønn og sosiale utgifter utgjør en stor andel av kommunens samlede utgifter, og kommunens bemanningsplan er sentral. Bemanningsplanen må være oppdatert, og gjennomgås i tilknytning til budsjettprosessen. Det er viktig å komme tidlig i gang med budsjettarbeidet. Vi har fått opplyst at sektorene og kommunen bør ha oversikt over bemanningsplaner innen utgangen av juni året før budsjettåret. Når lønn og sosiale utgifter øker like mye eller mer enn inntektene, må økning i øvrige utgifter eller nye tiltak dekkes inn ved omprioriteringer i budsjettet.

Vi har kontrollert budsjetterte inntekter i årsbudsjett 2018 og 2019 opp mot tilsvarende tall i statsbudsjettet³ og kom frem til følgende:

	2018			2019		
	Kommunedata	Budsjett	Avvik	Kommunedata	Budsjett	Avvik
Anslag skatteinntekter	129 719 000	96 868 000	32 851 000	128 077 000	99 208 000	28 869 000
Inntektsutjevning		28 218 000	-28 218 000		24 465 000	-24 465 000
SUM Skatt og inntektsutjevning	129 719 000	125 086 000	4 633 000	128 077 000	123 673 000	4 404 000
Rammetilskudd ekskl. distriktstilskudd og skjønnstilskudd	130 647 000	130 647 000	0	136 449 000	136 449 000	0
Distriktstilskudd Sør- Norge	3 667 000	3 667 000	0	2 496 000	2 496 000	0
Skjønnstilskudd	3 700 000	3 700 000	0	2 000 000	2 000 000	0
SUM Rammetilskudd	138 014 000	138 014 000	0	140 945 000	140 945 000	0

Tabell 1: Oversikt over anslag skatteinntekter og rammetilskudd 2018 og 2019 opp mot kommunens årsbudsjett

Tabellen viser at kommunen har budsjettert rammetilskudd, distriktstilskudd og skjønnstilskudd som i statsbudsjettet. Skatteanslaget inkl. inntektsutjevning er budsjettert lavere enn tilsvarende anslag for skatteinntekter i statsbudsjettet.

Budsjett og budsjettoppstilling

Rådmannens forslag til budsjett og formannskapetets innstilling til budsjett og økonomiplan for de neste fire budsjettår, gir oversikt over sannsynlige inntekter og forventede utgifter. Dokumentet gir oversikt

³ <https://frieinntekter.regjeringen.no/frie-inntekter-2018/hedmark/amot/>
<https://frieinntekter.regjeringen.no/frie-inntekter-2019/hedmark/amot/>

over og angir dekning for forventede utgifter og planlagte oppgaver. Det er kommunestyret, som etter innstilling fra formannskapet, vedtar årsbudsjett for neste kalenderår og endringer til årsbudsjettet. Vi har ikke mottatt andre signaler enn at årsbudsjettet omfatter hele kommunens virksomhet. Årsbudsjettet inneholder dekning for budsjetterte utgifter. Drifts- og investeringsbudsjettet er satt opp i balanse og viser tall for budsjettåret, foregående budsjettår og sist vedtatte årsregnskap.

Kommunens budsjettokument redegjør for budsjettforutsetninger, herunder økonomisk handlingsrom, frie inntekter, skatt og rammetilskudd, eiendomsskatt, konsesjonskraftsinntekter, driftsinntekter, lønns- og prisvekst, arbeidsgivers andel av pensjonsutgifter, innkjøp, renter og avdrag, samt samarbeidspartnere. I dokumentet redegjøres det for grunnleggende prinsipper som kommunen har benyttet ved fremstilling av årsbudsjettet. Dokumentet inneholder årshjul med frister for budsjett- og økonomiplanprosessen.

Formannskapet, som er kommunens økonomiutvalg, behandlet den 1.2.2017, jf. F-sak 17/14 Budsjettprosess for budsjettåret 2018 – opplegg og gjennomføring. Dokumentet beskriver dato /tidspunkt for oppstartsmøte med formannskapet og dialogmøter med hovedutvalg og kommunestyre. Vi har mottatt dokumentasjon fra sektorleders presentasjon til dialogmøte i hovedutvalg 10.4.2018. For øvrig har vi ikke hatt innsyn i dokumenter eller referater fra dialogmøter. Fra sektorleder for helse og velferd har vi fått opplyst at kommunen ikke lenger gjennomfører generelle dialogmøter knyttet til budsjettprosessen. Dokumentet beskriver økonomiske handlingsregler og utfordringer. Det beskriver også hva som danner bakgrunnen for dagens situasjon og møteplasser mellom brukere, medarbeidere og politikere. Rådmannens arbeid med årsbudsjettet for 2018 og politisk behandling går også frem. Tilsvarende gjelder for årsbudsjettet 2019, jf. F-sak 18/4. Som omtalt tidligere har økonomisjef utarbeidet fremdriftsplan for økonomiplan- og budsjettprosessen til årsbudsjett 2020 og økonomiplan 2020 - 2023.

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti er for øvrig representert i formannskapet. Dette er de samme partiene som er representert i kommunestyret⁴.

Det følger av økonomireglementet at økonomiplanen vedtas på overordnet nivå med bruttoramme⁵ for de ulike rammeområder som til enhver tid gjelder. Rammeområdene fastsettes av kommunestyret selv. Det står videre at «Hvilket nivå årsbudsjettet skal vedtas på, er opp til kommunestyret selv å bestemme.» I økonomireglementets pkt. 3.2 står det at «Kommunestyret vedtar budsjettet på bruttoramme pr. rammeområde.» Avslutningsvis i pkt. 3.2 står følgende: «Selv om budsjettet vedtas på et overordnet nivå, skal ressursanvendelsen (inntekter og utgifter) regnskapsføres slik at statens krav til rapportering oppfylles. Økonomireglementet inneholder også detaljerte krav knyttet til budsjettreguleringer, og bestemmelser om at det skal rapporteres til kommunestyret om budsjettjusteringer. Det er stilt krav til hvordan utbrukte fastlønnsmidler og merinntekter på sykelønnsrefusjon kan budsjettreguleres (benyttes) og hva vesentlige merinntekter / mindretgifter kan benyttes til.

Kommunestyret vedtar årsbudsjett og økonomiplan i form av budsjettskjema 1A og 1B. Det innebærer at kommunestyret vedtar alle forventede frie inntekter, netto rente- og avdragsutgifter og avsetning

⁴ <http://einnsyn.sate.no/Amot/DMBMember/Allmembers>

⁵ Kommunestyret velger hvilken fullmakt administrasjonen skal ha til å disponere budsjettmidlene. **Nettobudsjettering** er mest vanlig og betyr at rådmannen får en bevilgning pr. rammeområde. Hvis inntektene innenfor rammeområdet øker, så kan rådmannen disponere dem. Hvis inntektene reduseres, må rådmannen redusere utgiftene for å holde seg innenfor rammeområdets bevilgning. Velger kommunestyret **bruttobudsjettering**, så kan ikke rådmannen disponere uforutsette inntekter, og står heller ikke ansvarlig for å spare inn beløpet dersom inntektene svikter.

og bruk av disposisjonsfond og næringsfond (budsjettskjema 1A). Kommunestyret fordeler til drift og ulike rammeområder (sektorer) i budsjettskjema 1B. Budsjettet vedtas på følgende sektorer og underområder:

1. Rådmann/sektor Stab-støtte

10. Støttefunksjoner

1. Premieavvik
2. IKT – SÅTE og egen drift
3. Politisk virksomhet
4. Kontrollutvalg
5. Kirken i Åmot
6. Lærlinger

2. Sektor Oppvekst

3. Sektor helse og velferd

6. Sektor samfunnsutvikling

60. Vann og avløp

Budsjettet vedtas med nettoramme på de ulike sektorer og underområder, i og med at utgifts- og inntektssiden i budsjettskjema 1 B ikke er spesifisert, jf. K-sak 18/66. Tilsvarende gjelder for budsjett 2017 og budsjett 2018. Det innebærer at kommunestyret i praksis har vedtatt årsbudsjett og økonomiplan med nettoramme pr. rammeområde.

I tilknytning til intervju, har imidlertid økonomiavdelingen opplyst at budsjettet bevilges med bruttorammer. De har gitt uttrykk for at de forholder seg til gjeldende økonomireglement frem til nytt økonomireglement blir vedtatt.

Vi har fått opplyst at administrasjonen kan gjennomføre budsjettendringer som ikke påvirker sektorenes budsjetttrammer. Økonomiavdelingen mottar melding om budsjettendring fra sektoren og registrerer budsjettendringen. Alle endringer av denne typen skal være attestert og anvist. Dersom budsjettet skal endres slik at budsjetttramma økes, må dette behandles politisk. Budsjettendringen registreres med bakgrunn i skjema som anvises av sektorleder, og med henvisning til politiske vedtak.

Vi har stilt spørsmål om hvordan økonomiavdelingen håndterer økte eller reduserte inntekter budsjettmessig. Det har vi ikke mottatt svar på. Vi avtalte også at vi skulle få oversendt rutinebeskrivelse for budsjettjusteringer. Dette har vi ikke mottatt.

Fra regnskapsrevisor har vi fått opplyst at de ikke har kartlagt eller bedt om rutinebeskrivelser for budsjettendringer. Årsaken er at det er mest hensiktsmessig å revidere budsjettendringer som substanskontroller. Regnskapsrevisor har inntrykk av at politiske vedtak om budsjettendringer «nærmest» må tolkes av økonomiavdelingen, når disse skal registreres.

Regnskapsrevisor har videre opplyst at de kontrollerer at opprinnelig, vedtatt budsjett slik det fremkommer av økonomisystemet, tilsvarer rådmannens forslag til budsjett, korrigert for de vedtak som gjøres under selve behandlingen i kommunestyret. Budsjettendringer er kontrollert i tilknytning til interimrevisjon ved at protokoll fra rapportering 1. og 2. tertial (2019) er innhentet. Ut fra tertialrapportene er det ikke gjennomført budsjettendringer som endrer budsjetttrammene. PS 19/33 vedtak om finansiering av tilflytterkampanje endrer budsjetttrammene. Regnskapsrevisor har kontrollert denne budsjettregistreringen og funnet den i orden. Regnskapsrevisor har også kontrollert

administrative budsjettendringer, som ikke endrer budsjetttrammene og som synes å være godt dokumentert. Regnskapsrevisor har ikke avdekket vesentlige feil eller mangler.

I vedtak om budsjett 2017, står det i pkt. 21 at budsjettskjemaene endres slik at det blir i overenstemmelse med de vedtak som er fattet i møtet. Vi oppfatter at det ikke går eksplisitt frem av vedtak hvem som skal fordele budsjetttrammene videre. Det følger imidlertid av politisk og administrativt delegeringsreglement at rådmannen er delegert myndighet i økonomisaker.

Årsbudsjett 2017 – Økonomiplan 2017 – 2020

Årsbudsjett 2017 – Økonomiplan 2017 – 2020 er lagt frem for uttalelse i kommunens hovedutvalg, formannskapet har innstilt til kommunestyret som behandlet og fattet vedtak i saken 14.12.2016. For detaljer vedrørende saksbehandlingen, vises det til tabeller tatt inn i vedlegg B.

I januar 2018 ble det kjent at refusjonsinntekten for ressurskrevende brukere ville bli 9 mill.kr. lavere enn budsjettet og at budsjett for 2017 måtte endres. Den økonomiske situasjonen i kommunen ble dermed mer krevende enn forutsatt i 2018.

Årsbudsjett 2018 – Økonomiplan 2018 - 2021

Rådmannen la vekt på å ivareta hovedmål og satsningsområdene som beskrevet i kommuneplanens samfunnsdel, og ga uttrykk for at arbeidet med budsjett 2018 og økonomiplan 2018 – 2021 var særdeles krevende. Kommuneproposisjonen ble lagt frem i mai 2017, og viste at det ville bli nødvendig med omfattende tiltak og grep for å legge frem et budsjett og en økonomiplan i balanse. Kommunestyret ble orientert om dette på dialogseminar i juni 2017. Det ble også orientert om fremdriften på arbeidet i ulike politiske møter ut over høsten. Administrasjonen arbeidet med å redusere utgiftene og å øke inntektene. Tiltakene utgjorde til sammen i overkant av 20 mill.kr. Beløpet inkluderte utgiftsreduksjon knyttet til flyktingetjenesten med 4,5 mill.kr. Flyktingetjenesten ble bygget ned fordi IMDI varslet at det ikke ville bli bosetting av flyktinger i 2018. Rådmannen fant ikke rom for å innarbeide avsetning til disposisjonsfond i tråd med kommunens økonomiske handlingsregler.

Budsjettdokumentet inneholdt en oversikt over hvilke tiltak rådmannen hadde valgt å innarbeide i budsjettforslaget, i tillegg til en oversikt over tiltak rådmannen ikke hadde innarbeidet i budsjettet.

Årsbudsjett 2018 – Økonomiplan 2018 – 2021 ble lagt frem for uttalelse i kommunens hovedutvalg i slutten av november 2017. Formannskapet innstilte til kommunestyret, som behandlet og fattet vedtak i saken 13.12.2017. For detaljer vedrørende saksbehandlingen, vises det til vedlegg B.

Årsbudsjett 2019 – Økonomiplan 2019 - 2022

De fire satsningsområdene i kommuneplanens samfunnsdel var førende for rådmannens budsjettforslag. Hovedmål og delmål ble prioritert. Rådmannen la frem et driftsbudsjett i balanse, uten bruk av driftsfond. Det ble budsjettet med avsetning på 2,4 mill.kr. til disposisjonsfond. Det er lavere enn hva kommunens økonomiske handlingsregel skulle tilsi. Det er innarbeidet en større avsetning til disposisjonsfond fremover i økonomiplanperioden. Omprioritering av ressurser var utfordrende. Det går frem at innsatsen med detaljbudsjettet var stort. Sektorledere og enhetsledere var involvert, og hadde lagt ned en betydelig innsats. Ansatte hadde kommet med innspill. Fagforeninger og tillitsvalgte hadde blitt informert om, og var delaktige i prosessen. Bemanningsplanen hadde blitt kvalitetssikret, og ledige stillinger hadde blitt trukket inn. Rådmannen pekte på at budsjettet var stramt. Det skulle rapporteres månedlig for å avdekke avvik raskt.

Nytilsatt økonomisjef tiltrådte 1. august 2018 og begynte arbeidet med budsjett for 2019 umiddelbart. Økonomirådgiver var også nytilsatt og tiltrådte stillingen sommeren 2018. De opplevde at det ble hektisk i innspurten for årsbudsjett 2019 – økonomiplan 2019-2022, og så at budsjett/økonomiplandokumentene kunne forbedres. Målet var derfor å ha talldelen av budsjett 2020 og økonomiplan 2020 - 2023 klart til 1.10.2019, dvs. før statsbudsjettet kom. Dette var mulig fordi de hadde utarbeidet en oversikt over prioriterte tiltak som måtte tas ut dersom Åmot kommune fikk mindre penger, og hvilke tiltak som skulle tas inn dersom kommunen fikk mer penger. Målet var å få mer tid til å arbeide med tekstdelen av dokumentet.

Enhetslederne er nå involvert i budsjettprosessen og har tilgang til budsjettverktøyet «Arena». De utarbeider forslag til budsjett for egen enhet. Enhetslederne var også tidligere ansvarlig for enhetens budsjett, men hadde ikke tilgang til Arena, og deltok i liten grad i budsjettprosessen. Det blir nå lagt vekt på å involvere og ansvarliggjøre ansatte.

I tilknytning til budsjettprosessen for 2019, måtte enhetslederne ta stilling til hvilke økonomiske ressurser de måtte ha for å utføre det de skulle. Etter gjennomgangen viste utgiftssiden i budsjettet for 2019 17 mill.kr. mer enn inntektssiden. Inntektssiden ble deretter fordelt forholdsmessig. Alle enhetsledere måtte forslå omprioriteringer og komme frem til budsjett i balanse for sin enhet. Enhetsledere måtte bestemme hva som var helt nødvendig å gjøre, hva det var ønskelig å gjøre og hva de kunne unnlate å gjøre. Resultatet av prosessen ble 20 mill.kr. i innsparingstiltak og nesten 2,5 mill.kr. ble budsjettet som avsetning til disposisjonsfond. Vi har fått opplyst at ansatte ble involvert og tillitsvalgte fikk medvirke i samsvar med bestemmelsene.

Vi har fått opplyst at det ble vedtatt å fjerne 13 stillingshjemler i 2018. En del ble iverksatt, og fikk effekt i løpet av 2018. Tiltakene er videreført i 2019, og fikk helårseffekt fra 1.1.2019.

Årsbudsjett 2019 – Økonomiplan 2019 – 2022 ble lagt frem for uttalelse i kommunens hovedutvalg i slutten av november 2018. Formannskapet innstilte til kommunestyret, som behandlet og fattet vedtak i saken 13.12.2018. For detaljer vedrørende saksbehandlingen, vises det til vedlegg B.

Årsbudsjett 2020 – Økonomiplan 2020 – 2023

Årsbudsjett 2019 – Økonomiplan 2020 – 2023 ble lagt frem for uttalelse i kommunens hovedutvalg i slutten av november 2019. Formannskapet innstilte til kommunestyret, som behandlet og fattet vedtak i saken 11.12.2019. For detaljer vedrørende saksbehandlingen, vises det til vedlegg B.

7.2.4 Økonomisk rapportering – årsregnskap, årsberetning og årsrapport 2016 - 2018

I dette kapitlet ser vi på behandlingen av årsregnskap, årsberetning og årsrapport for 2016, 2017 og 2018. Årsregnskap, årsberetning og årsrapporter er ikke lagt frem for hovedutvalg. I følge politisk delegeringsreglement 1.3 – 1.6, skal hovedutvalget uttale seg til årsbudsjett med handlingsprogram, i tillegg til tertialrapportering. Tertialrapportering for 1. og 2. tertial 2017, 2018 og 2019 er beskrevet i kapittel 7.2.5.

Behandling av årsregnskap, årsberetning og årsrapport 2016 – 2018

Årsregnskapet for 2016 var avsluttet i balanse og ble vedtatt. Investeringsregnskapet var avsluttet med ett nettunderskudd på 4.605.759 med inndekking ubrukte lånemidler, ubundet investeringsfond samt disposisjonsfond. Årsberetning for 2016 ble godkjent. Årsrapport 2016, rapport avgitt iht. reglement for Finansforvaltning pr 31.12.2016 og årsrapport for 2016 fra skatteoppkrever ble også enstemmig vedtatt. Kommunestyret vedtok med 12 mot 7 stemmer å omtale at en varslersak har influert på arbeidsmiljøet i 3. tertial 2016.

Årsregnskapet for 2017 ble avsluttet med merforbruk på i overkant av 9 mill.kr. som ble dekket med bruk av disposisjonsfond i 2018. Kommunestyret fattet vedtak om at administrasjonen må finne ut om bokførte sykepengerefusjoner på i overkant av 2,4 mill.kr. er reelle.

Årsregnskap, årsberetning og årsrapport for 2018 ble behandlet i kommunestyret 19.6.2019, jf. K-sak 19/23. Årsregnskapet for 2018 var avsluttet med et driftsresultat på kr. 48.224. Investeringsregnskapet var avsluttet i balanse. Begge ble enstemmig godkjent.

For detaljer vedrørende behandling i formannskap og kommunestyre, vises det til vedlegg B.

7.2.5 Tertialrapportering 2017 – 2019

I dette kapitlet ser vi på behandling av økonomisk rapportering for 1. og 2. tertial 2017, 2018 og 2019 i hovedutvalg, formannskap og kommunestyre. Vi har valgt å sette opp tabeller som viser når sakene var opp og hva som ble uttalt, innstilt eller vedtatt. Tabellene er tatt inn i vedlegg B.

Økonomisk rapportering for 1. og 2. tertial 2017

Tertialrapport for 1. tertial 2017 ble behandlet i kommunestyret den 21.6.2017, jf. K-sak 17/34. Det var ikke vesentlige avvik mellom planlagt og utført tjenesteyting. Det lå an til merforbruk i forhold til vedtatt budsjett. Det ble meldt om at inntektsført refusjon til ressurskrevende brukere 2016, var 2,1 mill.kr. høyere enn det endelige refusjonskravet, noe som ville påvirke regnskapet for 2017.

Tertialrapport for 2. tertial 2017 ble behandlet i kommunestyret 1.11.2017, jf. K-sak 17/59. Senterpartiet og uavhengige representanter la frem et forslag i fem punkter. SV og AP foreslo at forslaget ikke skulle realitetsbehandles 1.11.2017, men tas opp igjen til behandling under budsjettbehandlingen 2018. Forslag fra SP og uavhengige representanter ble vedtatt med 11 mot 8 stemmer. Driftsrammene ble redusert med til sammen 5,3 mill.kr. som følge av anslag for amortisering av tidligere års premieavvik. Rådmannen fikk i oppdrag å utarbeide prognoser for kommunens økonomiske utvikling for budsjettåret 2017 frem mot kommunestyrets møte. I tillegg skulle rådmannen for fremtiden utarbeide prognoser i forbindelse med tertialrapporteringen. Tertialrapporteringen inneholdt ikke prognose for hele året. Det var kun tatt inn forbruksprosent.

Økonomisk rapportering for 1. og 2. tertial 2018

Tertialrapport for 1. tertial 2018 ble behandlet i kommunestyret den 20.6.2018, jf. K-sak 18/47. Forslag om organisasjonstilpasning ble lagt frem. Det ble vedtatt innsparinger tilsvarende 2,5 mill.kr. En rekke innsparingstiltak ble gjennomført. Stillingen som assisterende rådmann ble trukket inn, og HR-enheten ble lagt inn under økonomiavdelingen mv. Innsparingene ble innarbeidet i årsbudsjett for 2018. Bakgrunnen for organisasjonstilpasningen var vedtak i K-sak 17/59 Økonomisk rapportering for 2. tertial 2017. I forkant hadde rapporten vært fremlagt arbeidsmiljøutvalget (AMU) og formannskapet. AMU tok tertialrapporten til orientering og var bekymret for de arbeidsmiljømessige konsekvensene en slik reduksjon av tjenestetilbudene kunne ha for de ansatte i Åmot kommune.

Tertialrapport for 2. tertial 2018 ble behandlet i kommunestyret den 31.10.2018, jf. K-sak 18/62. Saksutredningen inneholder følgende konklusjon:

Åmot kommune har pr 2.tertial god balanse mellom påløpte regnskapstall og budsjett, selv om det er en del avvik innenfor enkelte enheter og sektorer. Grovt antatt er prognosen for hele året negativt regnskapsresultat på ca 9 mill. Administrasjonen og enhetene jobber kontinuerlig med å finne mulige kostnadsreduserende kortsiktige tiltak for å redusere merforbruket inneværende år.

Økonomisk rapportering for 1. og 2. tertial 2019

Tertialrapportering for 1. tertial 2019 ble behandlet av kommunestyret 19.6.2019, jf. K-sak 19/24. Tertialrapporteringen ble tatt til etterretning.

Tertialrapportering for 2. tertial 2019 ble behandlet av kommunestyret 30.10.2019, jf. K-sak 19/53. Regnskapsresultatet pr 2.tertialet var på 6,571 mill. kr. Periodens budsjett var satt til 17,992 mill.kr. Det var et positivt avvik mellom budsjett og regnskap på 11,421 mill.kr. Det positive avviket ble forklart med merinntekter på refusjoner og tilskudd med ca. 8 mill.kr., en innsparing på lønnsområdet med ca. 1,8 mill.kr. og driftskostnader 3,4 mill.kr. Det var negativt avvik på andre kostnadskontoer på ca. 1,8 mill.kr. Av saksutredningen fremgår det at flere av avvikene er periodiseringsavvik mellom budsjett og regnskap som ville være utlignet pr. 31.12. Prognosen, som var noe usikker, ble satt til 0. Hedmark Revisjon IKS mottok Åmot kommunes årsregnskap for 2019 den 10. mars 2020. Driftsregnskapet for 2019 er avlagt i balanse etter at avsetning til disposisjonsfond er redusert fra i overkant av 4,9 mill.kr. til 1,0 mill.

7.3 Data innhentet ved intervju - overordnet perspektiv

I kapitlene 7.3.1 – 7.3.2 beskriver vi budsjett- og økonomiplanprosessen, og kommunens økonomistyring fra overordnet perspektiv. Deretter beskriver vi tilsvarende fra sektor for helse og velferd og sektor for samfunnsutvikling sitt perspektiv. Jf. kapitlene 7.3.4 – 7.3.5.

7.3.1 Om budsjett- og økonomiplanprosessen

Kommunen har tidligere benyttet årshjul som viste hvilke frister som gjaldt for budsjett- og økonomiplanprosessen. I budsjettprosessen 2020 og økonomiplan 2020 – 2023 har kommunen benyttet fremdriftsplan utarbeidet av økonomisjef, jf. kapittel 7.2.1.

Prosess i politiske organer og utvalg

Som nevnt i kapittel 7.2.3 er formannskapet kommunens økonomiutvalg. Tidlig på året legger administrasjonen frem plan for opplegg og gjennomføring av budsjettprosessen. I saksframlegget beskriver rådmannen hvordan prosessen er planlagt gjennomført, herunder styringsdialog, møteplasser, evaluering og læring mv. Rådmannen beskriver også hvilke føringer som er gitt fra politisk nivå og hvilke vurderinger rådmannen har gjort. Vi har sett på opplegg og gjennomføring både for 2018 og 2019. Rådmannen tar utgangspunkt i kommuneplanens handlingsdel. Det vises til økonomiske handlingsregler, vedtatt 28. september 2016, PS 16/58. Rådmannen gjør rede for utfordringer knyttet til handlingsreglene og hvilke bakgrunnsmateriale som ligger til grunn for prosessen. Normalt tar formannskapet saken til etterretning. Møteplasser for brukere og politikere beskrives og tidfestes. Rådmannens arbeid med årsbudsjettet og politisk behandling blir også beskrevet. Det står videre at det vil bli utarbeidet en detaljert plan til dialogseminaret med kommunestyret i juni. Vi har bedt om innsyn i planen. På det tidspunkt foreløpig rapport ble skrevet, hadde vi ikke mottatt detaljert plan.

Vi har fått opplyst at prosessen i politiske organer, starter med budsjettseminar i kommunestyret i juni. Der gjennomgås rammebetingelsene og en avklarer hvilke føringer som gjelder for budsjettarbeidet. Politisk nivå gir signaler til administrasjonen om politiske prioriteringer.

Vi har videre fått opplyst at det har vært flere runder i formannskapet i tilknytning til budsjettprosessen for 2020. Formannskapet har kommet med føringer.

Prosess i administrasjonen

Med bakgrunn i signaler fra politisk nivå, legger rådmannens ledergruppe (RLG) føringer for administrasjonens arbeid med budsjett og økonomiplan. De tar stilling til forutsetninger, prioriteringer og modell / rammer for de ulike sektorene.

Det ble gjennomført Workshops i de ulike sektorene når de arbeidet med budsjett 2019. Enhetsledere og avdelingsledere deltok. Økonomisjef og økonomirådgiver deltok som veiledere. Det er sektorleder og øvrige ledere som har ansvaret for budsjettarbeidet i sektorene, og som utarbeider forslag til årsbudsjett for sektorene.

Vi har gått inn i postjournalen til fylkesmannen i Innlandet (Hedmark) og kontrollert at Åmot kommune har sendt inn årsbudsjett 2019 og økonomiplan 2019 – 2022 slik de skal. Dokumentene er registrert som inngående dokument 5.2.2019, Sak 2019/1488 - Kommunebudsjett 2019 - Økonomiplan 2019 - 2022⁶.

Verktøyer og fremgangsmåter

Vi har fått opplyst at Åmot kommune tidligere benyttet Excel i budsjettarbeidet. Enkelte respondenter har gitt uttrykk for at det var en god løsning. Nå benytter kommunen Arena til budsjettering og Framsikt til rapportering og oppfølging gjennom året. En del respondenter, både på sektorledernivå og enhetsledernivå, mener Framsikt gjør arbeidet med rapportering enklere og mer oversiktlig. Vi har også mottatt signal om at bruk av to systemer, ett til budsjett og ett til rapportering, gjør det krevende.

Bemanningsplaner og forutsetninger

Åmot kommune benytter bemanningsplaner som føres ute i de enkelte sektorer og enheter. Det er viktig å ha kontroll på lønnsbudsjettet fordi lønn og sosiale kostnader utgjør rundt 70 % av kommunens utgifter. Vi har fått opplyst at det høsten 2018 ble gjennomført et omfattende arbeid for å få god og nøyaktig oversikt over ansatte i kommunen, helt ned på avdelingsnivå. Det ble funnet en del feil i bemanningsplaner og hjemler, men har nå god oversikt over personalet. Lønnsbudsjettet blir overført til Arena som er kommunens budsjettverktøy.

Vi har fått opplyst at god og tydelig ledelse er en forutsetning for en budsjettprosess som den Åmot kommune gjennomførte for 2019. De enkelte sektorene fikk ansvar for å utarbeide budsjettforslag for egen sektor, og tok utgangspunkt i hvilke midler de måtte ha for å utføre det de måtte gjøre. RLG fordelte inntektsrammene og sektorene måtte finne tiltak for å tilpasse seg rammen. Vi har mottatt signaler om at økonomisjefen var tydelig både når det gjaldt føringer og forventninger.

Tiltak og utfordringer

I årsbudsjettet for 2019 ble det gjennomført en rekke tiltak, herunder trukket inn en del ubesatte hjemler. Omfanget var slik at økonomiavdelingen var usikre på om alle sektorer og enheter ville klare å holde sine budsjetter. Vi har fått opplyst at det har alle, med unntak av en enhet, klart.

Enkelte respondenter har gitt uttrykk for at en utfordring kan være at sektorer og enheter beskytter eget budsjett og ikke legger frem alle mulige innsparingstiltak. Enkelte sektorledere kan være sterkere enn andre sektorledere, og kan få gjennomslag på bekostning av andre. Tilsvarende gjelder også innenfor sektorene på enhetsledernivå.

⁶ <https://einnsyn.no/saksmappe?id=http%3A%2F%2Fdata.einnsyn.no%2Fnoark4%2FSaksmappe--974761645--1488--2019&jid=http%3A%2F%2Fdata.einnsyn.no%2Fnoark4%2FJournalpost--974761645--2019--1488--48--2019>

Erfaringer, refleksjon og forbedringspunkter

Økonomiavdelingen gir uttrykk for at de har fått gode tilbakemeldinger på budsjettprosessen for årsbudsjett 2019 og økonomiplan 2019 - 2022. De har inntrykk av at prosessen bidro til forståelse for kommunens økonomi og utfordringer ute i sektorer og enheter. De ansvarlige ved økonomiavdelingen kom seint i gang med arbeidet med investeringsbudsjettet i budsjettprosessen for 2019. Både økonomirådgiver og økonomisjef var nye, og de kom inn midt i budsjettprosessen. Arbeidet med investeringsbudsjettet kom på slutten av prosessen og det ble hektisk. I årsbudsjett 2020 har arbeidet med investeringsbudsjettet startet tidligere. De har hatt bedre tid og mer kontroll over hele prosessen.

Økonomiavdelingen forteller at det alltid er forhold som kan forbedres. I budsjettprosessen for 2020 kom de i gang tidligere. Respondenter fra økonomiavdelingen har gitt informasjon om at de lot rådmannens ledergruppe ta mer styring over prosessen. Det har medført at sektorer og enheter har fått noe mer frihet. Budsjettet for 2020 inneholder flere ettårstiltak enn forrige budsjett. Det er gitt uttrykk for at tiltakene bør være varige. Det kan tilsi at økonomisjef og økonomiavdelingen bør ta mer styring i fremtidige prosesser.

Perioden 2018 – 2019 har vært turbulent i Åmot kommune. Rådmannen ble sykmeldt sommeren 2018 og kom tilbake på jobb i august 2019. Kommunestyret vedtok oppsigelse av rådmannen. Det har skapt usikkerhet i organisasjonen. Kommunen har likevel kommet i havn med budsjett for 2020.

Budsjettdokumentets tekstdel er omfattende. Det er et mål å redusere dokumentets omfang, samtidig som det skal være tilstrekkelig informasjon til politisk nivå. Kommunen benytter Framsikt som verktøy fra 2019, noe som skal bidra til å oppnå målet om et mindre omfangsrikt dokument. Det er planlagt månedlige rapporteringer fra 2019 og fremover.

Økonomiavdelingen har gitt uttrykk for at Åmot kommune har gjennomført en grundig budsjettprosess for årsbudsjett 2019 og 2020. Videre at budsjettprosessen for årsbudsjett 2020 har fungert på en god måte og budsjettdokumentet var klart før fristen.

7.3.2 Om økonomistyringsprosessen

Økonomioppfølging

De ulike sektorene og enhetslederne har ansvar for å følge opp økonomien innenfor egen sektor og enhet, og rapportere minimum hver tertial. Det varierer hvordan dette gjennomføres i de ulike sektorer og enheter. Dette er nærmere beskrevet i kapitlene 7.4 og 7.5.

Vi har fått opplyst at økonomisjef har hatt fokus på å følge opp regnskap mot budsjett jevnlig. Det er særlig viktig å følge opp lønn og sosiale utgifter. Kommunens ledere har forenklet tilgang til økonomisystemet (Agresso) og har mulighet for å følge opp egen sektors eller enhets forbruk mot budsjett. Økonomirådgiver har fulgt opp enkelte enheter spesielt knyttet til bemanningsplan.

Rapportering og rapporteringsverktøy

Åmot kommune har anskaffet Framsikt som rapporteringsverktøy. Årsavslutningen for 2018 og alle tertialrapporter for 2019 er gjennomført i systemet. Økonomiavdelingen sørger for å laste økonomitall fra Agresso og sykefravær inn i Framsikt. Det rapporteres på enhetsnivå. Enhetslederne har tilgang til systemet og logger seg på og kommenterer økonomiske tall og sykefravær for perioden. Økonomiavdelingen har lagt til rett for, og anbefaler, månedlig rapportering. Månedlig rapportering medfører tettere oppfølging, at tiltak kan iverksettes raskere og at arbeidet med tertialrapporteringen blir enklere. Helse og velferd har innført månedlig rapportering, jf. kapittel 7.4. Vi har ikke fått informasjon om at sektor for samfunnsutvikling hadde innført månedrapportering i 2019, jf. kapittel 7.5. Enhetslederne rapporterer til sektorlederne, som ser hva enhetslederne har kommentert og kan

følge opp. Rapporteringen fra enhetene innenfor en sektor, samles til rapportering for sektoren. Sektorlederne gjennomgår og kommenterer. Rapporteringen fra alle sektorene, går videre til rådmannen. Framsikt danner grunnlag for tertialrapportering til formannskap og kommunestyre.

Dersom økonomiavdelingen oppdager økonomiske avvik som bør eller må følges opp, så tar de opp avviket med sektorleder. Sektorlederen har ansvar for å følge opp avvik og iverksette tiltak for å holde budsjettrammen.

Møtearenaer

Rådmannen, kommunens sektorledere og økonomisjef deltar i rådmannens ledergruppe. Budsjett og økonomi er tema i alle møtene i RLG.

7.4 Data innhentet fra sektor for helse og velferd

Sektor for helse og velferd ledes av sektorleder, og består av to enheter som hver ledes av en enhetsleder. Enhetene er delt opp i avdelinger som ledes av avdelingsledere. Avdelingslederne har økonomi- og personalansvar.

7.4.1 Budsjett- og økonomiplanprosessen

Sektor for helse og velferd skal levere forsvarlige og gode tjenester innenfor tildelt budsjettramme. Sektoren leverer tjenester fra «vugge til grav» og brukerne innenfor sektoren er ikke en homogen gruppe, og får flere tjenestemottakere fremover. Det er viktig å bruke ressursene riktig, sørge for rekruttering og å ha ansatte med god kompetanse.

Sektorleder har det overordnede ansvaret for felles lederskap i sektoren. Hun delegerer ansvar og myndighet, innkaller til ledermøter og legger frem status for sektoren. Sektorleder er opptatt av at alle ledere skal kjenne sitt ansvar og være klar over hvilke oppgaver de har.

Økonomi- og budsjettarbeid har fokus hele året, med økt intensitet fra tidlig på høsten frem til budsjettdokumentet er ferdigstilt i november. Vi har fått opplyst at det er utfordringer knyttet til budsjettprosessen. Disse kan variere fra år til år, men har sammenheng med anstrengt økonomi. Både kommunen totalt sett og sektor for helse og velferd, må se på hvilke tiltak og reduksjoner som er aktuelle, og hvordan disse skal prioriteres. Det vil alltid oppstå endringer fra år til år, som endringer i overføringer, lov- og regelendringer, endringer i driftssituasjon mv. Produksjon og aktivitet vil også endre seg fra år til år. Aktiviteten de senere år har vært høyere enn hva budsjettammen tilsier. Det har vært, og er behov for å justere og gjennomføre tiltak, for å kunne holde seg innenfor tildelt bevilgning. Aktiviteten innenfor sektoren er ikke forutsigbar, og brukeres behov vil variere. Dersom kommunen eksempelvis får en ny pasient med en krevende diagnose, vil det ha stor betydning for utgiftene i kommunens regnskap. Kommunen må tilby forsvarlige tjenester i samsvar med lovgivning.

Sektorleder opplyser at det er viktig å ivareta helheten i kommunens økonomiplan og årsbudsjett. Det har vært utfordringer knyttet til investeringer, likviditet, premieavvik samt disposisjonsfond. Kommunen har lite igjen på disposisjonsfond, og det er behov for å bygge opp igjen fondsreservene. I årsbudsjett for 2019 var det budsjettert med en mindre avsetning til disposisjonsfond.

Vi har fått opplyst at refusjonsinntekter er et område som har gitt utfordringer, spesielt knyttet til ressurskrevende brukere. I januar 2018 kom det en regelendring som medførte at budsjett for 2018, vedtatt i desember 2017, måtte justeres. Regelendringen medførte at kommunen kunne forvente

vesentlig mindre enn budsjettert i refusjon. Budsjettert inntekt ble redusert med 9 mill.kr. Sektor for helse og velferd fikk et merforbruk i forhold til budsjett med 7,2 mill.kr. i 2018.

I perioden 2015 – 2017 har sektoren reduserte antall sykehjemsplasser med 16 sengeplasser, med reduksjon og omplassering av ansatte. Behovet for antall sengeplasser øker fremover. Reduksjonen har gitt besparelse i en periode, og har gjort det mulig å omprioritere kompetanse og ressurser til andre avdelinger ut fra behov.

Tidligere startet budsjettprosessen for sektoren for fullt i august eller første del av september. Det var ikke mye involvering av de ulike avdelingene på helse og velferd. Budsjettprosessen ble gjennomført på et mer overordnet nivå, med orientering i personalmøter når tiltak og innsparinger nærmest var ferdig utarbeidet. Graden av involvering har ellers variert ute på avdelingene. I løpet av de seinere år har kommunen endret praksis slik at involveringen har blitt bedre og tettere. Likevel vil det alltid være noen som gir uttrykk for at de ikke har hørt om tiltakene og som hevder de ikke har blitt involvert i prosessen.

Vi har fått opplyst at det i tidligere budsjettprosesser har det blitt arbeidet grundigere på tvers av sektorer. Det har vært mer fokus på strategi og overordnet planlegging. Det tverrsektorielle arbeidet er viktig og økonomi, bosetting, befolkningsutvikling mv. er forhold som påvirker alle sektorer.

På kommunens nettsider ligger det halvårlig møtekalender som synliggjør alle politiske møter, også budsjettmøter. Kommunens årshjul synliggjør og er førende for både kommunens og sektorens oppgaver og rapporteringer. Årshjulet viser hva som skal gjøres, når og hvordan. I tilknytning til intervju har vi fått opplyst at ny økonomisjef har utarbeidet fremdriftsplan som inneholder det samme som tidligere årshjul, i tillegg til møter og alle rapporteringer som skal gjennomføres. Vi fikk opplyst at fremdriftsplanen ville bli forbedret fremover. Sektorleder ga uttrykk for at ny økonomisjef er dyktig, at hun har tatt tak i kommunens systemer, samtidig som hun sørger for å involvere og inkludere alle aktører. Det innebærer at alle aktører er informert, noe som gir trygghet og som er en stor styrke. Etter at vi gjennomførte våre intervjuer, har imidlertid økonomisjefen sagt opp sin stilling i Åmot kommune.

Det var store økonomiske utfordringer i 2017. Merforbruket våren 2017 var vesentlig og utgiftene måtte ned, samtidig som sektoren måtte se på muligheter for å øke inntektene. Lederne i Åmot kommune ble orientert. Alle sektorer måtte redusere. Sektor for helse og velferd avholdt fellesmøter på tvers av avdelinger. Sykefravær koster mye, og har derfor hatt fokus. Det viste seg at sektor for helse og velferds budsjett måtte ned med mange millioner. Det innebar reduksjon av årsverk. Vi har fått opplyst at kommunen og sektoren fortsatt har bremsen på. Økonomisjefen har vært tydelig på at kommunen må arbeide for kontinuerlig forbedring. Det innebærer at sektoren må se om det er ting de kan la være å gjøre og om de kan løse noe smartere. Våren 2018 ble det nødvendig med nye reduksjoner. Det ble innkalt til møter på tvers av avdelinger innenfor sektor for helse og velferd. Reduksjonene ble gjennomført høsten 2018.

Vi har fått opplyst at kursen er endret og at sektoren har lagt vekt på å involvere ansatte. Sektoren har redusert fra tre til to enheter og har en enhetsleder mindre. Det var ikke mulig å spare inn mange millioner, uten å redusere årsverk. Sektoren har også arbeidet med å redusere sykefravær. Enkelte avdelinger hadde sykefravær på 20 – 25 %. Det er redusert ned mot 5 %, noe som gir positiv effekt og

er viktig for å klare å holde budsjetttrammer. Det er utarbeidet egen veileder for å unngå sykmelding og å følge opp sykmeldte.

Vi har fått opplyst at det har vært krevende å redusere i en allerede redusert sektor. De har forsøkt å redusere der det er minst smertefullt. Sektoren har gjennomført ROS-analyser hvor de har sett på sårbarhet og konsekvenser, og har iverksatt tiltak. De har også funnet rom for å styrke fysioterapi og barnevern⁷. Vi har fått forklart at det er utfordrende å drifte helse- og velferdstjenester, og tjenester med heldøgnsomsorg og –pleie. De ansatte arbeider turnus, det er et omfattende lovverk som skal etterleves, og det er ikke alltid lett å få forståelse for disse forholdene blant øvrige administrative og politiske ledere. Sektoren har gjennomført «prosjekt arbeidstidsordninger» med mange ulike elementer. Prosjektet har vært virksomt i overkant av 2 år, og fungerer nå med god effekt. I løpet av de siste 2,5 årene har sektoren brukt 10,2 mill.kr. på vikarbyrå. De har satset på en «sykepleieflåte» og en «ressurspool» for å unngå bruk av vikarbyrå. De har også endret turnus. Tiltakene har hatt som mål å benytte ressurser på tvers, unngå bruk av overtid, og unngå bruk av vikarbyrå.

I en innsparingsprosess er åpenhet og ærlighet viktig. Det er viktig at brukere, ansatte og kommunens innbyggere får tilstrekkelig informasjon om hva som skjer og hvorfor det skjer. Det er også viktig med åpenhet og ærlighet når informasjon blir gitt til politikere. Det har vært utfordringer i kommunikasjonen mellom politikere og administrasjon i kommunen. Vi har fått opplyst at det er lov å være uenig og komme med kritikk. Samtidig må alle være oppmerksom på at måten de velger å kommunisere på, vil påvirke samarbeidsklimaet. Ufin kommunikasjon og munnhuggeri borger ikke for tillit. Tidligere har det vært tendens til munnhuggeri mellom politikere, eller fra politikere mot administrasjonen. Det har vært utfordringer med samarbeidsklimaet og kommunikasjonen i kommunen, men forholdet skal nå være bedret.

Sektor for helse og velferd har ellers gitt uttrykk for at budsjettarbeidet høsten 2018 var preget av økt struktur og målrettet arbeid. Bemanningsplanen ble gjennomgått i 2018 og blir nå gjennomgått årlig. Tilsetninger og fratreden blir ellers lagt inn løpende.

Møtearenaer

Rådmannens ledergruppe (RLG) møtes hver uke. I tillegg er det møter ved behov. Sektorledere blir holdt løpende orientert om utfordringer og muligheter knyttet til drift og økonomi opp mot hele kommunen. Sektorleder deltar også i individuelle koordineringsmøter med rådmannen. Dette er uformelle møter hvor de tar opp saker og temaer som berører sektor for helse og velferd, men også temaer som berører flere sektorer eller hele kommunen.

Rådmannen arrangerer storledermøter, der alle kommunens ledere samt fagorganisasjoner blir innkalt og kan delta. Sektorleder har i tillegg storledermøter i egen sektor der hovedtillitsvalgte (HTV) i Norsk sykepleierforbund og Fagforbundet deltar. Sektorleder har ukentlige møter med enhetsledere. Det er også gjennomført møter mellom sektorleder, enhetsledere, HTV og hovedverneombud (HVO). På disse møtene har budsjett, økonomi og utfordringer blitt tatt opp. Det er gjennomført drøftingsmøter både innenfor sektoren og for hele kommunen hvor HTV har deltatt. Enhetslederne har møter med sine avdelingsledere hver 14. dag. Avdelingslederne har personalmøter med sine ansatte. Her er økonomi og arbeidstidsordninger tema.

⁷ Barnevern er senere overført til sektor for oppvekst.

Sektorleder har ukentlige møter med stab hvor hun orienterer om utfordringer, muligheter, budsjettprosess og rapporteringer. Merkantilt ansatt i stab bistår med opplysninger og dokumentasjon opp mot ulike prosesser.

Det er møter med økonomiavdelingen om budsjett og rapporteringer ved behov. Økonomisjef innkaller ledere til økonomisk gjennomgang ved behov. Frem til sommeren 2018 hadde sektorleder regelmessige møter med rådmannen. Dette har ikke blitt gjennomført etter at rådmannen ble syk og sektorsjef for samfunnsutvikling ble konstituert i stillingen.

Vi har fått opplyst at det i budsjettprosessen 2018 og 2019 har vært flere møtepunkter og flere samarbeidsmøter i sektoren. Det har vært tett dialog og møter med fagorganisasjonene. Fagforbundet og sykepleierforbundet er de største organisasjonene, men noen ansatte er også organisert i Delta. At fagorganisasjoner har forståelse, innsikt og samhandler har vært viktig i de prosessene sektor for helse og velferd har vært gjennom. Fagorganisasjonene har vært innkalt til sektorens budsjettmøter og har vært orientert om reduksjoner og tiltak. Hovedverneombudet har også deltatt, fordi reduksjoner påvirker arbeidsmiljøet. Ledelsen for sektor helse og velferd samlet seg om ulike kutt, som ble fremmet for 2019. Samarbeid på tvers har gitt både forståelse og tillit.

Tidligere var det regelmessig gjennomgang av budsjettarbeid, rapportering og økonomi i rådmannens ledergruppe. Lederne hadde dermed overordnet oversikt og involvering på tvers av sektorer, samtidig som de etablerte en overordnet helhetlig forståelse. Vi har fått opplyst at det har vært mindre helhetlige gjennomganger i senere tid, og at rundene med dialog og diskusjoner i toppledergruppa hadde stor betydning. Dersom helhetstankegangen og felleskapet blir redusert, kan det medføre risiko for at den enkelte leder bare ser egen sektor/avdeling.

Om reduksjon av stillinger.

Sektor for helse og velferd utarbeider ROS-analyser ved reduksjon av eller opphør av stillinger. Det blir utarbeidet ROS-analyser på alle nivåer innenfor sektoren, av sektorleder, av enhetsledere og av personer helt ut i ytterste ledd. Til slutt har sektorleder og enhetsleder en felles gjennomgang av ROS-analysene, og vurderer omfang, konsekvenser, sårbarhet, alternativer mv. Beslutninger tas i ledermøte og HTV er delaktig. Vi har fått opplyst at sektoren har redusert årsverk både på ledernivå og i ytterste ledd. Vi har fått opplyst at de merker at det er mindre ressurser til ledelse, og at tida ikke strekker til med redusert ledertetthet.

Vi har fått opplyst at det ble gjennomført flere kartlegginger og vurderinger, før de ble enige om tiltak. Noen tiltak medførte mer uro enn andre. Alle ansatte ble orientert og forklart hvorfor tiltakene var nødvendige, hvordan de ville bli gjennomført og hva konsekvensene ville bli.

Informasjon til politisk nivå

Sektorleder legger frem status for hovedutvalg for helse og omsorg, og gir informasjon om forhold som kan ha betydning. Hovedutvalget får informasjon om tilsetninger, hvem som slutter, ekstravakter, overbelegg, beleggprosent, overtid, tiltak for å justere seg inn i forhold til budsjetttramme, forbedringstiltak mv.

7.4.2 Økonomistyringsprosessen

Vi har fått opplyst at avdelingsledere har økonomi- og personalansvar, rapporterer månedlig, har kontroll og foreslår tiltak. Budsjettdokumentet blir brukt flittig gjennom året, og de følger opp når

tiltak skal iverksettes. Økonomiplanen er viktig i forhold til oppfølging av tiltak fordi noen tiltak gjelder for deler av økonomiplanperioden. Det er viktig at dokumentet er forståelig for alle ansatte. Sektorleder er opptatt av at alle avdelinger, enheter og sektorer har en gitt budsjetttramme. Ingen har myndighet til å gå ut over ramma. Alle, også sektorleder, skal melde avvik.

Avdelingsledere leverer tertialrapport til enhetsledere, som leverer til sektorleder. Sektorleder melder fra til sine ledere når fristen for rapportering nærmer seg, slik at de starter forberedelsene. Enhetsledere skriver rapportering for sine enheter. Sektorleder skriver om forhold som gjelder overordnet nivå og sammenfatter tertialrapport for sektoren. Rapporteringen blir gjennomgått i sektorens enhetsledermøte. Fra 2019 bruker kommunen Framsikt. Det gjør rapporteringen enklere og mer strukturert. På det tidspunktet vi gjennomførte intervjuene, hadde sektoren fortsatt en vei for å gå for å benytte Framsikt best mulig. Løsningen gir et ryddig og greit dokument. Sektorleder ga uttrykk for at årsrapport for 2018 og rapportering for 1. tertial 2019 ble bedre enn tidligere rapporteringer.

Vi har fått opplyst at avvik blir meldt fortløpende i linjen og blir begrunnet i rapporteringer. Dersom det er store avvik, så blir de rapportert til økonomiavdelingen, rådmann og politikere. Sektorleder opplyser at negativt avvik ett sted i sektoren, kan utlignes mot positivt avvik et annet sted. Sektor for helse og velferd tenker avvik og tiltak gjennom hele sin praksis. Dersom de har overbelegg så leier de kun inn ansatte for å sikre forsvarlig drift, og ofte blir det løst ved bruk av sykepleiestudenter. Vi har fått opplyst at de har hatt perioder med vedvarende overbelegg der det har vært risiko for merforbruk. Kommunestyret har blitt informert. Tidligere har sektoren redusert antall sengeplasser og spart penger på det. Nå har de utredet behovet fremover ut fra befolkningsutvikling, tall fra SSB mv. og ser at behovet fremover vil øke. Det er hele tiden endringer i behovet og tilbudet må tilpasses behovet.

Rapportering

Månedsrapporteringen er oppgitt å fungere bra og er godt dokumentert. Avdelingsleder må kommentere og bruke rapporteringen aktivt. Enhetsleder gjennomgår og signerer. Avvik rapporteres opp til sektorleder. Sektorleder kan selv hente ut status fra økonomisystemet og se skjevheter og avvik, og spørre de enkelte avdelingsledere. Dialogen mellom avdelingsleder og enhetsleder er viktig, akkurat som dialogen mellom enhetsledere og sektorleder. Det er viktig at sektorleder har oversikt.

7.4.3 Hva kan forbedres innenfor sektoren?

Sektorleder er opptatt av at politikere skal være orientert. I 2019 har kommunen hatt flere budsjettmøter om budsjett 2020. Vi har fått opplyst at sektor for helse og velferd tenker alternativt, de ser på hva de må gjøre og hva de eventuelt kan slutte å gjøre. De vurderer digitalisering for å effektivisere og redusere utgifter, samtidig som de må ivareta forsvarlighet og pasientsikkerhet.

Sektor for helse og velferd la opp til en totalgjennomgang av investeringsbudsjettet i 2019, for å se på hva de faktisk må ha av utstyr, og hva som er absolutte behov. De hjelper hverandre og benytter utstyr på tvers av avdelinger. Samarbeid og samhold har gitt bedre forståelse på tvers av avdelinger og enheter.

7.4.4 Mottatte dokumenter og rapportering innen sektoren

Vi har mottatt eksempler på månedlig rapportering fra enhetsleder til sektorleder innenfor sektor for helse og velferd, og tilsvarende fra avdelingsleder til enhetsleder. Det rapporteres på økonomi, personell, fravær, redusert innleie, antall avvik, personalmøter, oppfølgingssamtaler og medarbeidersamtaler. Rapporteringen inneholder også informasjon om utfordringer i avdelingen /

enheten, opplæring og kurs og øvrige forhold som er aktuelle for den enkelte avdeling / enhet. Rapportering skal sendes nærmeste leder innen den 10. i måneden etter. Leder gjennomgår rapporteringen og signerer.

Vi har også mottatt sektorleders notater ved rapportering til hovedutvalg for helse og omsorg 16.10.2018, til budsjettmøter 7.11.18 med ledere i helse og velferd, drøftingsmøter avholdt 14.11.18 og 19.11.18, samt ROS-analyser som er gjennomført for ulike tiltak. Sektorleder har også lagt frem presentasjon til hovedutvalg for helse og omsorg den 2.10.2017 som beskriver opplegg og gjennomføring for budsjettprosess 2018, dialogmøte i kommunestyret i juni, orienteringer og svar på ulike spørsmål mv. og presentasjon fra dialogmøte hovedutvalg helse og omsorg 10.4.2018. For øvrig vises det til referanser og litteratur som fremkommer i kapittel 12.

7.4.5 Enhet for institusjonstjenesten og spesialiserte tjenester

Enheten ledes av enhetsleder og består av fire avdelinger. Det er avdeling for Ryslingmoen 2. etasje og natt, avdeling for Ryslingmoen 3. etasje og Desettunet, avdeling for psykisk helse og rus, samt friskliv og avdeling for helsestasjon. Barnevern er overført til sektor for oppvekst.

Enheten har opplyst at budsjettprosessen foregår løpende gjennom hele året og at budsjettet kan og må justeres i løpet av budsjettåret. Enhetsleder er opptatt av at ledere og ansatte skal tenke som med egen lommebok. Enheten og avdelingene kan ikke bruke mer penger enn det de har fått bevilget. Dersom det er noe en avdeling må ha, så må avdelingsleder begrunne hvorfor det er nødvendig. Enheten vil omdisponere innenfor budsjettet og avdelingen vil normal få tillatelse til å anskaffe det de trenger. Enheten må spare, omdisponere midler og bruke bevilgingene på best mulig måte. Enheten arbeider med å ha så lavt fravær som mulig, fordi fravær er kostbart.

Enhetsleder gir uttrykk for at det kan være krevende å være leder for enheten institusjonstjenester og spesialiserte tjenester. Vedkommende leder legekantoret og psykisk helsevern⁸ direkte. Dette har de løst ved at legekantoret og psykisk helse har hatt en ressursperson som har meroppgaver og tar enklere avgjørelser på vegne av avdelingene. Vi har fått opplyst at dette er anerkjent og akseptert blant øvrige ansatte på avdelingene. Enhetsleder har personal- og økonomiansvaret.

Avdelingsleder for Ryslingmoen 2. etasje og nattevakter har hatt svangerskapspermisjon en periode og sluttet i august 2019. I permisjonstiden har de ansatte «styrt seg selv». Vi har fått opplyst at det var en løsning de ansatte selv foreslo for å spare midler. Enhetsleder har i epost opplyst at det er ansatt ny leder for Ryslingmoen 2. etasje og nattevaktene, og at vedkommende tiltrådte stillingen høsten 2019. Ved helsestasjonen er det en relativt nyansatt helsesøster. Vi har fått opplyst at det fungerer bra på helsestasjonen. Også barnevern fikk ny barnevernsleder for en tid tilbake. Barnevern er overført til oppvekst.

Budsjettprosess

Enheten begynte å utarbeide forslag til budsjett 2020 for enheten og avdelingene i august 2019. De har hatt fokus på hva de må ha for å drive tjenesten, og å sette opp et mest mulig realistisk budsjettutkast. Enheten har hatt fellesmøter hvor enhetsleder, avdelingsledere, ansatte, tillitsvalgte og verneombud har deltatt. Det ble utarbeidet lister over hva de «må ha». Det kom også forslag til innsparingstiltak. Alle vil ikke være enige i alt, og det kan forekomme at ansatte sier innsparingstiltak

⁸ For psykisk helse har vi fått opplyst at dette gjelder frem til april 2020.

er direkte uansvarlig. Da er det viktig å ta tak i uttalelsen og spørre om det ikke er forsvarlig sett opp mot norsk lov. Ofte er det ikke det vedkommende mener. Som leder må en ta tak i det en hører, respondere og få det riktig, slik at en får klarhet i om det faktisk er uforsvarlig eller om tiltaket er lite ønskelig. Er det uforsvarlig så kan ikke tiltaket gjennomføres. Er tiltaket lite ønskelig, så kan det være at en likevel kan og må gjennomføre tiltaket.

Enhetsleder gir uttrykk for at det er viktig at avdelingsledere og ansatte føler eierskap til prosessen og de tiltakene som blir gjennomført. Det er viktig at de ansatte er stolt av jobben de utfører og at de yter det de kan. Det er viktig med takhøyde og diskusjoner underveis i prosessen. Når beslutninger er fattet, så må ansatte akseptere det, gjøre sitt beste og være lojale til vedtaket.

Sektor for helse og velferd har et lederledd mer enn de andre sektorene, og avdelingsledere kan ikke skrive inn i budsjettssystemet (Arena). Enhetsleder utarbeider derfor budsjettutkast på enhetens nivå, inklusive avdelingsnivåer og leverer til sektorleder. Budsjettutkastet utarbeides etter innspill og synspunkt fra ansatte og avdelingsledere. Lederne i enheten er involvert. Enhetsleder syr sammen det de i fellesskap har kommet frem til. Enheten har ikke store behov på investeringsbudsjettet. De oppdaterer bemanningsplanen, utarbeider nye turnuser og viderefører driften. Enheten setter opp et budsjett for avdelingene og enheten som skal være mest mulig realistisk.

Enheten opplyser at de benytter Agresso (økonomisystemet) aktivt i budsjettprosessen. De gjennomgår budsjett og regnskap i møter, benytter storskjerm og går helt ned på detaljnivå. De ser på alle detaljer, eksempelvis at det er kostbart å ha stort lager av legemidler. Det er viktig med prisbevissthet i alle ledd og at kun gitte personer har bestiller-rolle for forbruksmateriell mv.

Enhetsleder følger opp forbruk på regnskapsposter, opp mot budsjettposter gjennom året. Dersom det forventes overbelegg på avdelinger innenfor institusjonstjenesten, så må avdelingen varsle om det. Overbelegg utløser lønnsutgifter, og vurderes opp mot utgiften ved å få dagbøter fra Sykehus Innlandet. Vi har fått opplyst at kommunestyret har blitt varslet om forventet overforbruk på grunn av økt overbelegg tidlig i 2019. Demensavdelingen og skjermet/forsterket enhet har forholdsvis stabilt belegg og det er derfor enklere å vite hvilket behov brukerne har, og hvilken bemanning som vil være nødvendig. For korttidsopphold er det annerledes, både antall brukere og behovet varierer mye.

Innenfor hjemmetjenesten kan antall brukere og behov variere, jf. kapittel 7.4.6. Det er ikke mulig å ha en grunnbemanning som tar høyde for behovstoppene. Det vil bli alt for kostbart. Vi har fått opplyst at de jobber på tvers mht. sykepleiedekning på natt i sektor for helse og velferd.

Brukergruppen innenfor enhet for institusjonstjenesten og spesialiserte tjenester er ganske homogen. Det er relativt enkelt å budsjettere. Dersom det kommer vedtak om flere eller færre sykehjemsplasser, så beregner de hva en sykehjemsplass vil koste, og budsjetterer ut fra dette. Rundt 90 % av utgiftene går med til lønn og sosiale utgifter. I tillegg kommer utgifter til mat og forbruksartikler.

Før det fattes vedtak om å innvilge institusjonstjenester, skal det vurderes om det er mest formålstjenlig at tjenesten gis av hjemmesykepleien. Tjenestekontoret gjør disse faglige vurderingene.

Økonomisk oppfølging og rapportering

Status blir gjennomgått på personalmøter. Enhetsleder forteller at det kan være viktig å innfri behov for utstyr eller andre nødvendige innkjøp, slik at ansatte ikke føler at det kun er snakk om innsparing.

Enheten har heiser og nødvendige hjelpemidler som er viktig for å ivareta ansattes helse. Enhetsleder sier ja til å erstatte nødvendig utstyr.

Avdelingsledere innenfor institusjonstjenesten og spesialiserte tjenester rapporterer til enhetsleder, som rapporterer opp til sektorleder. Sektorleder rapporterer videre til rådmannen og tar opp forhold i rådmannens ledergruppe (RLG). Vi har fått opplyst at sektor for helse og velferd skal begynne å rapportere i Arena (budsjettssystemet). På det tidspunktet intervjuene ble gjennomført (høst 2019) så rapporterte sektor for helse og velferd på egenutviklet rapporteringsskjema. Vi har mottatt eksempler på månedlig rapportering fra sektorleder. Enhetsleder var opptatt av hvor mange nivåer som skal rapportere, og om avdelingsledere skulle få legge inn opplysninger og rapportere i Arena.

7.4.6 Enhet for hjemmetjenester

Enhet for hjemmetjenester omfatter hjemmetjenestene på Rena og i Osen, bolig for funksjonshemmede, vedsentralen, Osen pensjonisthjem, dagtilbud/dagavdeling, brukerstyrte personlige assistenter (BPA), støttekontakter, omsorgslønn, leasingbiler og sjåfør for minibuss mv. Enhetsleder har en rekke varierte oppgaver, og har arbeidet med overordnede planer som kompetanseplan og palliativ plan. Planene har økonomiske konsekvenser. Det er mye økonomi i arbeidet med ulike overordnede planer.

Vi har fått forklart at det har vært mye endringer i løpet av forholdsvis kort tid i enheten. Opprinnelig var de tre enhetsledere innenfor sektor for helse og velferd. Det har blitt redusert til to enhetsledere som følge av innsparing. Enhetsleder for hjemmetjenesten og enhetsleder for institusjonstjenesten og spesialiserte tjenester har omtrent like mange ansatte.

Vi har fått opplyst at enhetsleder har hatt mye arbeid med å strukturere enheten og dokumentere og kvalitetssikre det som er gjort, og som gjøres. Hjemmetjenester omfatter både hjemmesykepleie og praktisk bistand i hjemmet.

Enheten består av tre avdelinger som ledes av avdelingsledere. Dette er:

1. Hjemmetjenesten på Rena.
2. Hjemmetjenester i Osen som ledes av en person som er 60 % avdelingsleder og 40 % ansatt på dagavdeling på Osen pensjonisthjem.
3. Bofellesskapet Karroa.

Øvrige ansatte og tjenester ligger i stab direkte under enhetsleder for hjemmetjenesten. Vi har fått opplyst at en kan si at enhetsleder for hjemmetjenesten fungerer delvis som enhetsleder og delvis som avdelingsleder. I tillegg hadde vedkommende på det tidspunkt vi gjennomførte intervjuet, 25 % saksbehandlerstilling ved tjenestekontoret. Det var en løsningen de var blitt enige om og som hun hadde akseptert som følge av innsparingsbehov. Vi fikk opplyst at det ikke er en varig og god løsning, fordi vedkommende sitter adskilt fra øvrige ansatte, samtidig som det gir liten tid til å være leder. De har måttet kutte mye innenfor enheten de siste årene, og det var ikke mulig å kutte mer i drift. For å klare å spare inn nok, ble løsningen med delte stillinger valgt.

Enhetsleder har hatt en stor utredningsoppgave knyttet til hjemmetjenesten, som ble lagt frem for politisk nivå i mai 2019. Målet for utredningen var å yte bedre tjenester, være mer effektive og få lavere utgifter. Arbeidet pågikk i mer enn et år. Vi har ellers fått opplyst at rekruttering er en utfordring, særlig i Osen, som ligger 3 mil fra Rena. Flertallet av brukerne er bosatt i nærheten av Rena. I

utredningen foreslår det å samlokalisere hjemmetjenesten på Rena og i Osen, med fysisk plassering på Rena. Vi har fått opplyst at det har vært gjennomtrekk av avdelingsledere på helse og velferd.

Budsjettprosess 2018 og 2019

Vi har fått signaler om at prosessen og arbeidet med budsjett for 2018, ikke fungerte godt. Enhetsleder ble innkalt til et møte med daværende økonomisjef og ansatt på økonomiavdelingen, sammen med sine avdelingsledere. Der ble enheten presentert for et regneark som var utarbeidet av økonomiavdelingen, uten at verken avdelingsledere eller enhetsleder hadde vært involvert i forkant. Enhetsleder og avdelingslederne visst ikke noe om hvordan økonomi hadde kommet frem til tallene, eller hvilke forutsetninger som var lagt til grunn. Regnearket ble tatt opp på storskjerm og gjennomgått i møtet. De ble spurt om budsjettforslaget så greit ut. Enhetsleder opplevde at det var vanskelig å si om det var et realistisk budsjett der og da. I ettertid viste det seg å ikke være realistisk. Det var lite motiverende å arbeide etter et budsjett som ikke er realistisk, og som det ikke er mulig å holde seg innenfor. Hjemmetjenesten endte med stort merforbruk for 2018. Årsaken var blant annet at utgifter til brukerstyrt personlig assistent (BPA) ikke var lagt inn i bemanningsplanen og dermed ikke tatt i budsjettet for 2018. Det ble rettet i bemanningsplanen for 2019.

Budsjettprosessen for 2019 fungerte bra. Åmot kommune hadde anskaffet Arena som budsjettverktøy. Alle avdelingsledere deltok i budsjettprosessen sammen med enhetsleder, og kom med informasjon og forslag. Avdelingslederne og enhetsleder gjennomgikk og oppdaterte bemanningsplanene. De finregnet på alle tall. Enheten satte selv opp et realistisk budsjettforslag ut fra de beregningene som ble gjort. Ny økonomisjef og ansatt fra økonomiavdelingen la vekt på at alle sektorer og enheter skulle utarbeide et realistisk forslag som viste hva de måtte ha av midler. Denne typen signaler hadde enheten ikke fått fra økonomiavdelingen tidligere. Vi har fått opplyst at i tidligere budsjettprosesser var det «spill» om midler. Vi har fått opplyst at økonomiavdelingen presenterte Arena og forklarte hvordan det fungerer. Alle avdelingsledere fikk passord og kunne selv gå inn og legge inn data og bruke systemet. På dette tidspunktet var Arena nytt også for ansatte på økonomiavdelingen. Vi har fått opplyst at det kan ha hatt betydning for opplæringen. Det var nytt for alle, som var på noenlunde samme nivå, både økonomiansatte og ansatte innenfor helse og velferd.

Vi har fått opplyst at det ble en del feilregistreringer i Arena i tilknytning til budsjettforslag for 2019. De satte seg derfor ned to og to og kvalitetssikret tallene som var lagt inn, slik at de var sikre på at alt var riktig. Enhetsleder, avdelingsleder og merkantilt ansatt deltok i kvalitetssikringen. Ny økonomisjef og ansatt fra økonomiavdelingen deltok i budsjettprosessen og var tilgjengelig for spørsmål underveis. Det ble satt klare frister for når de måtte være ferdige med forslaget.

Da budsjettforslagene fra alle enheter og sektorer var ferdige, oversteg dette tilgjengelige inntekter. Det var behov for å redusere med til sammen 9 mill.kr. som ble fordelt ut på de ulike sektorene og enhetene. Sektor for helse og velferd gjennomgikk alt som var registrert inn i Arena, og fant 1 – 2 mill.kr. som var feilregistrert. Sektoren hadde fått signal om hvor mye de måtte spare inn. Sektor for helse og velferd, herunder enhet for hjemmetjenester, gjennomgikk hva som kunne spares inn og hva de måtte ha for å drifte sektoren og enheten på forsvarlig måte. Vi har fått opplyst at de selvsagt var uenige underveis og at det var diskusjoner. De klarte å bli enige om en løsning som alle parter godtok. Det ble enighet om at enhetslederen skulle være 75 % enhetsleder for hjemmetjenestene og 25 % saksbehandler på tjenestekontoret. Det ble også enighet om at avdelingsleder for hjemmetjenester i Osen skulle være avdelingsleder i 60 % stilling, og ha 40 % stilling på dagavdelingen. Vi har fått opplyst at alle som deltok, var likeverdige parter, og det var lov å si hva en mente og å være uenige.

Vi har blitt fortalt at arbeidet med budsjettet for 2019 var en god prosess. Alle lederne ble involvert og ble ansvarliggjort, og deltok i møter hvor de så hele sektoren under ett og tenkte helhet.

Økonomisk oppfølging og rapportering

Enhetsleder mottar skriftlig månedsrapportering fra avdelingslederne. De gjennomgår månedsrapporten i felles møte. Deretter signerer både avdelingsleder og enhetsleder på at rapporten er gjennomgått. Avdelingslederne benytter samme skjema, men det kan være punkter som ikke er aktuelle for en avdeling. I tilfelle setter enhetsleder kryss over punktet.

Avdelingsleder tar ut tall fra Agresso og fyller inn i månedsrapporten. Lønn og sosiale utgifter utgjør mesteparten av utgiftene innenfor sektoren. Sykefravær er derfor ett viktig punkt i månedsrapporten. De gjennomgår økonomi, kurs som er gjennomført, lovkrav mv. I møtet utarbeider de en enkel handlingsplan som viser hva avdelingsleder skal arbeide med til neste måned. Denne skrives inn bakerst i månedsrapporten, og blir fulgt opp måneden etter.

Enheten legger vekt på å unngå innleie av personale og bruk av overtid. Dersom avdelingsleder bruker eller har brukt innleie og overtid, må det begrunnes. De arbeider for å ha lavest mulig sykefravær. De benytter ikke vikarbyråer, og har arbeidet med å ha egne vikarer og å bruke egne ansatte.

Enhetsleder skal gi beskjed til sektorleder for helse og velferd dersom det er avvik av betydning på enheten. Vi har fått opplyst at terskelen for å melde fra er forholdsvis høy. Så lenge enhetsleder mener hun kan håndtere saken selv, og det ikke vil være et avvik som sektorleder bør være kjent med og rapportere videre, så sier enhetsleder normalt ikke fra. Det har forekommet at sektorleder har gitt uttrykk for at hun ikke har hørt om saker.

Vi har ellers mottatt signal om at samarbeidet i sektor for helse og velferd og enhet for hjemmetjenester er bra. På Karroa og innenfor hjemmetjenesten i Osen hadde de på det tidspunkt vi gjennomførte intervjuer, tilnærmet 0 % sykefravær. Det varierer noe mer på hjemmetjenesten på Rena. Frem til 1.8.2019 var de uten leder. Vi har fått opplyst at det kan være forklaringen på at sykefraværet har økt noe.

Vi har også fått opplyst at tidligere ble det benyttet vikarbyrå og de utbetalte mye overtid innenfor hjemmetjenesten. Rådmannen besluttet da at Åmot kommune ikke skulle benytte vikarbyrå. Vi har fått opplyst at løsningen med egne vikarer fungerer bra. Enhetsleder har forklart at den første høsten som enhetsleder, så ble det iverksatt en rekke tiltak. Det medførte at overforbruket gikk sakte men sikkert nedover.

Møtepunkter

Enhetsleder har gitt uttrykk for at det kunne vært ønskelig med månedlige møter mellom den enkelte enhetsleder og sektorleder. I møtene kunne de snakket om driften av hjemmetjenesten. Enhetsleder har ikke bedt om denne typen møte. Sektorleder har ukentlige møter med de to enhetslederne. I disse møtene tar de opp eventuelle utfordringer.

Det avholdes personalmøter innenfor enheten. I tillegg har enhetsleder avdelingsledermøter annenhver uke. Her er tema ledelse, økonomiplan, fremdrift i tiltak / bestemmelser, erfaringsutveksling, gjennomgang av prosedyrer, effektivisering, avvik, beskjeder, innkomne saker og eventuelt.

Vi har fått signal om at det kunne vært ønskelig at avdelingslederne deltok mer i møter. Det blir innkalt til storledermøter. Som følge av at rådmannen har vært syk lenge, så har det vært færre storledermøter det siste året.

Om regnskap og ressurskrevende tjenester mv.

Vi fikk opplyst at det er feil i hjemmetjenestens regnskap. Dette skal ha sammenheng med at Åmot kommune benytter samme turnussystem som Trysil kommune (SÅTE-kommunene) og har adoptert Trysil kommunes kodeverk. Det gir feil mht. koder og kommunens regnskap. Forholdet går frem av avdelingslederens rapportering, og feilen er forklart. Vi har ikke gått nærmere inn på forholdet i denne forvaltningsrevisjonen.

Vi har ellers fått opplyst at tilskudd til ressurskrevende brukere blir fordelt som inntekt på sektorens to enheter og alle avdelinger. Tilskuddet ble lavere enn budsjettet i 2018, noe som også fikk betydning for budsjettet i 2019.

Forbedringspunkter

Vi har fått signal om at daværende enhetsleder for hjemmetjenesten så det som ønskelig med månedlig gjennomgang av eget budsjett/regnskap med Controller eller økonomirådgiver. Sektor for helse og velferd har i stor grad døgndrift, noe som er kostbart. Dersom det skjer noe, så må det være tilstrekkelig personell tilstede. Det kan utløse overtid. Sektorleder for helse og velferd deltar i rådmannens ledergruppe, slik at øvrige sektorledere bør være kjent med utfordringene.

Innenfor sektor for helse og velferd har de ett ledernivå mer enn innenfor de andre sektorene. Avdelingslederne har både personal- og økonomiansvar. Vi har fått signal om at kan være grunn til å stille spørsmål ved om det er hensiktsmessig med en mer enhetlig organisasjonsstruktur i kommunen.

Vi har fått forslag om at det kunne etableres en rutine med skriftlig rapportering fra enhetsledere til sektorleder, og at sektorleder hadde månedlige møter med hver enhetsleder. Den skriftlige rapporteringen stopper ved enhetsledere, med unntak av tertialrapporter. Enhetsleder skal si fra hvis «det er noe på enhet for hjemmetjenester» Det oppleves som krevende å avgjøre hva som er «noe». Det blir et skjønnsmessig spørsmål og vurderingene av hva en bør si fra om, kan være ulike. Det kunne vært ønskelig med en forventningsavklaring, og det kunne vært gunstig med jevnlig møter. Det kan gi bedre struktur og lavere tidsbruk.

Vi har fått opplyst at ansvaret for merkantilt ansatte ligger under sektorleder for helse og velferd. Det er stilt spørsmål ved om det kunne vært løst på en annen måte.

7.5 Data innhentet fra sektor for samfunnsutvikling

Sektorleder for samfunnsutvikling har vært og er konstituert som rådmann. I hans fravær har sektoren hatt konstituert sektorleder. Sektorleder har likevel fulgt opp en del prosjekter, mens konstituert sektorleder har ivaretatt daglig drift i sektor for samfunnsutvikling.

7.5.1 Om budsjettprosess i sektoren

Årsbudsjett 2019

Vi har fått opplyst at budsjettprosessen for 2019 startet tidlig i januar da det ble klart at kommunen ville få ni millioner mindre i refusjon til ressurskrevende brukere enn det som var budsjettet i 2018. Dette medførte at prosessen ble krevende. Alle sektorer og enheter måtte jobbe for å finne tiltak som kunne gi innsparinger gjennom hele vinteren. Forslag til tiltak ble lagt frem for kommunestyret i juni 2018.

Budsjettprosessen som ble gjennomført i 2018 (årsbudsjett 2019) ble spesiell. Rådmannen ble syk, og det var uklart hvor lenge sykefraværet ville vare. I tillegg kom det en ny varsling. Dette er forhold som påvirket samarbeidsklimaet. Ny økonomisjef tiltrådte den 1. august 2018. Sektorleder for samfunnsutvikling ble konstituert som rådmann. Budsjettprosessen var likevel forholdsvis lik de som var gjennomført tidligere år, og en del innsparingstiltak var allerede på plass da økonomisjefen tiltrådte stillingen.

Sektor for samfunnsutvikling, og øvrige sektorer, gjennomgikk bemanningsplanene og jobbet med driftsbudsjettet. De opplevde å komme seint i gang med investeringsbudsjettet, noe som medførte at de ble presset på tid på slutten av budsjettprosessen. Det ble krevende å holde oversikten. Vi har også fått opplyst at arbeidet på tvers av sektorer, kan forbedres. I arbeidet med budsjett for 2019, ble det snaut med tid. Det medførte at det i mindre grad enn tidligere, ble sett helhetlig på kommunens budsjett. Overordnet blick og samordningen på tvers kunne vært bedre. Vi har fått signal om at det manglet en budsjettsamling høsten 2018, hvor lederne kunne tenke overordnet og arbeide med strategi.

Sektoren fikk konstituert sektorleder fra 1.10.18. Sektoren var ny for vedkommende som ble konstituert. I tilknytning til organisasjonstilpasning vedtatt av kommunestyret, ble eiendom lagt til sektor for samfunnsutvikling. Enhet for eiendom har ansvar for en rekke investeringer, og har også ansvar for vedlikehold av kommunens eiendommer. Eiendom har kun en ansatt. Vi har fått opplyst at det er planer om å ansette en person til.

Det ble gjennomført ukentlige møter i rådmannens ledergruppe (RLG). Det ble arbeidet mye med økonomi i løpet av høsten 2018. RLG gjennomgikk blant annet budsjettdokumentet samlet og rettet feil og unøyaktigheter. I ettertid kan en stille spørsmål ved hvor effektivt det var. Tid er også en faktor i budsjettprosessen. Slik vil det alltid være, og høsten 2018 ble de veldig presset på tid. Det var fokus på å få budsjett for 2019 i havn.

Vi har mottatt signaler om at økonomisjefen hadde større kontroll enn hva som har vært vanlig tidligere, og at kommunens ledelse har tillit til økonomisjef. Kommunens ledelse har inntrykk av at politikerne også stoler på økonomisjef, og at samarbeidet med politisk nivå har vært godt. Tidligere har det vært utfordringer i samarbeidet mellom politikk og administrasjon

Årsbudsjett 2020

Målet for budsjettprosessen var å ha investeringsbudsjettet for 2020 klart til 1.8.2019. Kommunen har tatt i bruk nytt verktøy (Framsikt), og ledelsen forventer at det vil bli et nyttig verktøy for kommunen og de ansatte. Sektorledere har tilganger og kan jobbe i Framsikt, og kan følge med på hva enhetsledere har skrevet, eksempelvis til tertialrapporter. Vi har fått opplyst at de tidligere sendte filer på e-post til økonomirådgiver som sydde sammen dokumentene. De hadde ikke innsyn i det som skjedde. Denne løsningen var sårbar og personavhengig. Enhetsledere med ansvar for økonomi deltok i liten grad i prosessen, ut over å sende inn filer til økonomirådgiver.

Åmot kommune benytter målstyring. Tidligere hadde sektoren mange mål. Nå skal hver sektor har 3-4 prioriterte mål, som skal være det de satser på og rapporterer opp mot. Det innebærer at kommunen og sektorene må stake ut en kurs. Vi har fått opplyst at det er viktig å utarbeide strategi, og å ha langsiktige planer og iverksette tiltak. Kommuneplanen er sentral i dette arbeidet.

Det gjennomføres drøftingssamtaler med kommunens tillitsvalgte om budsjettprosessen hvor alle tillitsvalgte fra Fagforbundet, utdanningsforbundet og sykepleierforbundet blir innkalt. Slik var det også for budsjettprosess 2020. Vi har fått opplyst at tillitsvalgt fra sykepleierforbundet ikke møtte.

Ledelsen anser det uheldig fordi mange ansatte innenfor Helse og Velferd er organisert i sykepleieforbundet.

7.5.2 Økonomistyring i sektoren

Konstituert sektorleder har ikke totalansvar for sektor for samfunnsutvikling. Vedkommende har ansvar for drift i sektoren, og at sektoren følger vedtatt driftsbudsjett. Avvik må meldes så snart enhetsledere og sektorleder ser at det blir avvik. Nødvendige tiltak må iverksettes. Sektorleder har selv ansvar for en del prosjekter.

Rapportering

Sektor for samfunnsutvikling har benyttet Framsikt i arbeidet med tertialrapportering i 2019. Enhetslederne har tilgang og skriver selv rapportering for enheten. Konstituert sektorleder har opplyst at det har fungert bra. Tertialrapportene har blitt mindre omfattende, samtidig som det er viktig at politikere får tilstrekkelig informasjon.

7.5.3 Enhet for plan, byggesak og GEO-data

Budsjettprosess

Fra enhetsleder har vi fått opplyst at budsjett er tema på enhetsledermøtet. Enhetsledermøtet er også bindeleddet opp mot sektorleder. Arbeidet med budsjettet starter opp før sommeren, men i praksis blir arbeidet utført i løpet av høsten. Rådmannens ledergruppe kommer med signaler om prognose for inntekter, overordnede rammer for sektorene og forventninger. Dette tas opp i enhetsledermøtet hvor enhetsledere blir utfordret mht. budsjett og eventuelle innsparingstiltak.

Det er først når statsbudsjettet kommer tidlig i oktober året før budsjettåret, at kommunen vet hvilke inntekter de kan forvente å få. Sektorer og enheter må sette opp forslag til budsjett innenfor tildelt ramme for sin sektor og sine enheter. De siste årene har det ikke vært rom for økninger og nye tiltak. Enheten har måttet finne innsparingstiltak i form av økte inntekter eller reduserte utgifter.

Budsjettprosessene som ble gjennomført i 2018 (årsbudsjett 2019) og i 2019 (årsbudsjett 2020), har vært slik. Vi har fått opplyst at det ble gjort store innhogg i enhetens budsjett. Enhet for plan, byggesak og GEO-data hadde en 100 % stilling som kommuneplanlegger og en 50 % stilling innen byggesak som var vakant. Begge ble trukket inn som innsparingstiltak i tilknytning til budsjettprosessen for årsbudsjett 2019. Enheten hadde tidligere fått tilført midler til stilling som kommuneplanlegger i tilknytning til kommuneplanprosess. Kommuneplanen er utarbeidet. Det medfører at enheten ikke har akutt behov for kommuneplanlegger nå. Enheten har tidligere ikke hatt kommuneplanlegger løpende. Enheten har for øvrig 5,5 stillinger.

Enhetsleder er involvert gjennom hele budsjettprosessen, og har fått komme med synspunkter og innspill. Vi har fått opplyst at enheten kom med forslag til innsparingstiltak. Forslagene ble lagt inn i en «spare-katalog» sammen med øvrige tiltak. Denne ble lagt frem for formannskap og kommunestyre, og dermed var innsparingene vedtatt. Enhetsleder hadde forventet mer diskusjon rundt konsekvensene av de ulike innsparingstiltakene. Han har gitt uttrykk for at han trolig vil tenke seg bedre om, før han foreslår innsparingstiltak fremover.

I løpet av høsten 2019 har enheten arbeidet med budsjett for 2020. Enheten måtte komme med forslag til nye innsparingstiltak, som kutt på konsulentbistand og %-vis kutt på en del budsjettposter. Det er en del av økonomiansvaret både å finne frem til innsparingstiltak og å styre innenfor budsjett.

Vi har ellers fått opplyst at enhet for plan, byggesak og GEO-data har inntekter, og at disse varierer etter aktivitet. Inntektssiden er krevende fordi enheten ikke har faste kunder som kommer igjen årlig, slik vann og avløp har. Enheten er avhengig av private utbyggere. Inntektene svinger mye, og er vanskelig å forutse fra år til år. Vi har fått opplyst at for å få 100 % selvkost på områdene, ville gebyrene på spesielt planområdet måtte økes betraktelig, noe som igjen ville kunne påvirke næringsutviklingen i kommunen. Dette er et politisk spørsmål. Når de budsjetterer inntekter, så tar de hensyn til hva som er påbegynt. De kan forvente en viss aktivitet, men er forsiktige i sine inntektsanslag. Næringsutbygging, eksempelvis i store hytteområder, har stor betydning. Dersom enheten får inntekter ut over budsjett, så kan disse benyttes til å oppgradere utstyr eller handle inn forbruksmateriell i form av oppmålingsmerker mv. Enhetens utgiftsposter består ellers i stor grad av lønn og sosiale utgifter, samt noe utstyr.

Vi har også fått opplyst at det har vært utfordringer på enhet for plan, byggesak og GEO-data knyttet til selvkost.

Økonomistyring

Sektor for samfunnsutvikling har bemanningsplan som blir ajourholdt hver måned. De har god oversikt over medarbeidere og lønnsutgifter.

Enhetsleder benytter Agresso til oppfølging av regnskap mot budsjett. Han legger vekt på å rapportere så riktig som mulig og er konkret når han skal rapportere. Enhetsleder opplyser at han har kontroll på økonomi og økonomioppfølgingen. Enhetsleder følger med, anviser utgifter og har god oversikt over enheten. Av og til kan det være forhold knyttet til økonomi som kan være vanskelig å forstå, eksempelvis fordeling av SÅTE IKT sine utgifter på slutten av året. Dette er forhold enhetsleder selv ikke har kontroll på.

Rapportering

Enheten rapporterer pr. tertial og ved årets slutt. Det har vært snakk om månedsrapportering, men det var ikke iverksatt på det tidspunktet vi innhentet data. Enhetsleder gjennomgår tall og kommenterer avvik i tilknytning til tertialrapportering. Som enhetsleder må han følge opp økonomien og sette i verk tiltak for å holde budsjetttramma, og klarer normalt å holde den.

Framsikt blir brukt til rapporteringen. Enhetsleder logger seg inn i systemet og kommenterer de økonomiske dataene som skal rapporteres. Vi har fått opplyst at Framsikt har medført en forbedring.

7.5.4 Enhet for landbruk

Enhet for landbruk har tre ansatte, og 2,5 stillingshjemler. Enhetsleder har deltatt i en rekke budsjettprosesser i kommunen. Han opplyser at 90 % av arbeidet han utfører er saksbehandling innenfor fagområdet landbruk og skogbruk. Arbeidet med budsjettprosessen utgjør anslagsvis 10 %.

Budsjettprosessen

For en del år siden begynte landbruk med budsjettprosessen først etter sommerferien. Det medførte at det ble snaut med tid. I de seinere år har de startet tidligere og tidligere, noe som har vært positivt.

I budsjettprosessen for årsbudsjett 2020, har kommunen og landbruk benyttet både Arena og Framsikt i tilknytning til budsjettarbeidet. Enhetsleder opplever det som uklart og kunne tenkt seg at kommunen benyttet ett system.

I tidligere budsjettprosesser har sektorleder for samfunnsutvikling vært på plass i sin stilling. Vedkommende kjenner sektoren og de enkelte fagområdene meget godt. Høsten 2018 var situasjonen i kommunen ekstraordinær. Sektorleder for samfunnsutvikling ble derfor konstituert som rådmann. Det ble også konstituert en sektorleder for samfunnsutvikling. Vedkommende kjente ikke fagområdene godt. Enhetslederne på samfunnsutvikling er «selvgående» slik at dette ikke ble til noe problem.

Vi har fått opplyst at enkelte mener kommunen har for mange enheter og enhetsledere. Enhetsleder mener det er en fordel med mindre enheter og enhetsledere som kjenner sine fagområder godt, slik tilfellet er på samfunnsutvikling. I 2018 fikk de beskjed om at de måtte spare inn 6 %. Da er det en fordel å ha god oversikt over fagområdet slik at en vet hva det er mulig å spare inn på, hvordan det kan løses og hvilke konsekvenser tiltak vil ha. I motsatt fall kunne en tatt grep som ikke lot seg gjennomføre. Vi har ellers fått opplyst at det er lav terskel for å spørre dersom noe er uklart, og at enhetene har god dialog seg imellom og forteller hva som blir konsekvensene av ulike tiltak.

Fra året 2019 har landbruk redusert stillingsressursene fra 3 heltidsstillinger, til 2,5 stillinger. Budsjettprosessen som ble gjennomført for budsjettåret 2019, opplevdes temmelig heftig. Enhetsleder beskrev konsekvensene av å kutte en 50 % stilling. Politikerne valgte likevel tiltaket uten diskusjon.

Landbruk får relativt ofte nye oppgaver, og har reduserte ressurser til å utføre oppgavene. Fra 2020 skal de blant annet saksbehandle tilskudd knyttet til skogsbilvei. De har også en del administrativt arbeid med skogfond, matrikkelen (gårds- og bruksnummer) mv. Enheten opplyser at de har mange oppgaver i forhold til ressursene.

Sektor for samfunnsutvikling har enhetsledermøter hver 14. dag. Budsjett er tema på møtene. I tilknytning til intervju har enhetsleder gitt uttrykk for at han kunne ønsket seg tydeligere signaler i budsjettprosessen for 2020 om hva som skal gjøres, og når det må være ferdig. Budsjettarbeidet er en oppgave som kommer ved siden av alle fagoppgavene innenfor landbruk og skogbruk.

Vi har fått opplyst at de i enhetsledermøtene får føringer fra sektorleder for samfunnsutvikling. Sektorleder har kontakten opp mot økonomisjef og rådmannens ledergruppe. Hver enhetsleder får signaler om hva oppdraget er, eksempelvis budsjettmessig innsparing med en gitt % - sats.

Vi har fått opplyst at det forekommer at det er møter i storledermøtet, hvor alle enhetslederne i kommunen deltar. Enhetslederne har blant annet fått presentert Framsikt i et storledermøte.

Vi har ellers fått opplyst at kommunikasjonen i budsjettprosessen er god, samtidig som spenningen knyttet til hvordan enheten ender opp i neste års budsjett, kan være krevende.

Økonomistyring

Vi har fått opplyst at enhetsleder er forholdsvis ofte inne i økonomisystemet og kontrollerer regnskapstall opp mot budsjettall. Det er ikke etablert en rutine som sier at det skal gjøres til faste tidspunkter. Enhetsleder har god kommunikasjon med økonomi og har hatt og skal ha møter med ansatt på økonomi. Det var planlagt møte med økonomi i januar 2020 hvor tema var regnskap 2019. Enhetsleder opplyser at han kan be om møte med økonomi, og da får han møte raskt. Han har oppfattet det slik at økonomi har møter med alle enhetsledere i tilknytning til årsavslutningen. Han er fornøyd med dialogen med økonomi og gir uttrykk for at den er god.

Rapportering

Enhetsleder forteller at han i liten grad rapporterer på økonomiske tall. Tidligere mottok han excel-ark som viste hvordan enheten lå an. Celler var markert med grønt, gult og rødt. De gule måtte følges opp, og de røde måtte avklares, eventuelle tiltak måtte iverksettes. Enhetsleder forteller at han likte denne fremgangsmåten.

Enhetsleder benytter Arena og Framsikt sjelden og synes det er krevende. I det ene systemet arbeider de med neste års budsjett og i det andre følger de opp regnskapstall opp mot budsjettall og rapporterer mv. Enhetsleder forteller at han går inn i økonomisystemet og følger med på sine regnskapstall der. I forkant av tertialrapportering legger han inn forklaringer og kommenterer opp mot enhetens tall. Det er sekretær på sektoren som syr sammen rapporteringen fra alle enheter til ett samlet dokument.

Dersom det er avvik og enhetene har brukt mer enn rammen på budsjettposter så får enhetslederne beskjed om at de ikke kan kjøpe inn mer (innkjøpsstopp) og det var tilfelle høsten 2019.

7.5.5 Enhet for teknisk drift

Budsjettprosessen

Vi har fått opplyst at budsjettprosessen for årsbudsjett 2020 startet litt tidligere enn for andre år. Bakgrunnen var at de skulle være i rute med budsjettarbeidet frem mot høsten. Budsjettprosessen som ble gjennomført i 2018, for årsbudsjett 2019, opplevdes som veldig tøff. Enheten ble nødt til å skjære ned på alle områder. Det oppleves frustrerende å ikke ha nødvendig midler, blant annet til å vedlikeholde kommunens veier. Det er et stort vedlikeholdsetterslep i kommunen, og særlig når det gjelder vei. Kommunestyret vedtok i årsbudsjett for 2017 at det skulle bevilges en million årlig for å vedlikeholde kommunens veinett. Det ville likevel tatt 30 år å komme a jour med vedlikeholdet. Bevilgningen ble ikke videreført i 2018 eller 2019.

Teknisk drift melder årlig inn behov om hvilke midler de trenger til asfaltering av vei og annet veivedlikehold. Vi har fått opplyst at det normale er at bevilgningen ikke økes og at enheten må bedrive «brannslukking» og ta det som er helt prekært når det gjelder veivedlikehold.

Vinteren 2017 var meget snørik og enheten fikk 800 % overforbruk på budsjettpost for vintervedlikehold av veg (snøbrøyting). Det måtte enheten dekke inn innenfor eget budsjett. De ble reddet av en tørr sommer og mindre behov for sommervedlikehold, og klarte praktisk talt å holde budsjettet.

Enheten får beskjed om hvor mye de kan forvente i budsjetttramme fra rådmannen. De senere årene har budsjetttrammen blitt redusert. Det innebærer at enheten skal spare inn, samtidig som lønnsutgifter og øvrige utgifter stadig øker. Enhetsleder har opplyst at han har foreslått tiltak for å få reell innsparing, som å privatisere kommunale veger eller øke grensen⁹ for snøbrøyting i sentrale strøk av kommunen. Politikerne har ikke vedtatt privatisering kommunale veier, eller å senke standarden.

Enheten har arbeidet mye med å optimalisere driften, og legger vekt på fornuftig bruk av arbeidstid og bevisstgjøring av ansatte. Vi har fått opplyst at det har skjedd en holdningsendring i løpet av de siste 10 år. De ansatte utnytter arbeidstiden, har ikke pauser ut over matpause og arbeider så effektivt som mulig.

⁹ Er på 3 – 5 cm, og ble foreslått økt til 10 cm.

Enhetsleder deltar på enhetsledermøte sammen med de øvrige enhetslederne. Her tar de opp ulike temaer. Her orienterer også økonomisjefen om kommunens økonomi og regnskapsmessig forbruk opp mot budsjett, føringer for neste års budsjett mv. Enhetsledermøtene for alle kommunens enhetsledere er dagsmøter. Vi har mottatt signal om at det kan stilles spørsmål ved om det er nødvendig. Det kan bli en del informasjon ovenfra og ned til enhetslederne. Møtene oppleves likevel som nyttige.

Vi har også fått opplyst at de også har enhetsledermøter for enhetsledere innenfor sektor for samfunnsutvikling. De tar opp hendelser innenfor sektoren og drøfter hvordan de ligger an. Hver enhetsleder får avsatt tid og orienterer om status innenfor egen enhet. Økonomi og rammer er tema.

Enhetsleder for teknisk drift ga uttrykk for at ny økonomisjef satte seg raskt inn i Åmot kommunes problemstillinger, at hun var meget profesjonell, og at det er et stort tap for kommunen at hun sa opp sin stilling. Enhetsleder opplevde ny økonomisjef som offensiv og at hun var tydelig og synlig i organisasjonen. Hun la vekt på å få synliggjort at Åmot kommune hadde en stor utfordring og at det var nødvendig å snu «hver krone». Til tross for store utfordringer, klarte de å komme i mål med årsbudsjettet for 2019.

Vi har fått opplyst at enheten har gjennomført tiltak for å spare inn utgifter, eksempelvis bruk av robotgressklippere til å klippe gress om sommeren. Da blir det ikke behov for ferievikarer, og enheten sparer lønnsutgifter. Det er viktig å tenke nytt og utnytte tilgjengelig teknologi.

Vi har ellers fått opplyst at det er utfordringer knyttet til selvkost for teknisk drift. Selvkostfondene øker, samtidig som de sliter med kapasitet. Vi har fått opplyst at teknisk drift har skiftet og er i gang med å skifte en del vann- og avløpsrør.

7.6 Revisors vurdering

7.6.1 Vurdering opp mot lovkrav

I dette kapitlet vurderer vi om Åmot kommunes økonomiplan- og budsjettprosess og økonomisk rapportering er tilfredsstillende. Vi vurderer om årsbudsjett, økonomiplan og økonomistyring skjer i samsvar med lovverk, retningslinjer og reglementer, samt politiske vedtak.

Plan for budsjett- og økonomiplanprosessen (revisjonskriterium 1)

Åmot kommune har utarbeidet årshjul som viser hvilke frister som gjelder i budsjett- og økonomiplanprosessen. Årshjulet er innarbeidet i budsjett- og økonomiplandokumentet for 2018 og 2019. Dokumentet er behandlet av formannskap og kommunestyre. Kommunen har utarbeidet fremdriftsplan for budsjett- og økonomiplanprosessen 2020. Dokumentet vil bli endret og forbedret i samsvar med erfaringer.

Det er utarbeidet årshjul og planer for økonomiplan- og budsjettprosessen. Dokumentene er lagt frem for formannskap og kommunestyre og er forankret politisk. Vi mener revisjonskriterium 1 er etterlevd.

Krav til budsjett og økonomiplandokumentet (revisjonskriterium 2 til 4)

Kommunestyret har, etter innstilling fra formannskapet, vedtatt:

- økonomiplan for de fire neste budsjettår. Økonomiplanen gir oversikt over sannsynlige inntekter og forventede utgifter. Vi vurderer at økonomiplanen er realistisk og oversiktlig og angir dekning for forventede utgifter og planlagte oppgaver.

- årsbudsjett for neste kalenderår og endringer til årsbudsjettet. Årsbudsjettet omfatter, så langt vi er kjent med, hele kommunens virksomhet og er etter vår vurdering realistisk, oversiktlig og gir dekning for forventede utgifter og planlagte oppgaver.

Revisjonskriterium 2 og 3 anses etterlevd.

Formannskapet er kommunens økonomiutvalg. Det kan likevel synes som om rådmannen har hatt en fremtredende rolle i budsjettarbeidet. Vi oppfatter at det er i samsvar med formannskapets intensjoner og vedtak, jf. dokumentet «*Budsjettprosess for budsjettåret 2018 – Opplegg og gjennomføring*».

Innstilling til og vedtak av drifts- og investeringsbudsjett er satt opp i balanse og viser tall for budsjettåret, foregående budsjettår og sist vedtatte årsregnskap.

Budsjettdokumentet inneholder en redegjørelse for budsjettforutsetningene. Beskrivelsene gir en redegjørelse for grunnleggende prinsipper kommunen har benyttet til å fremstille årsbudsjettet. Dokumentet inneholder ikke beskrivelse av organiseringen av arbeidet med budsjettet.

Vi vurderer at revisjonskriterium 4 er etterlevd. Revisjonskriterium 5 anses ikke etterlevd fordi det ikke er gitt en beskrivelse av organiseringen av arbeidet med budsjettet.

Formannskapets innstilling er lagt ut for høring og vedtak av budsjett (revisjonskriterium 6 – 7)

Det følger av dokumentet «*Budsjettprosess for budsjettåret 2018 – Opplegg og gjennomføring*» og tilsvarende for 2019, at formannskapets innstilling skal legges ut på høring før endelig behandling i kommunestyret.

Formannskapet innstilte til årsbudsjett 2018 og økonomiplan 2018 – 2021 den 29.11.2017. Kommunestyret vedtok årsbudsjett 2018 og økonomiplan 2018 – 2021 den 13.12.2017. Dette er 14 dager etter at innstillingen var klar. Formannskapet innstilte til årsbudsjett 2019 og økonomiplan 2019 – 2022 den 28.11.2018. Kommunestyret vedtok årsbudsjett 2019 og økonomiplan 2019 – 2022 den 13.12.2018. Dette er 15 dager etter at innstillingen var klar.

Vi legger til grunn av innstilling til budsjett har vært ute for høring i 14 dager i 2017 og 15 dager i 2018.

Årsbudsjett for 2018 og 2019 ble vedtatt innen utgangen av foregående år. Årsbudsjettet er fremstilt som eget dokument, Vi legger til grunn at dokumentet er oppdatert i samsvar med vedtak gjort i kommunestyret, og senest innen 15.1 i budsjettåret. Åmot kommune sendte inn årsbudsjett 2019 og økonomiplan 2019 – 2022 i begynnelsen av februar 2019.

Revisjonskriterium 6 og 7 anses etterlevd.

Tertialrapportering (revisjonskriterium 8)

Rådmannen har lagt frem tertialrapportering i juni og oktober for årene 2017, 2018 og 2019. Rapportene viser utviklingen i inntekter og innbetalinger og utgifter og utbetalinger opp mot vedtatt årsbudsjett. Det rapporteres opp mot vedtatt årsbudsjett. Rapporteringen inneholder forslag til tiltak for å etterleve regulert budsjett. Det foreslås budsjettreguleringer i den grad det anses nødvendig.

Vi mener at revisjonskriterium 8 er etterlevd.

7.6.2 Vurdering opp mot krav i reglementer

Formannskap og hovedutvalg (revisjonskriterium 9 – 10)

Formannskapet er kommunens økonomiutvalg og behandler dokument som fastsetter opplegg og gjennomføring av budsjettprosessen, jf. F-sak 17/14 og F-sak 18/4. Vi presiserer at vi ikke har kontrollert om og i hvilken grad formannskapet har lagt til rette for medvirkning. I og med at alle partier som har representanter i kommunestyret, også har representert i formannskapet, legger vi likevel til grunn at revisjonskriterium 9 er etterlevd.

Kommunens hovedutvalg har fått uttale seg til økonomiplan og årsbudsjett, samt tertialrapporter, jf. kapittel 7.2. Kommunens hovedutvalg har ikke uttalt seg til årsregnskap med årsberetning. Det er det heller ikke lagt opp til i kommunens delegeringsreglementet, og revisjonskriterium 10 anses etterlevd.

Budsjett, budsjettendringer, økonomistyring og økonomisk rapportering (revisjonskriteriene 11 – 17)

Kommunestyret vedtar årsbudsjett og økonomiplan i form av budsjettskjema 1A og 1B. Det innebærer at kommunestyret vedtar alle forventede frie inntekter, netto rente- og avdragsutgifter og avsetning og bruk av disposisjonsfond og næringsfond, jf. budsjettskjema 1A. Kommunestyret fordeler til drift og ulike rammeområder(sektorer) i budsjettskjema 1B. Budsjettet vedtas med en netto budsjetttramme på de ulike sektorer og underområder. Det innebærer at kommunestyret i praksis har vedtatt årsbudsjett og økonomiplan med en nettoramme pr. rammeområde. Praksis samsvarer ikke med gjeldende økonomireglement, vedtatt 1.9.2010. Det går ikke eksplisitt frem av vedtak, hvem som skal fordele budsjetttrammene videre. Det følger av kommunens politiske delegeringsreglement pkt. 4.3 (revidert 11.6.2013) at kommunestyret delegerer økonomisaker for øvrig til rådmannen. Vi vurderer ut fra dette at rådmannen er delegert myndighet til å fordele budsjetttrammene. Vi har fått opplyst at rådmannen og rådmannens ledergruppe gir signaler om hvilken budsjetttramme de ulike sektorer må holde seg innenfor. Det er sektorleder, sammen med sine enhetsleder, eventuelt også avdelingsledere som fordele sektorens budsjetttramme på enheter, avdelinger og gitte budsjettposter.

Vi mener det fremgår av budsjettvedtaket hvilket nivå budsjettet er vedtatt på. Delegeringsreglementet gir, etter vår vurdering, rådmannen myndighet til å fordele vedtatte budsjetttrammer og å fordele myndighet videre til sektorledere. Budsjettet vedtas på netto nivå, mens det i økonomireglementet står at budsjettet skal vedtas på bruttonivå.

Med bakgrunn i ovenstående, vurderer vi at revisjonskriterium 11 delvis er etterlevd.

Vi finner grunn til å påpeke at praksis ikke samsvarer med økonomireglement vedtatt 1.9.2010. Vi mener rådmannen må sørge for å gjennomgå og oppdatere økonomireglementet og legge dette frem for kommunestyret. Reglementet er av eldre dato og samsvarer ikke med den praksis kommunen følger. Kommunestyret praktiserer nettobudsjettering, mens økonomireglementet omtaler bruttobudsjettering. Kommunelovens §14-2, pkt. d krever dessuten at kommunestyret selv skal vedta økonomireglementet. Dette betyr, slik vi vurderer det, at sittende kommunestyre selv skal vedta økonomireglementet.

Vi finner videre grunn til å peke på at dersom det foreslås budsjettendringer, bør det gå klart frem hvilke driftsrammer som eventuelt økes eller reduseres, hvordan økning i driftsramme skal dekkes og hvordan reduksjon skal benyttes.

Tertialrapportene er behandlet av formannskapet. Der det har vært snakk om endringer av budsjetttramme, har formannskapet innstilt til kommunestyret. Dette gjelder eksempelvis reduksjon

av driftsramme i 2. tertial 2017 og reduksjoner som følge av innsparingstiltak i 1. tertial 2018. Beløpsmessige innsparinger fremgår av tabell i sakspapirene, men ikke av formannskapetets innstilling. Som vi peker på ovenfor, mener vi de budsjettmessige endringene burde gått klart frem av formannskapetets innstilling.

Vi anser likevel at revisjonskriterium 12 er etterlevd.

Formannskapet behandler tertialrapporter og innstiller på endringer i driftsrammer eller mellom rammeområder. Budsjettreguleringene vedtas av kommunestyret selv. Tilsvarende gjelder, så langt vi er kjent med for budsjettreguleringer som gjelder finansielle transaksjoner. Revisjonskriterium 13 anses etterlevd.

I tilknytning til intervjuer av respondenter hos sektorer, enheter og nivåer i organisasjonen har vi fått opplyst at økonomioppfølging og – styring skjer ute på de enkelte enheter. Vi vurderer derfor at økonomistyringen bygger på prinsipper om desentralisert styring. Kommunens budsjettammer er vedtatt som nettorammer. I følge økonomireglementet skal kommunen benytte bruttorammer.

Vi velger å legge vekt på kommunens praksis, og vurderer derfor at revisjonskriterium 14 kan anses etterlevd. Vi forutsetter at økonomireglementet endres slik at det for fremtiden samsvarer med kommunens praksis, herunder at budsjettammene vedtas som nettorammer.

Rådmannen har fullmakt til å gjennomføre budsjettregulering innenfor de enkelte rammeområder med inntil kr. 500.000, og å gjennomføre budsjettregulering som følge av lønnsoppgjøret. Det følger av økonomireglementet at rådmannen skal sørge for rapportering til kommunestyret. Vi har ikke fått fremlagt rutinebeskrivelse eller andre opplysninger, som viser om eller hvordan rådmannen følger opp dette kriteriet. Det har ikke vært mulig å vurdere om revisjonskriterium 15 etterlevs. Som omtalt ovenfor forutsetter vi at økonomireglementet endres, slik at det for fremtiden samsvarer med kommunens praksis, eller den praksis gjeldende kommunestyre ønsker.

Rådmannen har sørget for å utarbeide og legge frem tertialrapportering for kommunestyret. Enhetsledere rapporterer til sektorledere, som igjen sørger for rapportering til rådmannen. Rådmannen foreslår budsjettendringer til kommunestyret.

Revisjonskriterium 16 anses etterlevd.

Kommunens økonomireglement ble vedtatt 1.9.2010 og inneholder en del bestemmelser knyttet til budsjett, budsjettjustering og hvordan midler skal disponeres. Det heter blant annet at det må utarbeides egne rutiner for alle typer budsjettreguleringer, og at enhver med selvstendig budsjettansvar må følge disse rutinene. Det er ikke utarbeidet egne rutinebeskrivelser for budsjettjusteringer som de som har budsjettansvar skal benytte.

Revisjonskriterium 17 anses ikke etterlevd.

Som omtalt ovenfor finner vi grunn til å påpeke at kommunens praksis på området, ikke samsvarer med økonomireglement vedtatt 1.9.2010. Kommunens økonomireglement må derfor gjennomgås, oppdateres og vedtas av kommunestyret, jf. KL § 14-2, pkt. d.

7.6.3 Vurdering opp mot kommunestyrets vedtak og forutsetninger

I dette kapitlet vurderer vi om handlingsreglene, slik kommunestyret har vedtatt dem, blir etterlevd i budsjettprosessene. Kommunestyret vedtok følgende 5 **handlingsregler** den 28. desember 2016:

1. I budsjett- og økonomiplan bør det over tid legges opp til at korrigert netto driftsresultat skal utgjøre minimum 1,75 % av beregnet sum driftsinntekter.
2. Inntil frie disposisjonsfond utgjør et beløp som tilsvarer akkumulert premieavvik, skal årlig mindreforbruk (regnskapsmessig overskudd) avsettes til slike fond, med mindre det er tungtveiende grunner som taler for at dette ikke vil være hensiktsmessig.
3. Lånegjelden bør ikke utgjøre mer enn 70 % av sum driftsinntekter.
4. Inntil regel 3 er oppfylt, gjennomføres kun investeringer som er nødvendig for å oppfylle regelverk, med mindre det er tungtveiende grunner som taler for å foreta andre investeringer.
5. Budsjettforutsetninger:
  - a. Budsjetterte beløp for skatt, rammetilskudd og eventuelle andre tilskudd holdes innenfor de statlige budsjettforutsetningene.
  - b. De statlige anslagene for lønns- og prisvekst følges.
  - c. De statlige anslagene for gjennomsnittlig endring i antall innbyggere følges, og skal som minimum settes til forutsatt gjennomsnittlig tilflytting i alternativ 2 i kommuneplanens samfunnsdel dvs. minimum 18 innbyggere pr. år.

I tilknytning til budsjettprosessene for årsbudsjett 2018 og 2019, har rådmannen lagt vekt på å følge opp satsningsområder, hovedmål og delmål fra kommuneplanens handlingsdel. Rådmannen har i tillegg vært opptatt av å følge opp kommunens økonomiske handlingsregler, men peker på at det ikke har vært mulig å avsette tilstrekkelig beløp til disposisjonsfond, jf. handlingsregel 1 og 2. Vi oppfatter likevel at rådmannen har lagt vekt på å legge frem et budsjettforslag som tilfredsstillende handlingsreglene. Rådmannen peker på høy lånegjeld og store investeringer gjennom flere år som årsak til at det ikke har vært mulig å avsette tilstrekkelig til disposisjonsfond, og at det legges opp til moderat investeringer i årene som kommer, jf. handlingsregel 3 og 4.

Med bakgrunn i ovenstående, er det vår vurdering at rådmannen søker å etterleve handlingsregel 1 – 3, slik disse er vedtatt av kommunestyret. Rådmannen begrunner hvorfor det ikke har vært mulig i årsbudsjett 2018 og 2019. I økonomiplanene for 2018 -2021 og 2019 – 2022 er det lagt opp til at utviklingen skal gå i riktig retning. Dette kan likevel bli krevende når årsbudsjettet for de enkelte år skal behandles. Det er ikke gitt at avsetning til disposisjonsfond, blir som budsjettert, jf. urevidert årsregnskap som ble mottatt 10.3.2020. I urevidert årsregnskap for 2019 var det budsjettert med rundt 5,0 mill. kr. til disposisjonsfond. Avsetningen i regnskapet er på i overkant av 1,0 mill.kr. Vi finner også grunn til å peke på at formannskapet kan innstille på å fravike handlingsreglene og at kommunestyret kan vedta å fravike handlingsreglene.

Den økonomiske situasjonen i Åmot kommune er krevende. Etter vår oppfatning er det viktig at kommunen etterlever handlingsregler vedtatt av kommunestyret, alternativt kan nåværende kommunestyre velge å endre / skjerpe kommunens handlingsregler. Vi mener kommunen må sørge for å avsette tilstrekkelig med midler til disposisjonsfond for å sikre at de kan forvalte økonomien slik at kommunens økonomiske handleevne blir ivaretatt over tid, jf. KL § 14-1. Det følger av KL § 14-10 at årsbudsjettet skal dekke avsetninger som er nødvendige for en god kommunal økonomiforvaltning. Dette innebærer å sørge for økonomisk handlingsrom, både i dag og i fremtiden. Etterlevelse av vedtatte eller skjerpede handlingsregler, både ved planlegging (budsjettering) og i praksis (regnskapsmessig), kan bidra til dette.

Kommunen benytter KS-prognose modell til å budsjettere skatteinntekter og rammetilskudd. I tilknytning til problemstilling 2, har vi fått opplyst at sektorene er forsiktig med å budsjettere inntekter

fra øvrige tilskudd og refusjoner. Vi har kontrollert at budsjetterte skatteinntekter, rammetilskudd og andre tilskudd holdes innenfor statlige budsjettforutsetninger, slik disse går frem av statsbudsjettet, jf. tabell 1, kapittel 7.2.3.

Vi har sett at statlige anslag for lønns- og prisvekst følges, og at anslag for gjennomsnittlig endring i antall innbyggere i kommuneplanens samfunnsdel samsvarer med statlige anslag.

Det er vår oppfatning at rådmannen må legge frem et budsjettutkast som minimum ivaretar de handlingsregler som er vedtatt av kommunestyret i 2016. Vi mener formannskapet bør forholde seg til handlingsreglene når de innstiller på årsbudsjett. Kommunestyret kan velge å fravike handlingsreglene, jf. KL § 14-2, pkt. c. Revisjonskriterium 18 anses imidlertid oppfylt.

7.6.4 Øvrige forhold

I tilknytning til vår datainnsamling har vi mottatt enkelte opplysninger som ikke relaterer seg direkte til revisjonskriteriene. Vi mener likevel at disse bør komme frem og vurderes. Slike forhold blir omtalt i dette kapitlet.

Overordnede forhold

Vi har fått opplyst at budsjettprosessen i tidligere år har startet opp seinere¹⁰, og at det var mindre grad av involvering. Vi har inntrykk av at budsjettprosessene i 2019 og 2020 har lagt vekt på involvering. Samtidig har vi inntrykk av at det har vært mindre grad av tverrsektorielt fokus. Tidligere var det regelmessig gjennomgang av budsjettarbeid, rapportering og økonomi i rådmannens ledergruppe. RLG bidro til overordnet oversikt, involvering på tvers av sektorer, samt overordnet helhetlig forståelse. Videre har vi fått forståelsen av at rundene med dialog og diskusjoner i toppledergruppa har hatt stor betydning. Dersom helhetstankegangen og felleskapet blir redusert, kan det medføre risiko for at den enkelte leder og sektor i større grad ser egen sektor og ikke helheten.

Vi mener rådmannen kan vurdere å iverksette tiltak som sørger for å opprettholde involvering i budsjettprosessen, og som samtidig legger vekt på tverrsektorielt arbeid og helhetlig forståelse.

Det har også kommet signal om at kommunen kan vurdere en mer enhetlig organisasjonsstruktur i kommunen. Dette er begrunnet i at avdelingsledere i helse og velferd har både personal- og økonomiansvar. Tilsvarende gjelder ikke for øvrige sektorer i kommunen. Vi tar ikke stilling til om rådmannen bør vurdere organisering, men finner grunn til å trekke frem signalet slik at det blir kjent.

Kommunen benytter verktøyet Arena til budsjettering og Framsikt til rapportering og oppfølging. Vi har mottatt signal om at bruk av to systemer kan være krevende. Vi har fått forklart at enhetsledere går inn i økonomisystemet (Agresso) og følger med på regnskapstall der. Det kan vurderes om det er nødvendig med ett budsjettverktøy og ett rapporteringsverktøy.

Kommunen har selv pekt på viktigheten av å komme tidlig i gang med investeringsbudsjett og at kommunen ønsker at alle enheter og sektorer skal rapportere månedlig. Vi slutter oss til at dette kan være nødvendige og hensiktsmessige tiltak. Vi har også mottatt signaler om at det kan være grunn til å se på budsjett dokumentet, både når det gjelder omfang og fremstilling.

Forhold knyttet til helse og velferd

Sektoren er opptatt av at ledere og ansatte skal involveres i budsjettarbeidet, samtidig som det er viktig med tverrsektorielt og arbeid på tvers innen sektoren. Vi har fått signal om at det kunne vært

¹⁰ Det vil si før 2018

ønskelig med månedlige møter mellom den enkelte enhetsleder og sektorleder. Vi har oppfattet det slik at det kan være hensiktsmessig for å kunne ta opp forhold og avklare spørsmål. Videre har det kommet forslag om rutine for skriftlig rapportering fra enhetsledere til sektorleder. Vi har også mottatt signal om at det kunne vært ønskelig med månedlig gjennomgang av enhetenes regnskap med økonomi.

Forhold knyttet til samfunnsutvikling

Sektoren er opptatt av å komme tidlig i gang med investeringsbudsjett, for å unngå at det blir for lite tid til dette. Tidligere hadde sektoren og enhetene mange mål. Nå er sektoren opptatt av at sektoren og den enkelte enhet skal prioritere inntil 4 mål som den arbeider mot. Vi har mottatt signal om at det er en fordel med mindre enheter og enhetsledere som kjenner sine fagområder godt, slik tilfellet er på samfunnsutvikling. Når enhetsleder skal foreslå innsparingstiltak, er det en fordel å ha god oversikt over fagområdet slik at en vet hva det er mulig å spare inn på og hvilke konsekvenser det vil ha. I motsatt fall kunne en tatt grep som ikke lot seg gjennomføre.

Vi har fått signal om at enhetsledere tidligere mottok excel-ark fra økonomiavdelingen, som viste hvordan enheten lå an. Cellene var markert med grønt, gult og rødt. Gule celler måtte følges opp, og røde celler måtte avklares og tiltak måtte eventuelt iverksettes. Vi har fått tilbakemelding på at respondenter likte denne fremgangsmåten.

8 Problemstilling 2 – Tilskudd og refusjoner

Problemstilling 2:

I hvilken grad har kommunen og utvalgte seksjoner, enheter og avdelinger etablert prosesser og rutiner som bidrar til å sikre at kommunen mottar tilskudd og refusjoner når kommunen har krav på det?

8.1 Revisjonskriterier for problemstilling 2

Problemstillingen 2 er i stor grad deskriptiv. Kommunens reglementer og retningslinjer, samt i hvilken grad utvalgte sektorer og enheter har etablert prosedyrer og rutiner er beskrevet i kapittel 8.2. Videre beskriver vi hvilke refusjonsinntekter som er inntektsført på utvalgte sektorer og ansvar i løpet av 2018. Vi har så valgt ut en del budsjett- og regnskapsposter som vi har kontrollert nærmere.

Vi har utledet følgende revisjonskriterier for problemstillingen:

Det kan det forventes at:

1. Åmot kommune har oppdaterte reglementer og retningslinjer som inneholder relevante bestemmelser for hvordan tilskudd og refusjonsinntekter skal behandles.
2. Krav om refusjonsinntekter sendes via kommunens faktureringsystem og følges opp av økonomikontoret.
3. Refusjonskrav og tilskudd blir merket med ansvar, tjeneste, inntektspost og anvises før de sendes økonomikontoret.
4. Betalingsmottaker alltid er Åmot kommune v/økonomikontoret
5. Økonomikontoret sørger for at anvisningsblankett sendes sektor / avdeling for korreksjon av differanse, dersom refusjonsbeløpet som mottas er lavere enn kravet.
6. At utvalgte sektorer har etablert prosedyrer og rutiner som beskriver hvilke tilskudd og refusjoner sektoren / enheten forventer å få, og hvordan tilskudd og refusjoner skal følges opp, hvem som har ansvar for at det følges opp mv.

8.2 Innhentede data

8.2.1 Reglementer, retningslinjer og oppfølging fra økonomiavdelingen

8.2.1.1 Reglementer og retningslinjer

Åmot kommunes økonomireglement, ble vedtatt av kommunestyret 1.9.2010. Pkt. 7.2 inneholder bestemmelser om refusjoner. Det går frem at refusjonskrav så langt råd er, skal sendes via kommunens faktureringsystem. Refusjonskrav skal merkes med ansvar, tjeneste, inntektspost og anvises. Betalingsmottakeren skal alltid være Åmot kommune v/økonomikontoret. Dersom refusjonsbeløpet som mottas er lavere enn kravet, skal økonomikontoret sende anvisningsblankett til aktuell sektor / avdeling for korreksjon av differansen. Økonomireglementet omtaler ikke tilskudd.

8.2.1.2 Økonomiavdelingens oppfølging

Økonomiavdelingen opplyser at de ikke er kjent med at kommunen har skriftlige rutiner som gjelder for refusjonsinntekter, eller innbetaling av tilskudd. Det er de enkelte enhetene selv som sørger for å søke og å få denne typen inntekter.

Refusjonsinntektene inntektsføres på artsserie 7. Det varierer om inntektene blir utfakturert eller om det sendes krav fra de enkelte enheter og sektorer. Økonomiavdelingen mener at for refusjoner som gjentas årlig, så bør sektorer og enheter ha sjekklister og oversikter over disse.

Refusjonsinntekter fra staten bokføres på konto 170000. Mesteparten av disse refusjonsinntektene faktureres ikke. De inntektsføres etter hovedboksbilag. I 2018 ble rundt 1 million kr. fakturert, mens 34 millioner ble inntektsført etter hovedboksbilag.

Enhetene skal sende inn bilag påført kontostreng til økonomiavdelingen. Ofte kommer det innbetalinger hvor økonomiavdelingen må finne ut hva innbetalingen gjelder og hvilken enhet som skal ha inntektene. Økonomiavdelingen skal få kopi av søknad om refusjon sammen med tilsagnsbrev. I praksis fungerer ikke dette slik det skal. Økonomiavdelingen må ofte innhente dokumentasjonen selv. Forholdet er tatt opp med sektorer og enheter i årsavslutningsmøter. Likevel er det mange enheter som ikke oversender tilsagnsbrev og bilag. Kopi av alle tilsagnsbrev som økonomiavdelingen mottar, der tilskuddene avsettes til fond, blir lagt i egen perm.

Refusjonsinntekter og tilskudd som ikke faktureres, blir bokført etter kontantprinsippet. Det innebærer at økonomiavdelingen bokfører inntekten når pengene kommer.

KOSTRA-art 730 gjelder refusjon fra fylkeskommuner. Lærlingtilskudd som HR-enheten har ansvar for, bokføres på konto 173002. Inntektsføring skjer etter hovedboksbilag. Det sendes krav halvårlig.

KOSTRA-art 750 gjelder refusjon fra andre kommuner. Her inntektsføres blant annet refusjon for barn i private barnehager, refusjon for legevaktjeneste og gjesteelever. Refusjon for barn i barnehager, samt gjesteelever faktureres. Refusjon for gjesteelever utgjorde 3,6 mill.kr. i 2018. Økonomiavdelingen opplyser at nøkkelpersonell på Rena skole virker å ha god kontroll på refusjoner som gjelder skole. Helse og Velferd synes å ha god oversikt over sine refusjonsinntekter.

Refusjon fra deltakerkommunene i felles kontrollutvalgssekretariatet og for SÅTE-kommunene inntektsføres på konto 175000. Det settes opp note til regnskapet og noten avstemmes. Økonomiavdelingen mener det er liten risiko for at inntektene som bokføres her, ikke er korrekte.

Økonomiavdelingen setter frister for når fakturagrunnlag må være sendt inn, for at inntektene skal bli med på årets regnskap. Enkelte enheter lager fakturagrunnlag i Agresso Web selv, herunder helse, plan og byggesak og landbruk. Fakturagrunnlaget overføres til økonomiavdelingen som fil. Økonomiavdelingen kontrollerer filen, som leses inn og faktureres.

Frem til 2018 gjennomførte økonomiavdelingen årsavslutningsmøter med alle enheter og gjennomgikk regnskap opp mot budsjett, tok opp avvik mv. Fra 2019 følger de ikke opp alle enheter på samme måte, men har en grundig gjennomgang og tett oppfølging av den enkelte enhet løpende gjennom året. Økonomienheten vil gjennomføre obligatoriske møter med de enhetene som har fondsavsetninger og -bruk i januar 2020. Dette gjelder enheter i sektorene Helse og Velferd, Samfunnsutvikling med enhetene Kultur, Næring og Landbruk, samt sektoren Oppvekst.

Det forekommer at balansekonti kan bli stående i kommunens balanse. Økonomiavdelingen opplyser at balansekonti avstemmes gjennom året og ved regnskapsavslutningen. De benytter prosjektnummer til inntekter som skal dekke gitte utgifter, der resten skal avsettes til fond. Økonomiavdelingen har inntrykk av at Helse og Velferd har god oversikt og vet hva de skal avsette til fond.

Kommunen har en del fond av eldre dato bokført i balansen. Dette har økonomiavdelingen tatt opp med aktuelle sektorer og enheter. Det er laget en plan for bruken i 2020. Dersom det står igjen noe på disse fondene pr. 31.12.2020, vil det bli foreslått omklassifisert til disposisjonsfond.

Alle tilskudd bokføres på KOSTRA-artsserie 8. Forvaltningsrevisjonen omfatter ikke skatt- og rammetilskudd eller eiendomsskatt. Vi har fått opplyst at inntektene her stort sett bokføres etter hovedboksbilag. Minnegaver i tilknytning til begravelser og testamentariske gaver bokføres også her.

8.2.2 Regnskapsanalyse

Vi har trukket ut regnskapsdata fra kommunens årsregnskaper for perioden 2016 – 2018. Vi har utarbeidet oversikt over refusjon av syke- og fødselspenger og oversikt over øvrige tilskudd og refusjoner. Oversiktene er sortert på ansvar, tjeneste og konto. Merverdiavgiftskompensasjon, skatt og rammetilskudd er ikke inkludert i oversiktene.

Vi har gjennomgått posterings knyttet til ulike ansvar, tjenester og kontoer og analysert regnskapsdataene. Vi har utarbeidet forslag til sektorer og enheter vi mente det var aktuelt å se nærmere på. Regnskapsanalysen og forslag ble lagt frem for kontrollutvalget i møte 19.9.2019.

ANSVAR	TEKST	2016			2017			2018		
		REGNSKAP	% AV TOTAL OPPR.BUDSJETT	REG:BUDSJETT	REGNSKAP	% AV TOTAL OPPR.BUDSJETT	REG:BUDSJETT	REGNSKAP	% AV TOTAL OPPR.BUDSJETT	REG:BUDSJETT
1000 Totalt	FELLESTJENESTER	0,00	0,00 %	0	-167 242,00	1,26 %	0	-944 142,00	7,14 %	0
1002 Totalt	POLITISK VIRKSOMHET	-3 020,00	0,03 %	0	-93 161,00	0,70 %	0	122,00	0,00 %	0
1003 Totalt	KONTROLLUTVALG	-31 339,00	0,27 %	0	-89 591,00	0,67 %	0	-4 147,00	0,03 %	0
1006 Totalt	LÆRLINGER	-5 787,00	0,05 %	0	-7 310,00	0,06 %	0	-6 702,00	0,05 %	0
1070 Totalt	NÆRING OG BOSETTING	-173 435,00	1,49 %	0	-9 546,00	0,07 %	0	-157 801,00	1,19 %	0
1200 Totalt	PERSONALSTAB	-324 823,00	2,79 %	0	-121 742,00	0,92 %	0	-242 895,00	1,84 %	0
1300 Totalt	ØKONOMISTAB	-148 459,00	1,28 %	0	-483 894,00	3,64 %	0	-187 724,00	1,42 %	0
2000 Totalt	FELLES OPPVEKST	-253 871,00	2,18 %	-10 000	-354 050,00	2,67 %	-10 000	-93 128,00	0,70 %	-60 000
2110 Totalt	SKYSSVEIEN BARNEHAGE	-268 115,00	2,31 %	-110 000	-379 324,00	2,86 %	-110 000	-170 527,00	1,29 %	-110 000
2120 Totalt	TROLLHAUGEN BARNEHAGE	-310 266,00	2,67 %	-114 000	-735 141,00	5,54 %	-114 000	-296 755,00	2,25 %	-144 000
2130 Totalt	BIRKEBEINEREN BARNEHAGE	-161 484,00	1,39 %	-75 000	-140 839,00	1,06 %	-75 000	-172 614,00	1,31 %	-100 000
2210 Totalt	RENA SKOLE	-724 319,99	6,23 %	-370 000	-1 163 303,00	8,76 %	-370 000	-1 679 153,00	12,70 %	-770 000
2220 Totalt	ÅMOT U-SKOLE	-619 572,00	5,33 %	-508 000	-529 098,00	3,98 %	-508 000	-151 283,00	1,14 %	-280 000
2230 Totalt	ØSEN OPPVEKSTSENTER	0,00	0,00 %	-40 000	-116 506,00	0,88 %	-40 000	-130 221,00	0,99 %	-40 000
2240 Totalt	DESET OPPVEKSTSENTER	-84 410,00	0,73 %	-20 000	-436 002,00	3,28 %	-20 000	-44 777,00	0,34 %	-20 000
3000 Totalt	HELSE OG VELFERD	-22 325,00	0,19 %	0	-1 487,00	0,01 %	0	-6 037,00	0,05 %	0
3120 Totalt	FOREBYGGING OG BEHANDLING	-1 049 937,00	9,03 %	0	-979 745,00	7,38 %	-257 000	-591 018,00	4,47 %	-160 000
3210 Totalt	DEMENSOMSORG	-2 381 243,00	20,49 %	-831 000	-2 208 736,00	16,63 %	-818 000	-1 961 150,00	14,84 %	-944 000
3220 Totalt	REHABILITERING OG SOMATIKK	-1 634 245,00	14,06 %	-594 000	-1 617 097,00	12,18 %	-689 000	-1 832 774,00	13,87 %	-1 093 000
3300 Totalt	NAV ÅMOT	-6 947,00	0,06 %	0	-201 642,00	1,52 %	0	-358 939,00	2,72 %	0
3500 Totalt	HJEMMETJENESTEN ÅMOT	-885 916,01	7,62 %	-750 000	-989 604,00	7,45 %	-936 000	-1 435 969,00	10,86 %	-1 104 000
3700 Totalt	SAMFUNNSINTEGRERING	-638 650,00	5,49 %	-620 000	-1 539 749,00	11,59 %	-852 000	-1 817 168,00	13,75 %	-1 008 000
5000 Totalt	KULTUR	-192 450,00	1,66 %	0	-251 520,00	1,89 %	0	-314 489,00	2,38 %	0
6000 Totalt	FELLESTJENESTER	-255 891,00	2,20 %	0	-19 330,00	0,15 %	0	13 351,00	-0,10 %	0
6001 Totalt	TEKNISK-BRANN	-14 972,00	0,13 %	0	-5 890,00	0,04 %	0	-9 257,00	0,07 %	0
6002 Totalt	TEKNISK-LANDBRUK	-153 886,00	1,32 %	0	-7 881,00	0,06 %	0	0,00	0,00 %	0
6003 Totalt	INTERNE TJENESTER	-741 707,00	6,38 %	-48 000	-278 518,00	2,10 %	-48 000	-373 159,00	2,82 %	-180 000
6005 Totalt	TEKNISK-PLAN/NÆRING	-101 950,00	0,88 %	0	-99 600,00	0,75 %	0	-55 510,00	0,42 %	0
6006 Totalt	TEKNISK-VAROMRÅDENE	-433 655,00	3,73 %	0	-252 528,00	1,90 %	0	-193 738,00	1,47 %	0
Totalsum		-11 622 675,00	100,00 %	-4 090 000	-13 280 076,00	100,00 %	-4 847 000	-13 217 604,00	100,00 %	-6 013 000,00

Figur 2: Oversikt over refusjon syke- og fødselspenger 2016 – 2018. Kilde: Uttrekk fra kommunens årsregnskap for 2016, 2017 og 2018. Dataene og bearbeidet og sortert av Hedmark Revisjon IKS.

8.2.3 Sektor for oppvekst

Tabell 2 viser oversikt over utvalgte ansvar og tjenester innenfor sektor for oppvekst for perioden 2016 – 2018. Detaljerte tabeller med hva som er inntektsført på ulike tjenester i 2018, er tatt inn i kapitlene 8.2.3.1 til 8.2.3.4. Vi har intervjuet en avdelingsleder, en merkantilt ansatt, samt rektor ved Rena skole og Åmot ungdomsskole. Data innhentet ved intervjuer er tatt inn i kapitlene 8.2.3.1 til 8.2.3.4.

ANSV	TEKST	2016			2017			2018		
		REGNSKAP	OPPR. BUDSJETT	REV. BUDSJETT	REGNSKAP	OPPR. BUDSJETT	REV. BUDSJETT	REGNSKAP	OPPR. BUDSJETT	REV. BUDSJETT
2000	FELLES OPPVEKST	-1 829 057,04	-500 000	-500 000	-1 628 583,70	-1 200 000	-1 200 000	-2 544 529,59	-690 000	-690 000
2210	RENA SKOLE	-3 092 617,81	-1 515 000	-1 515 000	-4 627 886,45	-2 445 000	-2 445 000	-3 681 159,88	-2 585 000	-2 585 000
2220	ÅMOT U-SKOLE	-3 593 999,50	-1 144 000	-1 144 000	-4 123 149,00	-1 734 000	-1 734 000	-4 165 766,19	-2 165 000	-2 165 000

Tabell 2: Oversikt over refusjonsinntekter 2016 – 2018 utvalgte enheter innenfor sektor for oppvekst

8.2.3.1 Ansvar 2000 Felles oppvekst

Tabell 3 viser refusjonsinntekter inntektsført på ansvar 2000 Felles oppvekst i 2018, og omfatter både barnehager og grunnskole. I intervjuer har vi også mottatt opplysninger om barnehager, og har valgt å ta med disse inntektene, til tross for at forvaltningsrevisjonen kun ble utvidet til å omfatte grunnskole. Tilskudd fra staten med kr. 260.000 på henholdsvis tjeneste 2010 og 2020 gjelder inkluderende barnehage- og skolemiljø¹¹ og skal bidra til kompetanseutvikling for barnehager, skoler, myndighet og eiere om mobbing og andre krenkelser. I 2018 er det inntektsført kr. 1.088.002 som refusjon fra andre kommuner på tjeneste 2011 Private barnehager. Det gjelder refusjon for barn fra andre kommuner som går i private barnehager i Åmot kommune. Sektor for oppvekst har mottatt refusjonsinntekt fra den kulturelle skolesekken fra Hedmark fylkeskommune med kr. 89.500, og kr. 222.785 som gjelder skoleskys for gjesteelever. I tillegg har de mottatt kr. 609.561 i refusjon fra staten.

Art	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
170000	2000	FELLES OPPVEKST	2010	Barnehager	-260 000,00	0	0
177000	2000	FELLES OPPVEKST	2010	Barnehager	-643,00	0	0
177003	2000	FELLES OPPVEKST	2010	Barnehager	-5 144,00	0	0
175000	2000	FELLES OPPVEKST	2011	Private barnehager	-1 088 002,00	-300 000	-300 000
170000	2000	FELLES OPPVEKST	2020	Grunnskole	-609 561,00	0	0
170000	2000	FELLES OPPVEKST	2020	Grunnskole	-260 000,00	0	0
173000	2000	FELLES OPPVEKST	2020	Grunnskole	-89 500,00	-90 000	-90 000
175001	2000	FELLES OPPVEKST	2020	Grunnskole	-8 893,83	0	0
175001	2000	FELLES OPPVEKST	2230	Skoleskys	-222 785,76	-300 000	-300 000
	2000 Totalt				-2 544 529,59	-690 000	-690 000

Tabell 3: Oversikt over refusjonsinntekter bokført på ansvar 2000 i 2018

Vi har fått opplyst at manglende kontinuitet i ledelsen av oppvekstsektoren har vært en utfordring. En rådgiver ved oppvekstsektoren var konstituert som leder for sektoren, frem til ny oppvekstleder tiltrådte stillingen 1.1.2020. Den merkantile ressursen var fordelt ut på Åmot ungdomsskole (50 %) og Rena skole (100 %). Oppvekstsektoren sentralt har lidd under mangel på merkantil ressurs. Det er opp

¹¹ <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/nasjonale-satsinger/tilbud-om-kompetanseutvikling-miljo-og-mobbing/>

til ny oppvekstleder hvordan hun vil utnytte merkantil ressurs og hvordan hun ønsker å organisere, styre og kontrollere virksomheten.

Vi har fått opplyst at Åmot kommune har hatt tilsyn fra fylkesmannen i Hedmark knyttet til spesialundervisning, fremmedspråk, kvalitet i undervisning og godt psykososialt miljø i løpet av seinere år. De forventer at fylkesmannen kommer på tilsyn knyttet til ny paragraf 9A i opplæringsloven. Tidligere har fylkesmannen hatt fokus på avvik og lovbrudd, men har nå mer fokus på veiledning og å synliggjøre hva kommunen gjør bra, i tillegg til hva som ikke er bra og som kommunen må gjøre noe med.

Vi har fått opplyst at oppvekstsektoren sentralt mangler årshjul og bør arbeide for å få prosedyrer og rutiner på plass. Det er viktig med gode kontrollrutiner for å sikre at de fanger opp gjesteelever som skal begynne på skoler i Åmot kommune. Det må søkes om refusjonsgaranti fra hjemkommunen etter grunnsats for gjesteelever, inklusive utgifter til spesialpedagogiske tiltak. Vi har fått opplyst at det er mye kunnskap i hodet til de som skal kreve inn refusjonsinntekter, uten at det er nedfelt skriftlig. Det kan innebære risiko for tap av inntekter ved fravær eller skifte av personell.

Vi har fått opplyst at sektoren bør etablere årshjul som viser hva som skal gjøres til hvilke tider, hvem som har ansvar for at ting blir gjort og hvem som er vara dersom den som har ansvaret er fraværende. Det bør også lages oversikt som viser hva oppvekstsektoren sentralt må passe på, herunder at det sendes refusjonskrav i mai og november, på samme måte som for skolene. Det sendes følgebrev til den som skal betale refusjonen, med informasjon om at det kommer faktura. Fakturagrunnlaget sendes til økonomiavdelingen.

Vi har fått opplyst at det er oppvekstsektoren sentralt som beregner refusjon for barn fra andre kommuner som går i private barnehager i Åmot kommune. Det er fastsatt en tilskuddssats etter antall barn og om de er under eller over 3 år. I fjor utgjorde tilskuddet til private barnehager i overkant av 1 mill.kr. Oppvekstsektoren søker refusjon for spesialpedagogiske tiltak dersom barn i private barnehage har vedtak om dette. Det sendes følgebrev til den kommunen det gjelder, og fakturagrunnlag til økonomiavdelingen. Vi har fått opplyst at det i fjor var 7 – 8 barn i private barnehager i Åmot kommune, og satsen for barn under 3 år var rundt kr. 200.000. Vedtaket for det enkelte barn er sentralt og det må konkretiseres en refusjonsgaranti.

Vi har fått opplyst at refusjonsinntekter og tilskudd er et tema som bør tas opp på enhetsledermøtene i sektoren for å sikre at alle refusjoner blir sendt.

Flyktningtjenesten og barnevern er nå en del av oppvekstsektoren. I intervju har vi fått signal om at det kan være grunn til å spørre flyktningtjenesten og barnevern om forhold knyttet til refusjonsinntekter og tilskudd. Tidligere har Åmot ungdomsskole fått rundt kr. 560.000 fra IMDI. Midlene har gått til språk, styrket tilbud mv. Vi har spurt flyktningtjenesten om det kan være risiko for at kommunen går glipp av refusjonsinntekter eller tilskudd, og bedt om en kortfattet orientering om hvilke prosedyrer og rutiner flyktningtjenesten har. Vi har fått fremlagt rutinebeskrivelse / sjekklister knyttet til introduksjonsprogrammet/-ordningen, fordelt på før bosetting, bosetting og selve introduksjonsprogrammet. Vi har ikke mottatt svar på om det kan være risiko for tap av inntekter. I tilknytning til problemstilling 1, har vi blitt kjent med at flyktningtjenesten har blitt sterkt redusert. Det har sammenheng med redusert mottak av flyktninger, men også med innsparinger. Vi har dermed ikke sett nærmere på tjenestens tilskudds- og refusjonsinntekter. Vi har heller ikke kontrollert barnevern i detalj.

I tilknytning til intervjuer kan vi oppsummer de synspunktene vi har mottatt slik:

- Det er viktig å få på plass rutiner og årshjul
- Det er viktig å avklare roller og ansvar på alle nivåer og i alle enheter
- Det er viktig å ta stilling til hvor oppgaver skal ligge. Oppvekst sentralt har ikke ressurser ut over oppvekstsjef.
- Det er viktig å etablere kontroll og sjekkpunkter.
- Det er viktig å samordne på tvers av sektorer og enheter i kommunen.

8.2.3.2 Ansvar 2210 Rena skole

Tabell 4 viser refusjonsinntekter og tilskudd inntektsført ved Rena skole i 2018. Konto 189000 gjelder gaver i tilknytning til leirskoleopphold, mens konto 189003 gjelder bruk av penge- og minnegaver. Skolen har i tillegg til refusjonsinntekt til leirskole, mottatt nærmere 1,1 mill.kr. i tilskudd fra staten. Refusjon for gjesteelever utgjør nesten 1,8 mill.kr. I tillegg kommer kr. 486 715 som antas å gjelde spesialpedagogiske tiltak, samt skyss for gjesteelever. Inntektspostene er nærmere omtalt nedenfor.

Konto	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
170000	2210	RENA SKOLE	2020	Grunnskole	-1 099 903,00	0	0
170050	2210	RENA SKOLE	2020	Grunnskole	-58 867,00	-45 000	-45 000
175000	2210	RENA SKOLE	2020	Grunnskole	-486 715,33	-100 000	-100 000
175001	2210	RENA SKOLE	2020	Grunnskole	-1 774 147,53	-2 200 000	-2 200 000
177000	2210	RENA SKOLE	2020	Grunnskole	-16 005,15	0	0
177000	2210	RENA SKOLE	2020	Grunnskole	-99 105,87	-140 000	-140 000
177004	2210	RENA SKOLE	2020	Grunnskole	-3 800,00	0	0
189000	2210	RENA SKOLE	2020	Grunnskole	-123 116,00	0	0
189003	2210	RENA SKOLE	2020	Grunnskole	-10 000,00	0	0
189003	2210	RENA SKOLE	2020	Grunnskole	-9 500,00	-100 000	-100 000
	2210 Totalt				-3 681 159,88	-2 585 000	-2 585 000

Tabell 4: Oversikt over refusjonsinntekter bokført på Rena skole i 2018

Vi har fått opplyst at skolen ikke har årshjul, skriftlige prosedyrer eller rutinebeskrivelser som gjelder refusjoner og tilskudd. Skolen gir uttrykk for at de burde hatt årshjul med oversikt over sentrale oppgaver og tidsfrister. Det burde også vært utviklet skriftlige rutiner og prosedyrer.

Refusjon for gjesteelever er en vesentlig refusjonsinntekt for Rena skole. Det er helt sentralt å sørge for at hjemstedskommunen til gjesteeleven har gitt refusjonsgaranti. Søknad om garanti må sendes så snart det er klart at det kommer en ny gjesteelev til skolen. Videre opplyses det at refusjonskrav for gjesteelever bør sendes hvert halvår, for vårhalvåret i mai, og for høsthalvåret i november. Det begrunnes med at utgiftene påløper gjennom året. Det er viktig for kommunens likviditet å kreve inn refusjonsinntekter halvårlig.

Åmot kommune har inngått avtale med Stor-Elvdal kommune om at det skal betales redusert grunnskolesats med kr. 70.000 for elever som bor på Steinvik, og som har vedtak fra Stor-Elvdal kommune om at de kan gå på skole i Åmot kommune. Elevene med foresatte søker om å få gå på skole i Åmot kommune, mens oppvekstsjefen i Stor-Elvdal kommune behandler saken og fatter vedtak.

Rena skole må sikre at elevenes hjemkommune gir refusjonsgaranti for grunnskolesats og utgifter til spesialpedagogiske tiltak i samsvar med vedtak. I motsatt fall er det risiko for at hjemkommunen ikke betaler refusjon og dekker de utgiftene Åmot kommune har hatt. Oslo kommune er krevende på

området. Oslo kommune har omfattende rutinebeskrivelser og frister som må etterleves for at kommunen og skolen skal få refusjon.

Det er viktig at vedtak fra PPT om spesialpedagogiske tiltak er omfattet av refusjonsgarantien. Vi har fått opplyst at det kan gå forholdsvis lang tid før vedtak fra PPT kommer. Vi har videre fått opplyst at grunnskolesatsen for gjesteelever utgjør i overkant av kr. 100.000. I tillegg kommer utgifter til spesialpedagogiske tiltak. Tiltakene kan være omfattende og medføre store utgifter for skolen. Refusjonsinntektene skal dekke de utgiftene kommunen og skolen har hatt.

Vi har fått opplyst at det er sjelden barneskoleelever blir plassert i barnevernsinstitusjonen RUFs, men det forekommer. Det har vært noen tilfeller, og det skjer nå oftere enn tidligere. I slike tilfeller er det viktig å sikre refusjonsgaranti. Det kan oppstå misforståelser dersom barnevern i hjemkommunen har gitt klarsignal. Det er likevel ikke gitt at hjemkommunen gir refusjon for skoleutgiftene, og dette må sikres ved å søke om refusjonsgaranti. I tillegg må eleven ha vedtak fra PPT (pedagogisk psykologisk tjeneste) og / eller BUP (barne- og ungdomspsykiatrisk klinikk), som også må omfattes av refusjonsgarantien. Vi har fått opplyst at utgiftene kan bli omfattende. Refusjonskrav for barneskoleelever som er i barnevernsinstitusjon (RUFs) skal sendes til hjemkommunen, mens det for ungdomsskoleelever sendes til fylkeskommunen.

Oppvekstsektoren og skolen mottar også tilskudd til leirskoleopphold. GSI¹² fanger opp dette, slik at de får tilskudd uten å søke om det. Det er obligatorisk med tre overnattinger på leirskoleopphold. Rena skole har valgt å reise til bemannet leirskole i Grimstad med fem overnattinger. Tilskuddet dekker kun lærerutgiftene. For å dekke alle utgiftene, ber de foreldre som ønsker det og har mulighet til det, om å gi en gave til leirskoleoppholdet. Gaven er frivillig og alle elever får delta på leirskoleoppholdet, uavhengig av om eller hvor mye foresatte har gitt i gave. Vi har fått opplyst at Åmot kommune kunne gått ned til tre overnattinger, slik Bærum kommune har gjort, men at de har lagt vekt på at elevene skal få oppleve et annet miljø enn det de er vant med.

Vi har også fått opplyst at oppvekstsektoren og skolene mottar tilskudd på rundt 2 mill.kr. i forbindelse med innføring av lærenorm fra august 2018. Dette skjer med bakgrunn i tall registrert i GSI. Kommunen får midlene uten å søke, og trenger ikke rapportere på bruken av midlene.

Vi har fått opplyst at Rena skole pleier å reise på utflukter for ulike klassetrinn; 3. trinn til Prøysenhuset, 5. trinn på Innovasjonscamp og 7. trinn til Skogmuseet. Skolen får gratis inngang på Skogmuseet. Det er busstransporten som koster og som er utfordringen. De har tidligere søkt om, og fått tilskudd til busstransport, fra Sparebanken. De har også søkt Fjellstyret om tilskudd til guidet tur i område med rein.

Det er mulig å søke om midler til videreutdanning gjennom portal hos UDIR. Åmot kommune kan få opp mot kr. 200.000 pr. lærer som søker om, og blir prioritert for videreutdanning. Dersom de ikke søker om midler, vil de få påminning om dette. Vi har fått opplyst at det er forholdsvis lite arbeid med løsningen. De tar utskrift fra portalen og sender til økonomiavdelingen slik at de vet hva tilskuddet gjelder og hvor det skal inntektsføres, når midlene kommer.

Vi har fått opplyst at de har ledermøter på Rena skole, at de tar opp hvem som skal gjøre hva og at de legger vekt på å bistå hverandre og sørge for at alle ting blir gjort. Det innebærer at de arbeider som et team og avlaster hverandre.

Vi har fått opplyst at Rena skole har tapt refusjonsinntekter for en elev. Vi har oppfattet at barnevern i Åmot kommune burde avklart med elevens hjemkommune, og sørget for refusjonsgaranti for

---

¹² Grunnskolens informasjonssystem

utgiftene til skolegang, noe som ikke ble gjort. Det medførte at Rena skole tapte refusjonsinntekter i størrelsesorden kr 500.000 – 600.000. Vi har fått opplyst at det er uvanlig at barnevern i en kommune ikke avklarer med oppvekst, når barn plasseres i fosterhjem. Dette er en glipp av barnevern i Åmot kommune. Vi spurte barnevern om saken og ba om opplysninger den 11.12.2019. Vi har ikke mottatt svar pr. utgangen av februar 2020. Saken viser at det er viktig å ha gode rutiner for å fange opp barn som blir plassert i fosterhjem, og at oppvekst må få melding om fosterhjemselever så snart disse ankommer kommunen. Oppvekst må søke om refusjonsgaranti fra elevens hjemkommune raskt.

Også fra Rena skole har vi fått opplyst at det kan være risiko for at kommunen går glipp av refusjoner og tilskudd fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI). Integreringstilskudd og øvrige refusjoner / tilskudd fra IMDI blir ikke godskrevet Rena skole eller oppvekstsektoren. Kommunen tar fortsatt mot flyktninger, og Rena skole har fortsatt elever med flyktningebakgrunn. Det er viktig at det er god samordning, både mellom barnevern og oppvekst, og flyktningetjenesten og oppvekst. Begge er nå en del av oppvekstsektoren, noe som kan bidra til bedre samordning. Vi har fått opplyst at flyktningetjenesten har få ressurser og at det kan være grunn til å undersøke om det blir søkt om tilskudd fra IMDI. Som omtalt tidligere har vi spurt flyktningetjenesten om det kan være risiko for at kommunen går glipp av refusjonsinntekter eller tilskudd. Vi har også bedt om en kortfattet orientering om hvilke prosedyrer og rutiner flyktningetjenesten har når det gjelder refusjonsinntekter / tilskudd fra staten for introduksjonsordningen, enslige, mindreårige flyktninger og voksenopplæringen. Vi har fått fremlagt en rutinebeskrivelse / sjekklister knyttet til introduksjonsprogrammet/-ordningen, fordelt på før bosetting, bosetting og selve introduksjonsprogrammet.

I tilknytning til intervju pekes det på at dersom Rena skole og oppvekst hadde søkt om andre tilskudd, så kunne det bidratt til å øke enhetens og sektorens handlingsrom. Samtidig vil refusjonsinntekter og tilskudd medføre en forpliktelse til å utføre noe, og vil også innebære utgifter.

Vi har fått opplyst at Rena skole sender krav om refusjonsinntekter via økonomiavdelingen. Merkantil ansatt ved skolen utarbeider fakturagrunnlag, og følgebrev til fakturagrunnlag. Følgebrevet sendes den som skal utbetale refusjonen, med beskjed om at det kommer faktura. Fakturagrunnlaget sendes til økonomiavdelingen, og danner grunnlag for faktura som sendes den som skal utbetale refusjon.

8.2.3.3 Ansvar 2220 Åmot ungdomsskole

Åmot ungdomsskole mottok kr 511.750 i refusjon fra staten i 2018. Det antas å ha sammenheng med videreutdanning av lærere og innføring av lærenorm. Skolen har refusjonsinntekter for gjesteelever fra andre kommuner med i overkant av 1,6 mill.kr. Refusjonsinntekt med kr 96.208 antas å gjelde spesialpedagogiske tiltak, samt skoleskyss for gjesteelever. Ellers mottok Åmot ungdomsskole i 2018 i overkant av 1,7 mill.kr. i refusjon fra Hedmark fylkeskommune. Dette gjelder elever som bor på barneverninstitusjon (RUFs). Åmot ungdomsskole har også avtale med Birken AS som i 2018 ga kr. 200.000 i inntekt. Inntektsposten er redusert til kr. 100.000.

Konto	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
170000	2220	ÅMOT U-SKOLE	2020	Grunnskole	-511 750,00	-336 000	-336 000
175000	2220	ÅMOT U-SKOLE	2020	Grunnskole	-96 208,54	0	0
175001	2220	ÅMOT U-SKOLE	2020	Grunnskole	-1 621 518,25	-1 020 000	-1 020 000
177000	2220	ÅMOT U-SKOLE	2020	Grunnskole	-1 220,40	-100 000	-100 000
177004	2220	ÅMOT U-SKOLE	2020	Grunnskole	-200 000,00	0	0
173000	2220	ÅMOT U-SKOLE	2024	RUFs	-1 735 069,00	-709 000	-709 000
	2220 Totalt				-4 165 766,19	-2 165 000	-2 165 000

Tabell 5: Oversikt over refusjonsinntekter bokført på Åmot U-skole i 2018

Vi har fått opplyst at Åmot ungdomsskole ikke har skriftlige rutiner eller prosedyrer som beskriver hvordan skolen arbeider med refusjonsinntekter og tilskudd, men har fått fremlagt følgende:

- Oversikt over gjesteelever ved ÅUS 2019/2020.
- Eksempel på søknad om refusjonsgaranti for gjesteelev i gitt kommune.
- Eksempel på følgebrev om refusjonskrav for elever i gitt kommune.
- Eksempel på fakturagrunnlag som sendes til økonomiavdelingen.
- Eksempel på vedlegg til følgebrev / fakturagrunnlag som viser beregning av refusjonskrav.
- Eksempel på vedlegg til følgebrev / fakturagrunnlag som viser beregning av skyssutgifter.
- Forventet refusjon for gjesteelever høst 2019, vår 2020 og høst 2020 fordelt på Hedmark fylkeskommune (RUFs) og hjemkommuner.

Gjesteelever kan være ressurskrevende. Vi har fått opplyst at Åmot ungdomsskole søker refusjon både for grunnskolesats og øvrige utgifter som gjelder gjesteelever.

Rena Ungdoms- og Familiesenter (RUFs) er en privat barnevernsinstitusjon som driver bo- og omsorgstilbud for barn og unge i målgruppen 7 til 20 år i Åmot kommune. Åmot Ungdomsskole søker Hedmark fylkeskommune om refusjon for elever som bor på RUFs. Skolen har egen kontaktperson i Hedmark fylkeskommune, og deltar på møter sammen med kontaktpersonen. Vi har fått opplyst at både Åmot ungdomsskole og kontaktpersonen har god oversikt over aktuelle ungdommer. De mottar oversikter over ungdom på RUFs som er elever ved Åmot ungdomsskole, og får melding når det er endringer, dvs. at ungdom flytter fra / til RUFs. Skolen søker om refusjon ut fra et grunnbeløp og ekstra utgifter. Elever fra RUFs vil normalt kreve ressurser ut over det ordinære skoletilbudet.

Merkantilt ansatt ved Åmot ungdomsskole holder oversikt over hvilke elever som er gjesteelever ved skolen, hvilken kommune som er hjemstedskommune, og om eleven har skoleskyss. Vi har fått fremlagt dokumentasjon som viste at det var til sammen 11 gjesteelever ved skolen i november 2019, fordelt på 4 elever i 8. trinn, 4 elever i 9. trinn og 3 elever i 10. trinn. Merkantilt ansatt har oversikt over vedtak om spesialpedagogiske tiltak for elever. Med bakgrunn i oversiktene, følger merkantilt ansatt opp og beregner hva skolen skal kreve i refusjon. Åmot ungdomsskole søker om refusjon for vårhalvåret i mai og for høsthalvåret i desember.

Så snart skolen blir kjent med at det skal komme en ny gjesteelev til skolen, så søker de hjemstedskommunen om refusjonsgaranti. Det er viktig å sørge for å ha garanti om at hjemstedskommunen vil dekke utgiftene. I motsatt fall er det risiko for at hjemstedskommunen ikke vil betale refusjon, når kravet kommer.

Merkantilt ansatt ved Åmot ungdomsskole utarbeider fakturagrunnlag for refusjonskravet. Dette sendes til økonomiavdelingen, som sørger for utfakturering og innkreving av refusjonen. Merkantilt ansatt sender brev til hjemstedskommunen og orienterer om at Åmot ungdomsskole krever refusjon, og at det vil bli sendt faktura fra kommunens fakturaavdeling.

Som omtalt tidligere, har Åmot kommune inngått særskilt avtale med Stor-Elvdal kommune om redusert grunnskolesats på kr. 70.000 for elever som bor i Stor-Elvdal kommune, og som har vedtak fra Stor-Elvdal kommune om at de kan gå på skole i Åmot kommune. Forutsatt at elevene ikke utløser behov for en ny skoleklasse, vil dette være en inntekt for Åmot kommune. Vi har fått opplyst at det foreløpig ikke har vært nødvendig å opprette en ny skoleklasse. Det er også inngått avtale om

gjesteelever som gjelder for kommunene i Sør-Østerdal. Merkantil ansatt får opplyst satsene fra avdelingsleder 1. – 4. klasse v/Rena skole / rådgiver ved oppvekstsektoren. Vi har fått opplyst at satsene i avtalen ikke vil bli økt for 2020. I avtalen er det fastsatt en gitt timepris for spesialpedagog og assistent. Vi har fått opplyst at disse ikke vil bli justert for 2020. Timeprisene skal representere en snittpris og skal utgjøre hva utgiftene jevnt over vil beløpe seg til. Vi har bedt om innsyn i avtalen med Stor-Elvdal kommune og øvrige kommuner. Ved utgangen av februar, hadde vi ikke fått innsyn i avtaler.

Det er elevens hjemkommune som fatter vedtak om spesialpedagogiske tiltak for gjesteelever, mens spesialpedagogisk koordinator fatter vedtak for elevene som er bosatt på RUF. Vedtakene fattes med bakgrunn i sakkyndig vurdering. Åmot ungdomsskole legger ved sakkyndig vurdering, samt vedtak om spesialpedagogiske tiltak når de søker om refusjon for gjesteelever.

Merkantil ansatt går inn i fakturagrunnlaget som følger fakturaen fra Hedmark Trafikk og finner satsen Åmot kommune har betalt, finner hvor mange skoledager det har vært det enkelte skolehalvår og beregner utgiften til skoleskyss ut fra dette. Det har vært diskusjon om det er hjemkommunen som skal betale for skoleskyssen. Merkantil ansatt har sjekket på UDIR sine sider og tolket det slik at alle utgifter, også skoleskyss, skal inngå i refusjonskravet.

Åmot kommune benytter Svar Ut og følgebrev til refusjonskrav sendes via løsningen. Det normale er at refusjonskravet sendes til hjemstedskommunen v/ oppvekstsektoren. Det kan også være kommuner hvor dette er delegert til rektor. I Åmot kommune skal refusjonskrav fra andre kommuner, som gjelder gjesteelever, sendes til oppvekstsjef.

I følgebrevet oppgis elevens navn, hva refusjonskravet lyder på, og det opplyses at det vil komme faktura fra Åmot kommune. I tillegg legger de ved beregninger. De sender også fakturagrunnlag hvor kostostreng går frem, med følgebrev til økonomiavdelingen.

Også Åmot ungdomsskole opplyser at det er viktig å søke refusjonsgaranti på forhånd og peker på at Oslo kommune er krevende. Hvert år mottar Åmot ungdomsskole et omfattende dokument som beskriver hvordan de må gå frem når de har elever fra Oslo kommune som det er aktuelt å kreve refusjon for. De har også mottatt detaljerte beskrivelser fra Ringsaker kommune. Det kan variere mye fra kommune til kommune, men det må alltid søkes refusjonsgaranti i forkant.

8.2.4 Sektor for helse og velferd

Tabell 6 inneholder oversikt over utvalgte ansvar og tjenester innenfor sektor for helse og velferd i 2016 – 2018. Detaljerte tabeller for ulike tjenester 2018 er tatt inn i kapitlene 8.2.4.3 – 8.2.4.8.

ANS	TEKST	2016			2017			2018		
		REGNSKAP	OPPR. BUDSJETT	REV. BUDSJETT	REGNSKAP	OPPR. BUDSJETT	REV. BUDSJETT	REGNSKAP	OPPR. BUDSJETT	REV. BUDSJETT
3000	HELSE OG VELFERD	-2 181 000,00	-21 100 000	-1 430 000	-1 382 120,00	-24 001 000	-1 470 000	-1 694 000,00	-1 369 000	-1 369 000
3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	-3 703 867,70	-1 896 000	-1 896 000	-5 795 572,54	-2 646 000	-2 646 000	-4 847 115,93	-4 191 000	-4 191 000
3210	DEMENS-OMSORG	-5 960 150,00	-305 000	-5 606 000	-3 468 448,48	-305 000	-5 766 000	-427 075,00	-1 830 000	-1 240 000
3220	REHABILITERING OG SOMATIKK	-785 373,00	-614 000	-614 000	-487 669,74	-614 000	-614 000	-1 078 670,00	-571 000	-1 161 000
3500	HJEMME-TJENESTEN ÅMOT	-2 209 326,37	0	-1 058 000	-2 801 779,85	0	-2 188 000	-3 672 039,12	-2 262 000	-2 262 000
3700	SAMFUNNS-INTEGRERING	-22 390 435,81	-5 490 000	-18 801 000	-22 087 517,71	-6 190 000	-21 072 000	-19 547 799,70	-26 476 000	-26 476 000

Tabell 6: Oversikt over refusjonsinntekter for perioden 2016 - 2018, utvalgte ansvar innenfor sektor helse og velferd

I tillegg til regnskapsanalysen, har vi innhentet opplysninger gjennom intervju med sektorleder for helse og velferd, samt enhetsleder for institusjonstjenesten og spesialiserte tjenester. Opplysninger som er av generell art, beskrivelse av rutiner og opplysninger knyttet til fond og fondsbruk er tatt inn nedenfor. Opplysninger om tilskudd og refusjonsinntekter knyttet til utvalgte ansvar er tatt inn i kapitlene 8.2.4.3 – 8.2.4.8.

Vi har fått opplyst at en utfordring med tilskuddsordninger er at tilskudd kan gjelde for en gitt periode, eksempelvis 3 år med en nedtrappingsordning, eller at en tilskuddsordning kan endre seg i løpet av en 3-årsperiode. Tilsagnet gjelder for ett enkelt år. Helse og velferd kan ikke være sikker på å få midler neste år, selv om ordningen vedvarer, og må søke tilskudd årlig. Det er ikke gitt at tilskuddsordningen vedvarer. Det kan skje endringer i statsbudsjettet det enkelte år. Tilskuddsordninger kan fjernes og nye ordninger kommer til. Dette gjør det krevende å budsjettere med tilskudd i kommunens årsbudsjetter.

Helse og velferd opplyser at det ikke er heldig å budsjettere med inntekter dersom de ikke er sikre på å få tilskudd eller refusjonsinntekt. De uttaler at det vil være bedre å motta mer i tilskudd enn det sektoren har budsjettet med. De forsøker å legge inn så sikre tall som mulig, ut fra antagelser om hva de kan forvente. Stillinger legges inn i budsjett når det er opprettet hjemmel eller prosjektstilling. Dersom stillingen av en eller annen grunn ikke er besatt en del av året, så kan det medføre at kommunen får trekk i tilskudd for neste år eller at de må betale tilbake deler av tilskuddet. Helse og velferd har opprettet fond. Fondene brukes i påvente av om sektoren får overføre tilskuddsmidler til neste år, eller om de må tilbakebetale ubrukt del av tilskudd.

Sektor for Helse og velferd samarbeider på tvers med andre sektorer når det gjelder søknad om tilskudd. De har søkt barne-, ungdoms- og familiedirektoratet om kr. 400.000 pr. år til en prosjektstilling i 2019 – 2021. Videre har barnevern søkt om midler til foreldrestøttende tiltak. Dette er midler som vil bli overført til helsestasjonen for å gjennomføre styrkende tiltak så tidlig som mulig.

Når det gjelder tilskudd til kompetansehevende tiltak, så er det ikke gitt hvilke ansatte som kommer inn på skole eller studier. Åmot kommune og sektor helse og velferd er prisgitt vurderingen av kommunens søknad, om de som innvilger tilskudd synes søknaden er god nok og innenfor det som de ønsker å tildele midler til.

Sektoren opplyser at de har søkt om kr. 600.000 for å bygge et hjem rundt ungdom. Søknaden ble avslått. De har også søkt om kr. 615.000 for å se på arbeidstidsordninger. Også her fikk de avslag. Vi har fått opplyst at arbeidet med arbeidstidsordninger pågår allerede, og at det er et politisk ønske om at arbeidet fortsetter. Vi har fått opplyst at prosjektet «Matlyst i Åmot kommune» har en del penger avsatt på fond. Sektor for helse og velferd har søkt om å få midlene overført, og dette er innvilget.

Sektor for helse og velferd opplyser at det er mye arbeid å utarbeide søknader om tilskudd, og gir uttrykk for at de arbeider aktivt med å søke om midler. Sektor for helse og velferd gir uttrykk for at det er en utfordring at tilskuddsordninger kan gjelde for en gitt periode, eksempelvis 3 år med nedtrappingsordning, eller at en tilskuddsordning kan endre seg i løpet av en 3-årsperiode. De peker på at tilsagnet gjelder for ett enkelt år, og sektoren ikke kan være sikker på å få midler neste år selv om ordningen vedvarer. De må søke om tilskudd årlig. I tillegg er det ikke gitt at tilskuddsordninger vedvarer. Det kan bli endringer i tilknytning til statsbudsjettet det hvert år, slik at tilskuddsordninger kan fjernes og nye tilskuddsordninger kommer til. Dette er forhold som gjør det meget krevende å budsjettere med tilskudd i kommunens årsbudsjett. Det tas ellers forbehold om endringer i statsbudsjettet når kommunen søker om tilskudd som går over flere år.

8.2.4.1 Rutinebeskrivelse

Sektor for helse og velferd opplyser at de arbeider aktivt med å søke om tilskudd. Det kan være ganske mye arbeid med å utarbeide en god søknad, samtidig som de ikke vet om de får midler. Det de vet, er at dersom de ikke søker, så vil de ikke få tilskudd. Søknaden arkiveres i Ephorte¹³ (kommunens saksbehandlingssystem) på gitt saksnummer. Dersom de får innvilget tilskudd, så mottar de brev med bekreftelse på tilskudd, dvs. tilsagnsbrev. Tilsagnsbrevet blir arkivert i Ephorte på samme saksnummer som søknaden. Tilsagnsbrevet blir levert til økonomiavdelingen, og følger inntektsføringen som vedlegg. Enhetsleder for institusjonstjenesten og spesialiserte tjenester sørger for rapportering på den måten som kreves. Rapporteringen lagres i Ephorte på samme saksnummer som søknad, tilsagnsbrev mv.

Når midlene kommer, inntektsfører økonomiavdelingen pengene. Enhetsleder for institusjonstjenesten og spesialiserte tjenester følger opp hva sektor for Helse og velferd har brukt av ulike tilskudd og sørger for at inntektsføringen i årets regnskap blir lik utgiftene som er bokført. Resten av tilskuddet avsettes til fond pr. 31.12. Dersom Helse og velferd må tilbakebetale midler, så har de midler på fond som dekker tilbakebetalingen.

Det er for øvrig enhet for institusjonstjenester og spesialiserte tjenester ved enhetsleder som sørger for å søke om tilskudd for alle enheter som hører til sektor for helse og velferd.

Vi har fått opplyst at sektor for helse og velferd ikke har nedfelt skriftlige rutiner og prosedyrer som beskriver hvordan tilskudd og refusjoner skal følges opp, eller skriftlige oversikt over hvilke tilskudd sektoren kan søke på og hvilke refusjonsinntekter som kan forventes det enkelte år. Årsaken er beskrevet ovenfor og gjentas ikke her. Alle søknader, vedtak og tilsagnsbrev mv. arkiveres i saksbehandlingssystemet Ephorte.

I tilknytning til intervju er det ellers gitt en redegjørelse over aktuelle refusjonsinntekter og hvilke tilskudd sektoren har søkt i 2019. De har også redegjort for hvilke tilskudd de har fått innvilget og hvilke som er avslått.

8.2.4.2 Kort om fond og fondsmidler

Sektor for helse og velferd har en del midler på fond. En del fond er av eldre dato. Vi har fått opplyst at sektor for helse og velferd i hovedsak bruker prosjektnummer, eller på annen måte merker hvilket fond som skal belastes, for å holde oversikt over hvilke utgifter som skal dekkes av hvilke fond. Sektoren mottar også en del testamentariske gaver, som står på gavefond.

8.2.4.3 Ansvar 3000 Helse og velferd

Vi har fått opplyst at Helse og velferd sender få refusjonskrav og dermed også har lite refusjonsinntekter. Det dreier seg i det alt vesentligste om refusjonskrav for ressurskrevende brukere. I 2018 ble det inntektsført kr 1.134.000 under ansvar 3000 og tjeneste 2547, jf. tabell 7. Refusjonskravet vedrørende ressurskrevende brukere blir årlig gjennomgått av regnskapsrevisor som bekrefter kravets gyldighet. Refusjonsinntekter for ressurskrevende brukere har ikke vært omfattet av denne forvaltningsrevisjonen.

Art	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
170000	3000	HELSE OG VELFERD	1200	Administrasjon	-560 000,00	0	0
171000	3000	HELSE OG VELFERD	1200	Administrasjon	671,00	0	0

¹³ Oppdaterte til Elements i ettertid.

Art	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
171001	3000	HELSE OG VELFERD	1200	Administrasjon	-6 708,00	0	0
170000	3000	HELSE OG VELFERD	2547	Ressurskrevende brukere 13760-13768	-1 134 000,00	-1 369 000	-1 369 000
	3000 Totalt				-1 700 037,00	-1 369 000	-1 369 000

Tabell 7: Refusjonsinntekter bokført på ansvar 3000 Helse og velferd i 2018.

Helse og velferd søker fylkesmannen i Hedmark om midler til kompetanseheving og innovasjon. Tilskudd inntektsføres på ansvar 3000 og tjeneste 1200 Administrasjon. I 2018 ble det inntektsført til sammen kr 560.000. Fylkesmannen i Hedmark ønsker at hver kommune sender en samlet søknad som gjelder for alle sektorer, enheter og virksomheter. Sektor for helse og velferd sender likevel egen søknad fordi det gjør det enklere å holde oversikt over hva de har søkt om og bruken av tilskuddsmidler.

Sektor for helse og velferd er ikke kjent med om øvrige sektorer i kommunen søker om denne typen midler. Søknaden som ble sendt for 2019 var omfattende. Det er mye arbeid som ligger bak en søknad. Sektoren søker om midler til kompetansehevende tiltak slik at ansatte får mulighet for å ta fagbrev som helsefagarbeidere, gjennomføre høyskoleutdanning på bachelornivå mv. De søker om midler til ett gitt antall personer og om ett gitt beløp. Helse og velferd budsjetterer ikke med tilskudd som en forventet inntekt. Driftskostnader knyttet til permisjoner mv. blir belastet driftsregnskapet. Ved årets slutt dekkes utgiftene med inntektsføring fra fond. Vi har fått opplyst at sektor for helse og velferd har en del ansatte i turnus som tar utdanning. Ansatte søker utdanningspermisjon. Helse og velferd tar inn vikar for ansatte med permisjon. Lønn til vikarer er den største utgiftsposten i tilknytning til kompetansehevende tiltak. Det kan også påløpe utgifter i form av avgift til utdanningsinstitusjon mv. Vikarutgiftene bokføres på gitt art i driftsregnskapet. Tilskudd til kompetansehevende tiltak blir bokført på fond ved innbetaling. Deretter inntektsføres midlene på de ulike enhetene og avdelingene avhengig av hvilke ansatte som gjennomfører utdanning.

Sektoren har søkt om tilskudd fra Etikk-takk på kr. 90.000 og fikk avslag. Til tross for avslag, må sektoren og kommunen arbeide med etikk. De har også søkt om innovasjonsmidler til digital helsestasjon for ungdom. Arbeidet med søknaden var krevende, men samtidig vel anvendt tid dersom kommunen hadde fått tilskudd. De søkte om til sammen kr. 190.000, men fikk avslag.

Sektor for helse og velferd har søkt om følgende midler til kompetansehevende tiltak og innovasjon i 2019. De har fått innvilget det som står med uthevet skrift i tabell 8:

Navn på tiltak	Søknad om beløp	Søknad overføring av beløp
Kompetansehevende tiltak	832 000	73 000
Opplæringstilskudd BPA	0	120 000
Innovasjon – søknad 1 - 4	1 795 000	227 335

Tabell 8: Oversikt over søknader og innvilgede beløp til kompetansehevende tiltak og innovasjon, sektor for Helse og velferd. Kilde: Opplysninger fra Helse og velferd i tilknytning til intervju.

8.2.4.4 Ansvar 3120 Forebygging og behandling

Sektor for helse og velferd sender refusjonskrav til HELFO for enkelte fysioterapijenester og jordmortjenester. Det er snakk om mindre refusjonsinntekter. De legger inn estimert inntekt i sitt budsjett under ansvar 3120 og 3220, jf. tabell 9.

I 2018 ble det følgende refusjonsinntekter inntektsført på ansvar 3120 Forebygging og behandling:

Art	Ans.	Tekst	Tjen	Tekst	Regnskap	Oppr. budsjett	Reg. budsjett
189000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2310	Aktivitetstilbud barn og unge	0,00	-30 000	-30 000
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2321	Helsestasjonstjenester	-14 583,00	-40 000	-40 000
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2321	Helsestasjonstjenester	-47 200,00	0	0
177000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2321	Helsestasjonstjenester	-1 595,00	0	0
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2330	Forebyggende arbeid, helse og sosial	-286 000,00	-1 325 000	-1 325 000
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2330	Forebyggende arbeid, helse og sosial	-466 556,00	0	0
183000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2330	Forebyggende arbeid, helse og sosial	0,00	-560 000	-560 000
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2411	Legetjenester ekskl. helsestasjon	-277 215,00	-344 000	-344 000
170001	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2411	Legetjenester ekskl. helsestasjon	-17 622,00	0	0
170051	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2411	Legetjenester ekskl. helsestasjon	-103 004,00	0	0
175000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2414	Legevaktjenester	-116 315,00	-72 000	-72 000
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2419	Diagnose/behandl psykisk helse	-775 000,00	-820 000	-820 000
189003	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2419	Diagnose/behandl psykisk helse	-12 700,00	0	0
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2440	Barneverntjeneste	-68 361,00	0	0
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2440	Barneverntjeneste	-91 000,00	0	0
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2440	Barneverntjeneste	-30 000,00	0	0
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2440	Barneverntjeneste	-1 765 050,00	-1 000 000	-1 000 000
175000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2440	Barneverntjeneste	-56 781,47	0	0
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2520	Barneverntiltak utenfor familien	-139 041,96	0	0
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2520	Barneverntiltak utenfor familien	-21 877,20	0	0
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2520	Barneverntiltak utenfor familien	-99 879,70	0	0
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2520	Barneverntiltak utenfor familien	-103 477,60	0	0
170000	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2520	Barneverntiltak utenfor familien	-153 857,00	0	0
181003	3120	FOREBYGGING OG BEHANDLING	2836	Husbank - tilskudd	-200 000,00	0	0
		3120 Totalt			-4 847 115,93	-4 191 000	-4 191 000

Tabell 9: Oversikt over refusjonsinntekter og tilskudd, ansvar 3120 Forebygging og behandling, 2018.

Vi har sett nærmere på enkelte poster i tabellen ovenfor. Det er budsjettet kr. 30.000 på tjeneste 2310 aktivitetstilbud barn og unge. Kultur er overført til sektor for samfunnsutvikling og posten er ikke i bruk lenger. Helse og velferd opplyser at en må se helheten i sektorens budsjett for 2018. Helsestasjonen har mottatt kr. 14.583 i refusjon for jordmortjenester. Inntektene er lavere enn budsjettet som følge av færre fødsler. De har mottatt kr. 47.200 fra staten til HPV vaksiner. Vi har fått opplyst at dette dekker lønn, samt innkjøp av vaksiner og annet utstyr for å kunne gjennomføre vaksiner. Inntekt med kr. 1.595 gjelder betaling for lån av brystpumpe. Refusjonsinntekt med kr. 286.000 gjelder refusjon for ressurskrevende tjenester. Her hadde helse og velferd estimert hva som kunne forventes som inntekt. Det kom endringer i regelverket. Saken er kjent og har vært tatt opp politisk.

Helse og velferd har mottatt kr. 466.556 til ungdomsveileder innenfor rusfeltet / ungdomsveileder jf. konto 170000, men har fått avslag på midler til erfaringskonsulent. Vi har fått fremlagt vedtak fra fylkesmannen i Hedmark knyttet til saken. Det var budsjettet med kr. 560.000 på konto 183000. Refusjonsinntekt med kr. 277.215 gjelder tilskudd fra Helsedirektoratet for turnuslege. Helse og velferd opplyser at dette gis automatisk ut fra tildelt turnuskandidat. Videre er det inntektsført til sammen kr. 120.620 i refusjoner fra HELFO mv. Vi har fått fremlagt vedtak fra HELFO, dokumentasjon fra System X, samt e-post korrespondanse om innbetalingene.

Inntekt med kr. 116.315 gjelder legevakt for innbyggere fra Stor-Elvdal kommune, såkalt grenseinbyggere. Refusjonsinntekt med kr. 775.000 gjelder tilskudd til to psykologstillinger i 2018. Vi har fått opplyst at det er påløpt mer i lønnsutgifter enn det sektoren har fått i tilskudd. I tillegg har sektoren fått kr. 100 000 mindre i tilskudd enn beregnet, som følge av at en stillingshjemmel var ledig i 2 måneder. Kommunen har også i 2019 fått tilsagn om tilskudd til to 100 % stillinger som psykolog i avdeling for psykisk helse og rus. Tilsagnet lød på kr. 820.000. Kommunen har ubrukte midler fra 2018

med kr. 33.333. Ubrukte midler er avsatt til fond. Utbetalingen for 2019 ble derfor på kr. 786.667. Tilsvarende gjaldt for 2018. Årsaken til at inntekten er lavere enn budsjettet, er at ubrukte midler avsettes til fond, jf. tjeneste 2419. Tilsagnsbrevet inneholder vilkår for tilskuddet. Dette går vi ikke nærmere inn på her. Ordningen avvikes 31.12.2019. Sektoren opplyser at de kan søke om å få overført ubrukt del av tilskuddet til bruk i 2020. Videre har vi fått opplyst at det kan oppstå forhold i løpet av året, som ikke var kjent på det tidspunktet de søkte om midler, eksempelvis at stillinger er ubesatt deler av året. Det er ellers inntektsført kr. 12.700 fra øremerkede gavemidler.

Tjeneste 2440 Barneverntjeneste og 2520 Barneverntiltak utenfor familien er fra 2019 overført til oppvekstsektoren. Vi har ikke gått nærmere inn på refusjonsinntekter knyttet til barnevern i denne forvaltningsrevisjonen. Videre har vi ikke kontrollert tilskudd på tjeneste 2836 Husbank - tilskudd eller inntekter fra gavemidler.

8.2.4.5 Ansvar 3210 Demensomsorg

Tabell 10 viser refusjonsinntekter på ansvar 3210 for regnskapsåret 2018. Opprinnelig budsjett viser at det ble budsjettet med inntekter på i overkant av 1,8 mill.kr. I regulert budsjett er dette nedjustert til i overkant av 1,2 mill.kr. Differansen skyldes at det er budsjettet med kr. 590.000 til dagtilbud demente, hvor det ikke er inntektsført refusjon. Dette skyldes budsjettregulering til ansvar 3220 og tjeneste 2341 hvor det er inntektsført kr. 601.320. Det er ellers budsjettet med inntekter på i overkant av 1,2 mill.kr. på Ryslingmoen, 3. etasje, mens det er bokført refusjonsinntekter med kr 427.075.

Konto	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
170000	3210	DEMENSOMSORG	2347	Dagtilbud demente	0,00	-590 000	0
170000	3210	DEMENSOMSORG	2537	Ryslingmoen 3 etg	-409 000,00	-1 240 000	-1 240 000
170001	3210	DEMENSOMSORG	2537	Ryslingmoen 3 etg	-2 600,00	0	0
189003	3210	DEMENSOMSORG	2537	Ryslingmoen 3 etg	-7 825,00	0	0
170001	3210	DEMENSOMSORG	2538	Institusjon - avd. for demente Deset	-3 200,00	0	0
189003	3210	DEMENSOMSORG	2538	Institusjon - avd. for demente Deset	-4 450,00	0	0
	3210 Totalt				-427 075,00	-1 830 000	-1 240 000

Tabell 10: Oversikt over refusjonsinntekter på ansvar 3120 i 2018.

Vi har fått opplyst at sektor for helse og velferd søker om tilskudd til dagtilbud for personer med demenssykdom. I 2018 ble det budsjettet med kr. 590.000 på ansvar 3210 Demensomsorg, tjeneste 2347 dagtilbud demente. Posten er ikke i bruk og inntektsføringen skjer på ansvar 3220, tjeneste 2341. I 2018 var det budsjettet med inntekter på kr. 590.000, og inntektsført kr. 601.320. Vi har fått fremlagt brev fra Helsedirektoratet av 16.4.2018 som viser at rapporteringen for 2017 er godkjent og at tilskudd for 2018 innvilges.

I 2019 søkte de om kr. 618.000 i tilskudd til dagtilbud for personer med demenssykdom. De rapporterer bruken av midler i slutten av året (desember), og må vise at midlene har blitt brukt som forutsatt. I budsjettet legger de inn ett anslag på antall plasser, men vet ikke hvor mye de faktisk vil få i tilskudd. Årsbudsjettet blir vedtatt i desember året før budsjettåret. Etter at søknadene har blitt behandlet, blir tilskuddet tildelt av den som mottar søknaden.

Videre gjelder kr. 409.000 refusjon for ressurskrevende brukere hvor regelverket ble endret, jf. omtale i tilknytning til tabell 9. Øvrige inntektsposter er tilretteleggingstilskudd for forebygging, minnegave etter dødsfall og tilretteleggingstilskudd for forflytningsteknikk.

8.2.4.6 Ansvar 3220 Rehabilitering og somatikk

Sektor for helse og velferd sender refusjonskrav til HELFO for enkelte fysioterapitjenester og jordmortjenester. Vi har fått opplyst at det er snakk om mindre refusjonsinntekter. De legger inn estimert inntekt i sitt budsjett under ansvar 3120 og 3220, jf. tabell 11. Tabellen viser at de har inntektsført refusjon fra staten på tjeneste 2341 Dagsenter – hjemmeboende med kr. 601.320 i 2018. Det er inntektsført til sammen kr. 304.500 på konto 170001 Refusjoner fra NAV / HELFO mv. De har i tillegg inntektsført en del minne- og gavemidler, jf. konto 189003. Disse har vi ikke sett nærmere på.

Konto	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
170000	3220	REHABILITERING OG SOMATIKK	2341	Dagsenter - hjemmeboende	0,00	0	-590 000
170000	3220	REHABILITERING OG SOMATIKK	2341	Dagsenter - hjemmeboende	-601 320,00	0	0
189003	3220	REHABILITERING OG SOMATIKK	2341	Dagsenter - hjemmeboende	-2 800,00	0	0
189003	3220	REHABILITERING OG SOMATIKK	2341	Dagsenter - hjemmeboende	-157 000,00	0	0
170000	3220	REHABILITERING OG SOMATIKK	2412	Fysioterapi	0,00	-571 000	-571 000
170001	3220	REHABILITERING OG SOMATIKK	2412	Fysioterapi	-304 500,00	0	0
189003	3220	REHABILITERING OG SOMATIKK	2536	Ryslingmoen 2 etg	-13 050,00	0	0
	3220 Totalt				-1 078 670,00	-571 000	-1 161 000

Tabell 11: Oversikt over refusjonsinntekter på ansvar 3220 i 2018

Som omtalt ovenfor, har vi fått opplyst at sektor for helse og velferd søker om tilskudd til dagtilbud for personer med demenssykdom. I 2018 ble det budsjettet med kr. 590.000 på ansvar 3210 Demensomsorg, tjeneste 2347 dagtilbud demente. Posten er ikke i bruk og inntektsføringen skjer på ansvar 3220, tjeneste 2341 hvor det i 2018 ble budsjettet inntekt med kr. 590.000, og inntektsført kr. 601.320. Vi har fått fremlagt brev fra Helsedirektoratet av 16.4.2018 hvor det fremgår at rapporteringen for 2017 er godkjent og at tilskudd for 2018 innvilges.

Helse og velferd opplyser videre at det er inntektsført kr. 157.000 i tilknytning til minnegave, som er benyttet til kjøp av buss, høytalere, fontene solavskjerming og uteplass for dagavdelinger. Det er budsjettet med kr. 571.000 i tilskudd til turnuskandidat, fysioterapeut. Inntekten er bokført på konto 170001 med kr 304 500. Dette gjelder fastlønnstilskudd fysioterapi. Vi har fått fremlagt vedtak fra HELFO. Helse og velferd opplyser at de ikke fikk tilskudd for hele året, fordi de ikke ble tildelt kandidat hele året. Inntektsføringen gjelder fastlønnstilskudd til fysioterapeut, turnuskandidat. Inntektsføring med kr. 13.050 gjelder minnegave.

8.2.4.7 Ansvar 3500 Hjemmetjenester

Hjemmetjenesten har i 2018 mottatt refusjon fra staten til aktivisering av eldre og funksjonshemmede med kr. 43.396, i tillegg til refusjoner fra NAV, HELFO mv. med kr. 74.500. Ansatte har også betalt refusjon for bruk av leiebiler med kr. 8.477. De store postene er refusjon fra staten med nesten 1,9 mill.kr. til brukerstyrt personlig assistent, og annen refusjon fra staten med kr. 657.000. Dette gjelder refusjon for ressurskrevende brukere.

Øvrige poster gjelder testamentariske gaver / minnegaver. Disse har vi ikke sett nærmere på, men konstaterer at hjemmebasert omsorg, arbeidslag 3, Osen har mottatt / inntektsført testamentarisk minnegave med nærmere 1 mill.kr. i løpet av 2018.

Konto	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
170000	3500	HJEMMETJENESTEN ÅMOT	2340	Aktivisering eldre og funksjonshemmede	-43 396,11	0	0
170000	3500	HJEMMETJENESTEN ÅMOT	2540	Pleie, omsorg, hjelp i hjemmet	-657 000,00	-1 120 000	-1 120 000
170001	3500	HJEMMETJENESTEN ÅMOT	2540	Pleie, omsorg, hjelp i hjemmet	-74 500,00	0	0
189003	3500	HJEMMETJENESTEN ÅMOT	2540	Pleie, omsorg, hjelp i hjemmet	-10 410,00	0	0
189003	3500	HJEMMETJENESTEN ÅMOT	2541	Hjemmebasert omsorg - arbeidslag 3 - Osen	-36 583,62	0	0
189003	3500	HJEMMETJENESTEN ÅMOT	2541	Hjemmebasert omsorg - arbeidslag 3 - Osen	-6 450,00	0	0
189003	3500	HJEMMETJENESTEN ÅMOT	2541	Hjemmebasert omsorg - arbeidslag 3 - Osen	-942 222,59	0	0
170000	3500	HJEMMETJENESTEN ÅMOT	2543	Hjemmebasert omsorg - Bruker styrt personlig assistent	-1 893 000,00	-1 142 000	-1 142 000
177003	3500	HJEMMETJENESTEN ÅMOT	2544	Hjemmebasert omsorg - leiebiler	-8 476,80	0	0
	3500 Totalt				-3 672 039,12	-2 262 000	-2 262 000

Tabell 12: Refusjonsinntekter på ansvar 3550 regnskapsåret 2018

Vi har fått opplyst at kr. 43.396 gjelder refusjon i tilknytning til støttekontakt. Det er inntektsført refusjon for ressurskrevende brukere med kr. 657.000 og kr. 1.893.000. Helse og velferd har estimert hva de forventet i inntekt og har lagt dette inn i budsjettet. Det kom endringer i regelverk. Saken er kjent og tatt opp politisk.

Inntekt med kr. 74.500 gjelder refusjon i tilknytning til multidose. Minnegaver er benyttet til kjøleskap, kjøledisk mv til fellesareal (Osen). Vi har fått opplyst at kr. 942.222 gjelder arv etter pasient som testamenterte til Osen Pensjonistheim. Beløpet er avsatt til fond.

Inntekt med kr. 8.476,80 gjelder leasingbil på Karroa, hvor brukere/beboere betaler for bruk av bil.

8.2.4.8 Ansvar 3700 Samfunnsintegrering

Flyktningetjenesten er nå overført til sektor for Oppvekst, men var en del av sektor for Helse og velferd i 2018. Det innebærer at tilskudd til mindreårige flyktninger og voksenopplæring fra 2019 er overført til oppvekstsektoren. Vi har fått opplyst at flyktningetjenesten har få ressurser og at det kan være grunn til å undersøke at det blir søkt om tilskudd fra IMDI. Vi har sendt e-post til flyktningetjenesten og bedt om deres synspunkter på det vi har fått opplyst (kontradiksjon). Vi ga uttrykk for at vi er særlig opptatt av om det kan være risiko for at kommunen kan gå glipp av refusjonsinntekter eller tilskudd. Vi har også bedt om en kortfattet orientering om hvilke prosedyrer og rutiner flyktningetjenesten har når det gjelder refusjonsinntekter / tilskudd fra staten når det gjelder introduksjonsordningen, enslige, mindreårige flyktninger og voksenopplæring. Vi har fått fremlagt en rutinebeskrivelse / sjekkliste knyttet til introduksjonsprogrammet/-ordningen, fordelt på før bosetting, bosetting og selve introduksjonsprogrammet. For øvrig har vi ikke mottatt synspunkter eller svar på om det kan være risiko for tap av inntekter.

Karroa bofellesskap har budsjettert med refusjon fra staten med 18,4 mill.kr. i 2018, og har inntektsført 9,8 mill.kr. Dette gjelder refusjon for ressurskrevende brukere hvor helse og velferd estimerte hva de kunne forvente i inntekt og la dette inn i budsjettet. Som omtalt tidligere kom det endringer i regelverket. Saken er kjent og tatt opp politisk.

Konto	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
170000	3700	SAMFUNNSINTEGRERING	2138	Voksenopplæring flyktninger	-1 579 890,31	0	0
170006	3700	SAMFUNNSINTEGRERING	2138	Voksenopplæring flyktninger	0,00	-353 000	-353 000
177000	3700	SAMFUNNSINTEGRERING	2342	Vedsetralen	0,00	-30 000	-30 000

Konto	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
170000	3700	SAMFUNNSINTEGRERING	2528	Enslige mindreårige flyktninger	-7 652 573,89	-7 695 000	-7 695 000
170001	3700	SAMFUNNSINTEGRERING	2528	Enslige mindreårige flyktninger	-48 500,00	0	0
170051	3700	SAMFUNNSINTEGRERING	2528	Enslige mindreårige flyktninger	-558,00	0	0
177000	3700	SAMFUNNSINTEGRERING	2528	Enslige mindreårige flyktninger	-820,00	0	0
189003	3700	SAMFUNNSINTEGRERING	2528	Enslige mindreårige flyktninger	-7 000,00	0	0
170000	3700	SAMFUNNSINTEGRERING	2546	Karroatilbud	-9 824 000,00	-18 398 000	-18 398 000
177003	3700	SAMFUNNSINTEGRERING	2546	Karroatilbud	-44 727,50	0	0
170000	3700	SAMFUNNSINTEGRERING	2750	Introduksjonsordning	-389 730,00	0	0
	3700	Totalt			-19 547 799,70	-26 476 000	-26 476 000

Tabell 13: Refusjonsinntekter på ansvar 3700 regnskapsåret 2018

Flykningstjenesten er flyttet til sektor oppvekst, men lå innenfor sektor for Helse og velferd i 2018. Det er søkt om tilskudd i forhold til det antallet flykninger som kommunen hadde påtatt seg, jf. kr. 353.000. Det er inntektsført kr. 1.579.890,31. Videre ble det budsjettert med kr. 7.695.000 i tilskudd til mindreårige flykninger i 2018. De mottok kr. 7.652.573,89. Inntektsføring med kr. 48.500 gjelder barnetrygd fra NAV for enslige, mindreårige flykninger.

I 2018 ble det budsjettert med kr. 18.398.000 i tilknytning til ressurskrevende brukere. Endringer i regelverket medførte at inntektsført refusjon ble kr. 9.824.000 jf. tidligere omtale. Kr. 389.730 gjelder inntekter i tilknytning til introduksjonsordningen.

Budsjettert beløp med kr. 30.000 gjelder tidligere bussrefusjon fra ansatte/tiltak ved vedsentralen. Helse og velferd opplyser at de ikke lenger har denne fordi vedsentralen er flyttet og bussbehovet har opphørt.

Inntektsføring med kr. 44.727,50 gjelder refusjon i tilknytning til at brukere er på ferietur og har behov for bistand ut over det de har vedtak om.

8.2.5 Sektor for samfunnsutvikling

Tabell 14 inneholder oversikt over utvalgte ansvar og tjenester innenfor sektor for samfunnsutvikling for 2016 – 2018. Detaljerte tabeller med inntektsføring på ulike ansvar er tatt inn i kapitlene 8.2.5.1 – 8.2.5.5.

ANSV	TEKST	2016			2017			2018		
		REGNSKAP	OPPR. BUDSJETT	REV. BUDSJETT	REGNSKAP	OPPR. BUDSJETT	REV. BUDSJETT	REGNSKAP	OPPR. BUDSJETT	REV. BUDSJETT
5000	KULTUR	-1 986 619,25	-690 000	-690 000	-1 605 350,79	-695 000	-695 000	-2 335 375,62	-437 000	-437 000
6000	FELLESTJENESTER	0,00	0	0	-520 000,00	0	0	0,00	0	0
6001	TEKNISK-BRANN	-25 000,00	-55 000	-55 000	-7 309,00	-55 000	-55 000	0,00	-55 000	-55 000
6002	TEKNISK-LANDBRUK	-74 143,30	-40 000	-40 000	-72 276,04	-41 000	-46 000	-1 292 366,56	-170 000	-170 000
6003	INTERNE TJENESTER	-920 036,71	-725 000	-725 000	-989 496,27	-725 000	-725 000	-1 464 440,80	-725 000	-725 000
6004	TEKNISK-KOMMUNAL TEKNIKK	-107 000,00	-300 000	-300 000	1 000,00	-300 000	-300 000	-1 190 857,55	-300 000	-300 000

Tabell 14: Oversikt over refusjonsinntekter og tilskudd på sektor for samfunnsutvikling 2018

8.2.5.1 Ansvar 5000 Kultur

Kultur har en rekke refusjonsinntekter, herunder refusjon fra staten til feriekubb med kr. 160.000, fra BUF i tilknytning til barnefattigdom til ungdommens kulturhus kr. 300.000 og til ungdommens kulturmønstring kr. 252.000. Videre har de mottatt kr. 15.000 til frivillighetsentralen («Ut på tur»), kr. 200.000 til reklamefilm i tilknytning til biblioteket og kr. 318.599 fra Rena idrettspark. I 2018 var det

også 100 års jubileum for Vidar Sandbeck, og kommunen mottok tilskudd i tilknytning til feiringen av jubileet, jf. tabell 15.

Konto	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Beløp	Oppr. Budsjett	Regulert budsjett
170000	5000	KULTUR	2311	Tiltak ungdom	-160 000,00	0	0
170000	5000	KULTUR	2311	Tiltak ungdom	-300 000,00	0	0
173000	5000	KULTUR	2311	Tiltak ungdom	-1 196,62	0	0
173000	5000	KULTUR	2311	Tiltak ungdom	-252 000,00	0	0
177000	5000	KULTUR	2311	Tiltak ungdom	-19 478,00	0	0
189000	5000	KULTUR	2311	Tiltak ungdom	-15 000,00	0	0
189003	5000	KULTUR	2311	Tiltak ungdom	-40 500,00	0	0
170000	5000	KULTUR	2345	Frivilligsentral	-15 000,00	0	0
189003	5000	KULTUR	2345	Frivilligsentral	-5 000,00	0	0
189003	5000	KULTUR	2345	Frivilligsentral	-5 000,00	0	0
170000	5000	KULTUR	3700	Bibliotek	-200 000,00	0	0
170001	5000	KULTUR	3700	Bibliotek	-7 658,00	0	0
177000	5000	KULTUR	3700	Bibliotek	-6 000,00	-15 000	-15 000
170000	5000	KULTUR	3800	Idrett	-318 599,00	-422 000	-422 000
173000	5000	KULTUR	3830	Kulturskoler	4,00	0	0
173000	5000	KULTUR	3830	Kulturskoler	-38 198,00	0	0
173000	5000	KULTUR	3851	Kulturhus scene	-700 000,00	0	0
173000	5000	KULTUR	3851	Kulturhus scene	-250 000,00	0	0
177000	5000	KULTUR	3851	Kulturhus scene	-1 750,00	0	0
	5000 Totalt				-2 335 375,62	-437 000	-437 000

Tabell 15: Oversikt over refusjonsinntekter og tilskudd inntektsført under ansvar 5000 kultur i 2018.

Vi har gjennomført regnskapsanalyse og stilt spørsmål vedrørende følgende budsjettposter i kulturs regnskap for 2018:

Konto	Tekst	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
173000	Refusjon fra fylkeskommuner	5000	KULTUR	2311	Tiltak ungdom	-252 000,00	0	0
177000	Refusjon fra andre (Private)	5000	KULTUR	2311	Tiltak ungdom	-19 478,00	0	0
189000	Overføringer fra andre (private)	5000	KULTUR	2311	Tiltak ungdom	-15 000,00	0	0
170000	Refusjoner fra staten	5000	KULTUR	3700	Bibliotek	-200 000,00	0	0
170001	Refusjoner fra nav/helfo/navabetal osv	5000	KULTUR	3700	Bibliotek	-7 658,00	0	0
177000	Refusjon fra andre (Private)	5000	KULTUR	3700	Bibliotek	-6 000,00	-15 000	-15 000
170000	Refusjoner fra staten	5000	KULTUR	3800	Idrett	-318 599,00	-422 000	-422 000
173000	Refusjon fra fylkeskommuner	5000	KULTUR	3830	Kulturskoler	-38 198,00	0	0
173000	Refusjon fra fylkeskommuner	5000	KULTUR	3851	Kulturhus scene	-700 000,00	0	0
173000	Refusjon fra fylkeskommuner	5000	KULTUR	3851	Kulturhus scene	-250 000,00	0	0

Tabell 16: Oversikt over utvalgte poster 2018 som er oversendt kultur for avklaring.

Vi har bedt om en orientering for hva de ulike postene gjelder. I tillegg har vi bedt om innsyn i refusjonskrav / tilsagnsbrev for en del av postene. Vi har fått opplyst at:

- Refusjon fra fylkeskommunen med kr. 252.000 gjelder tilskudd i tilknytning til at Åmot kommune arrangerte ungdommens kulturmønstring. Vi har fått fremlagt tilsagnsbrev.
- Kr. 19.478 gjelder refusjon for leie av hall og strøm UKM – fylkesmønstring. Vi har fått fremlagt fakturagrunnlag og faktura.
- Kultur har mottatt kr. 15.000 i tilskudd fra Lions og Sanitetsforeningen.
- Refusjon fra staten med kr. 200.000 gjelder tilskudd til prosjektet «You'll never work alone» fra Nasjonalbiblioteket.
- Kr. 7.658 gjelder refusjon fra NAV i tilknytning til arbeidspraksis.
- Kr. 6.000 gjelder refusjon i tilknytning til foredrag med Oddvar Brå og Thor Gotaas.
- Kr. 318.599 gjelder overføring fra Rena Idrettspark, betaling til badevakter.

- Åmot kommune har fått tilskudd til den kulturelle spaserstokken, kr. 38.198. Vi har fått fremlagt tilsagnsbrev.
- Kr. 700.000 gjelder tilskudd fra Fylkeskommunen til markering av 100 års jubileum for Vidar Sandbeck. Vi har fått fremlagt tilsagnsbrev.
- Kr. 250.000 gjelder tilskudd fra Fylkeskommunen til profesjonell musikk, benyttet til Tom Steinar Lund for bestillingsverk "Ukjent gull i fra Grønne skoger". Vi har fått fremlagt tilsagnsbrev.

8.2.5.2 Ansvar 6001 Teknisk brann

Med utgangspunkt i gjennomført regnskapsanalyse, ble det stilt spørsmål om følgende to budsjettposter i brannvesenets regnskap for 2018:

Konto	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap 2018	Oppr. budsjett	Reg. budsjett
177000	6001	TEKNISK-BRANN	3390	Beredskap mot branner og andre ulykker	0,00	-40 000	-40 000
181051	6001	TEKNISK-BRANN	3390	Beredskap mot branner og andre ulykker	0,00	-15 000	-15 000

Tabell 17: Oversikt over refusjoner og tilskudd på ansvar 6001 Teknisk brann 2018.

Konto 177000 Refusjon fra private:

Brannsjefen opplyser at brannvesenet tidligere mottok refusjon for vakt i tilknytning til Birkebeinerrennet/-rittet. Antall deltakere har blitt redusert og reduksjonen ser ut til å vedvare. Det har derfor ikke vært behov for vakt fra brannvesenet de senere år. Budsjettposten er derfor fjernet i årsbudsjett for 2020.

Konto 181051 Øremerket tilskudd:

Brannsjef opplyser at øremerket tilskudd fra staten til opplæring av brannmannskaper tidligere ble inntektsført på brannvesenet. Han opplyser at Åmot kommune nå fører denne inntekten på felles inntektskonto, sammen med andre overføringer. Brannvesenet har derfor fjernet budsjettposten i årsbudsjett for 2020.

Brannvesenet har i 2018 ikke budsjettert med eller mottatt tilskudd på andre kontoer, enn de to vi har stilt spørsmål ved.

8.2.5.3 Ansvar 6002 Teknisk landbruk

Konto	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Beløp	Oppr. Budsjett	Regulert budsjett
181052	6002	TEKNISK-LANDBRUK	3202	Kommuneskoger	-73 653,16	-20 000	-20 000
170000	6002	TEKNISK-LANDBRUK	3291	Landbrukskontor	-1 121 513,00	0	0
170000	6002	TEKNISK-LANDBRUK	3291	Landbrukskontor	-32 750,00	0	0
170000	6002	TEKNISK-LANDBRUK	3291	Landbrukskontor	-21 307,00	0	0
173000	6002	TEKNISK-LANDBRUK	3291	Landbrukskontor	-20 000,00	0	0
175000	6002	TEKNISK-LANDBRUK	3291	Landbrukskontor	-3 143,40	0	0
177000	6002	TEKNISK-LANDBRUK	3291	Landbrukskontor	0,00	-150 000	-150 000
177000	6002	TEKNISK-LANDBRUK	3291	Landbrukskontor	-20 000,00	0	0
	6002 Totalt				-1 292 366,56	-170 000	-170 000

Tabell 18: Oversikt over refusjonsinntekter og tilskudd på ansvar 6002 Teknisk landbruk 2018.

Vi har fått opplyst at landbruk for budsjettåret 2018 bestemte seg for å øke inntektssiden for å unngå å måtte gjennomføre en omfattende innsparing. De søkte om midler til et prosjekt, og jordbruksjefen ble frikjøpt for å arbeide i prosjektet. Jordbruksjefen sa opp sin stilling høsten 2018, noe som medførte at prosjektet ikke var fullført pr. 31.12.2018. Det var enhetsleder som fullførte prosjektet, rapporterte og ba om å få midlene utbetalt. Det ble søkt om å få midlene overført til 2019, noe som ble innvilget. Landbruk budsjetterer med refusjonsinntekter så snart de hadde fått tilsagn om midler. Landbruk rapporterte og krevde midlene utbetalt. Vi har fått opplyst at de sender brev til den som har gitt tilsagn

og ber om utbetaling. I tillegg sender de kopi av brevet til økonomiavdelingen. Refusjonskrav faktureres ikke. Landbruk opplyser ellers at de også mottar en utbetaling av utbytte fordi de er grunneier. Når denne utbetalingen har kommet, får enhetsleder en e-post fra økonomiavdelingen som spør om han har dokumentasjon i tilknytning til utbetalingen.

Vi har videre fått opplyst at de refusjonene og tilskuddene som er aktuelle innenfor landbruk og skogbruk er ulike. Det kan derfor være krevende å utarbeide rutiner og oversikter for disse.

I 2018 gjennomførte landbruk prosjekter knyttet til brosjyre om landbruket i Åmot kommune, prosjekt om fremmede arter og utarbeidet beitebruksplan. I tillegg ble det etablert naturreservat i Åmot kommune (frivillig vern av skog). Kommunen mottok her en engangserstatning på over 1,1 mill.kr.

8.2.5.4 Ansvar 6003 Interne tjenester

Konto	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
177000	6003	INTERNE TJENESTER	1200	Administrasjon	-42 757,00	0	0
170000	6003	INTERNE TJENESTER	1210	Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	-6 794,00	0	0
170000	6003	INTERNE TJENESTER	2220	Skolelokaler	-38 000,00	0	0
177000	6003	INTERNE TJENESTER	2610	Institusjonslokaler	-71 697,53	0	0
170000	6003	INTERNE TJENESTER	2650	Kommunalt disponerte boliger	0,00	-140 000	-140 000
177000	6003	INTERNE TJENESTER	2650	Kommunalt disponerte boliger	-4 141,81	0	0
177000	6003	INTERNE TJENESTER	2650	Kommunalt disponerte boliger	-274 304,39	0	0
177000	6003	INTERNE TJENESTER	2650	Kommunalt disponerte boliger	-75 564,14	0	0
177000	6003	INTERNE TJENESTER	2650	Kommunalt disponerte boliger	0,00	-515 000	-515 000
177000	6003	INTERNE TJENESTER	2650	Kommunalt disponerte boliger	-282 976,11	0	0
170000	6003	INTERNE TJENESTER	3200	Kommunal næringsvirksomhet	0,00	-70 000	-70 000
175000	6003	INTERNE TJENESTER	3200	Kommunal næringsvirksomhet	-14 760,00	0	0
177000	6003	INTERNE TJENESTER	3200	Kommunal næringsvirksomhet	-530 487,82	0	0
177000	6003	INTERNE TJENESTER	3200	Kommunal næringsvirksomhet	-68 000,00	0	0
177000	6003	INTERNE TJENESTER	3200	Kommunal næringsvirksomhet	-3 600,00	0	0
189000	6003	INTERNE TJENESTER	3350	Rekreasjon i tettsted (parker, plasser og torg)	-19 022,00	0	0

Tabell 19: Oversikt over refusjonsinntekter og tilskudd på ansvar 6003 Interne tjenester 2018.

Med bakgrunn i tabell 18, har vi stilt spørsmål ved utvalgte poster til kommunal eiendom, og har fått opplyst følgende:

- Refusjonsinntekt med kr. 42.757 gjelder refusjon for utsendelse av post / portoutgifter for Åmøtet Vekst AS.
- Refusjonsinntekt med kr. 38.000 på tjeneste 2220 gjelder strøm til tannklinikk fra Hedmark fylkeskommune.
- Refusjonsinntekt med kr. 71.697 gjelder refusjon fra beboere på Karroa for utgifter til Canal Digital og fjernvarme.
- Budsjett på kr. 140.000 på tjeneste 2650 antas å skyldes at det tidligere har vært budsjettert med, og mottatt refusjon for kommunale presteboliger. Dette ble sist gang inntektsført i periode 10/2014.
- Refusjonsinntekt med kr. 274.304,39 gjelder refusjon strømtilgifter, omsorgsboliger.
- Refusjonsinntekt med kr. 75.564,14 gjelder også refusjon strømtilgifter, Osen pensjonistheim.
- Budsjettert refusjonsinntekt med kr. 515.000, uten inntektsføring skyldes at det budsjetteres på hovedpost, uten fordeling til prosjekter.
- Budsjett på kr. 70.000 antas å skyldes refusjon for strømtilgifter for Bjørkestien 2, samt Tømmerbygningen fra Høgskolen i Hedmark, som sist ble inntektsført henholdsvis i 2014 og 2013. Budsjettert beløp har blitt videreført.
- Refusjonsinntekter med kr. 282.976,11 gjelder refusjon strømtilgifter for serviceboliger, Rena.
- Refusjon med kr. 14.760 gjelder internfakturering, fjernvarme.
- Refusjonsutgifter med kr. 530.487,82 gjelder refusjonsstrømtilgifter fra Birken AS (Kappahallen).
- Refusjonsinntekter med kr. 68.000 gjelder refusjon for strømtilgifter Arena Pub (studentsamfunnet på Rena)
- Refusjonsinntekter med kr. 3.600 gjelder også refusjon for strømtilgifter fra Åmot historielag.
- Inntekt med kr. 19.022 gjelder erstatning fra Glommen og Laagens brukseierforening.

8.2.5.5 Ansvar 6004 Teknisk – Kommunal teknikk

Konto	Ansvar	Tekst	Tjeneste	Tekst	Regnskap	Opprinnelig budsjett	Regulert budsjett
170000	6004	TEKNISK-KOMMUNAL TEKNIKK	3320	Kommunale veier	-500.000,00	-300.000	-300.000
173000	6004	TEKNISK-KOMMUNAL TEKNIKK	3320	Kommunale veier	-450 000,00	0	0
177000	6004	TEKNISK-KOMMUNAL TEKNIKK	3320	Kommunale veier	-105 000,00	0	0
177002	6004	TEKNISK-KOMMUNAL TEKNIKK	3320	Kommunale veier	-25 564,55	0	0
177004	6004	TEKNISK-KOMMUNAL TEKNIKK	3320	Kommunale veier	-110 293,00	0	0

Tabell 20: Oversikt over refusjonsinntekter og tilskudd på ansvar 6004 Teknisk – Kommunalteknikk i 2018.

Vi har fått opplyst at kommunalteknikk kan søke refusjon fra staten for å sikre grøntområdene i kommunen (tilskudd til parker). Kommunalteknikk opplyser at prosessen er rigid, og de må utarbeide en søknad, uten å være sikker på at de faktisk får refusjon. Normalt må kommunen bidra med 40 %, mens de får 60 % fra staten. Det er mye arbeid med søknaden. De må i tillegg benytte prosjektnummer og utarbeide regnskap for utgiftene til parker og grøntområdene, slik at de kan rapportere om bruken av midlene. Når dette er gjort, så får de utbetalt midlene. De har gitt uttrykk for at arbeidet med å utarbeide søknad og å følge opp og rapportere bruk av midlene, fort koste mer enn det de eventuelt kan få i tilskudd.

Kommunalteknikk har få refusjonsinntekter og tilskudd. Vi har fått opplyst at de mottar midler fra Birken AS for parkeringsplasser i tilknytning til arrangementer. Teknisk drift sørger for at parkeringsplassene er brøytet, har avtale om refusjon, økonomiavdelingen sender faktura iht. avtale, og de får utbetalt midler som blir inntektsført på teknisk drift.

Teknisk drift har også mottatt refusjon fra Statens Vegvesen og fylkeskommunen i tilknytning til gatelys i 2018, jf. konto 170000 med kr. 500.000 og konto 173000 med kr. 450.000. Også her må de føre prosjektregnskap og rapportere om bruk av midlene, før midlene utbetales. Enheten har mottatt refusjon fra private med kr. 110.293.

Kommunalteknikk har ellers mottatt forsikringsoppgjør med kr. 25.565 i løpet av 2018.

8.3 Revisors vurdering

8.3.1 Reglementer og retningslinjer

Åmot kommune har økonomireglement med bestemmelser for hvordan refusjonsinntekter skal behandles. Reglementet inneholder ikke bestemmelser knyttet til behandling av tilskudd. Økonomireglementet ble vedtatt av kommunestyret 1.9.2010. Vi er ikke kjent med om kommunen har øvrige reglementer, retningslinjer eller prosedyrer som inneholder relevante bestemmelser.

Revisjonskriterium 1 anses delvis etterlevd som følge av at kommunen har økonomireglement med bestemmelser om refusjoner, jf. økonomireglementets punkt 7.2 Kommunen har ikke øvrige retningslinjer som inneholder relevante bestemmelser på området.

Økonomireglementet er av eldre dato. Økonomireglementet bør gjennomgås og oppdateres jevnlig, og vedtas av kommunestyret jf. KL § 14-2, pkt. d. Vi mener det kan vurderes om reglementet bør inneholde bestemmelser knyttet til tilskudd, alternativt om dette bør fremkomme av egne rutinebeskrivelser og prosedyrer.

8.3.2 Fakturering og oppfølging fra økonomikontoret

8.3.2.1 Oppvekstsektoren

Oppvekstsektoren ved Åmot ungdomsskole og Rena skole, sender krav om refusjonsinntekter via kommunens faktureringssystem, og økonomikontoret følger opp at faktura blir betalt. Vi legger videre

til grunn at refusjonskrav og tilskudd blir merket med ansvar, tjeneste, inntektspost og anvises før de sendes økonomikontoret. Økonomikontoret sender faktura og betalingsmottaker er dermed Åmot kommune v/økonomikontoret

Vi anser at oppvekstsektoren etterlever revisjonskriteriene 2 – 4.

Vi har fått opplyst at økonomikontoret følger opp at fakturaene blir betalt som forutsatt, men er usikre på om dette innebærer at økonomikontoret sørger for at anvisningsblankett sendes sektor / avdeling for korreksjon av differanse, dersom refusjonsbeløpet som mottas er lavere enn kravet.

Vi anser likevel at oppvekstsektoren og økonomikontoret i fellesskap sørger for at revisjonskriterium 5 blir etterlevd.

8.3.2.2 Sektor for helse og velferd

Sektor for helse og velferd arbeider aktivt med å søke tilskudd. Det medfører en god del arbeid, uten at det er gitt at de faktisk får tilskudd. Søknader og tilsagnsbrev blir arkivert i saksbehandlingssystemet Ephorte. Tilsagnsbrevet blir oversendt økonomiavdelingen og følger inntektsføringen som vedlegg. Det er økonomiavdelingen som inntektsfører tilskuddet når dette kommer. Bruk av tilskudd tilsvarende utgiftene det enkelte år, og resten avsettes til fond pr. 31.12. Helse og velferd følger opp bruk av midler, rapporterer og avsetter ikke disponerte midler til fond. Vi legger til grunn at tilsagnsbrev blir merket med ansvar, tjeneste, inntektspost og anvises før de sendes økonomikontoret. Vi legger videre til grunn at betalingsmottaker ved tilskudd er Åmot kommune v/økonomikontoret.

Med bakgrunn i ovenstående vurderer vi at revisjonskriteriene 2 – 4 i kan anses som delvis etterlevd.

Sektor for helse og velferd mottar i liten grad refusjonsinntekter, og i større grad tilskudd i samsvar med tilsagnsbrev. Vi legger til grunn at sektoren mottar tilskudd i samsvar med tilsagn, at de rapporterer om bruk av midler og tilbakebetaler i samsvar med vedtak. Revisjonskriterium 5 anses derfor i mindre grad som relevant og er ikke vurdert.

8.3.2.3 Sektor for samfunnsutvikling

Vi har fått opplyst at sektor for samfunnsutvikling i liten grad har refusjonsinntekter. Vi har gjennomført en regnskapsanalyse og sendt forespørsler til ulike enheter innenfor sektoren. Vi mottok svar som tilsier at enhetene har oversikt over sine inntekter. Det er varierende praksis fra enhet til enhet, med hensyn til om refusjonsinntekter sendes via kommunens faktureringsystem og om inntekter følges opp av økonomikontoret. Vi mener sektor for samfunnsutvikling med tilhørende enheter bør sørge for at refusjonsinntekter sendes via kommunens faktureringsystem, slik at de følges opp av økonomikontoret.

Omfanget av tilskudd og refusjoner er forholdsvis lite. Vi mener likevel sektor for samfunnsutvikling med tilhørende enheter, bør vurdere å etablere skriftlige prosedyrer, rutinebeskrivelser og /eller sjekklister på området. Vi mener det kan bidra til mindre sårbarhet ved fravær av noe varighet, eller ved skifte av stillinger.

Det kan variere fra enhet til enhet innenfor sektor for samfunnsutvikling med hensyn til om revisjonskriteriene 2 – 4 etterleves. Revisjonskriterium 5 er ikke vurdert.

8.3.3 Prosedyrer, rutiner og oversikter

Økonomiavdelingen er ikke kjent med at kommunen har skriftlige rutiner som gjelder for refusjonsinntekter, eller innbetaling av tilskudd. Dette samsvarer med opplysninger fra de utvalgte sektorene og enheter. Det er enhetene selv som sørger for å søke om og å få denne typen inntekter.

8.3.3.1 Sektor for oppvekst

Sektor for oppvekst og utvalgte enheter har ikke etablert årshjul eller skriftlige prosedyrer og rutinebeskrivelser for tilskudd og refusjonsinntekter. Rena skole og Åmot ungdomsskole har beskrevet sin prosedyre i praksis. Begge skolene sørger for å sende søknad om refusjonsgaranti til gjesteelevens hjemkommune så snart det kommer en ny gjesteelev. De forklarer at refusjonskrav bør sendes eller blir sendt hvert halvår, dvs. i mai og november. Det utarbeides fakturagrunnlag som blir sendt økonomiavdelingen. Det er økonomiavdelingen som fakturerer og sørger for innkreving av refusjonen. Hjemkommunen mottar brev hvor det orienteres om at Åmot kommune vil kreve refusjon og at det vil komme faktura. I tillegg til beskrivelse av prosedyre, har Åmot ungdomsskole lagt frem dokumenter som underbygger at prosedyren er som beskrevet.

Vi har mottatt signaler om at det kan være risiko for tap av tilskudds- og refusjonsinntekter der det arbeides på tvers av sektorer og enheter, eksempelvis mellom flyktningetjenesten og skoler eller barnevern og skoler. Vi mener kommunen bør følge opp områder som kan være utsatt, og sørge for å etablere rutiner som kan bidra til at krav om tilskudd og refusjoner faktisk blir sendt.

Med bakgrunn i ovenstående vurderer vi at oppvekst og utvalgte enheter bør etablere årshjul, i tillegg til skriftlige prosedyrer og rutinebeskrivelser på området. Vi mener det kan bidra til mindre sårbarhet ved fravær av noe varighet, eller ved skifte av stillinger. Vi mener det er viktig å avklare roller og ansvar på alle nivåer og i alle enheter innenfor sektoren, slik at det er klarlagt hvem som har ansvar for ulike oppgaver. I tilknytning til roller, ansvar og oppgaver er det viktig å sørge for samordning på tvers av oppvekstsektoren, herunder å etablere rutiner som bidrar til samhandling på tvers av sektoren og mellom ulike sektorer.

Vi vurderer at revisjonskriterium 6 kan anses delvis etterlevd. Vi begrunner det med at skolene i praksis har god oversikt over prosedyrer og rutiner, men mangler å få nedfelt dette skriftlig.

8.3.3.2 Sektor for helse og velferd

Sektor for helse og velferd har ikke skriftlige rutiner eller prosedyrer som beskriver hvordan tilskudd og refusjoner skal følges opp. De har ikke skriftlige oversikter over hvilke tilskudd sektoren kan søke på eller hvilke refusjonsinntekter som kan forventes det enkelte år. I tilknytning til intervju har sektoren redegjort for hvilke tilskudd sektoren har søkt om i 2019, hvilke søknader som er innvilget og hvilke som er avslått. De har også redegjort for aktuelle refusjonsinntekter.

Med bakgrunn i redegjørelsene, har vi fått inntrykk av at sektor for helse og velferd har god oversikt over og oppfølging av refusjonsinntekter og tilskudd. Til tross for dette, mener vi at sektor for helse og velferd bør vurdere å etablere skriftlige prosedyrer, rutinebeskrivelser og /eller sjekklister på området. Årshjul kan også være et alternativ. Vi mener skriftlighet kan bidra til mindre sårbarhet ved fravær av nøkkelpersoner med noe varighet, eller ved skifte av stillinger.

Til tross for at sektoren har god oversikt over sine refusjonsinntekter og tilskudd, mener vi at revisjonskriterium 6 ikke kan anses som etterlevd.

8.3.3.3 Sektor for samfunnsutvikling

Sektor for samfunnsutvikling opplyser at de ikke har skriftlige rutiner eller prosedyrer som beskriver hvordan tilskudd og refusjoner skal følges opp. De har ikke skriftlige oversikter over hvilke tilskudd sektoren kan søke på eller hvilke refusjonsinntekter som kan forventes det enkelte år.

Vi mener at sektor for samfunnsutvikling bør vurdere å etablere skriftlige prosedyrer, rutinebeskrivelser og /eller sjekklister på området. Årshjul kan også være et alternativ. Vi mener skriftlighet kan bidra til mindre sårbarhet ved fravær av nøkkelpersonell av noe varighet, eller ved skifte av stillinger.

Revisjonskriterium 6 anses ikke etterlevd.

9 Konklusjoner

9.1 Problemstilling 1: Budsjettering og økonomistyring

Åmot kommune har i stor grad etablert tilfredsstillende budsjettering og økonomistyring. Vi har likevel funnet områder hvor kommunene kan gjøre forbedringer. Vi har vurdert budsjett- og økonomistyringsprosessene opp mot lovkrav, interne reglementer og vedtak. Den samlede konklusjonen er basert på følgende:

Konklusjoner opp mot lovkrav

Åmot kommune har utarbeidet årshjul og planer for økonomiplan- og budsjettprosessen. Dokumentene er lagt frem for formannskap og kommunestyre og er forankret politisk.

Kommunestyret har, etter innstilling fra formannskapet, vedtatt økonomiplan for de fire neste budsjettår. Økonomiplanen gir oversikt over sannsynlige inntekter og forventede utgifter, er realistisk og oversiktlig og angir dekning for forventede utgifter og planlagte oppgaver.

Kommunestyret har, etter innstilling fra formannskapet, vedtatt årsbudsjett for neste kalenderår og endringer til årsbudsjettet. Årsbudsjettet omfatter hele kommunens virksomhet og er realistisk, oversiktlig og gir dekning for forventede utgifter og planlagte oppgaver.

Formannskapet er kommunens økonomiutvalg. Rådmannen har, i samsvar med formannskapet intensjoner og vedtak, hatt en fremtredende rolle i budsjettarbeidet.

Innstilling til og vedtak av drifts- og investeringsbudsjett er satt opp i balanse og viser tall for budsjettåret, foregående budsjettår og sist vedtatte årsregnskap.

I budsjettdokumentet redegjøres det for budsjettforutsetningene, herunder for grunnleggende prinsipper kommunen har benyttet til å fremstille årsbudsjettet. Dokumentet inneholder ikke beskrivelse av organisering av arbeidet.

Det følger av «*Budsjettprosess for budsjettåret 2018 – Opplegg og gjennomføring*» at formannskapets innstilling skal legges ut på høring før endelig behandling i kommunestyret. Formannskapets innstilling til årsbudsjett 2018 lå ute på høring 14 dager før kommunestyret behandlet årsbudsjettet. Formannskapets innstilling til årsbudsjett 2019 lå ute på høring 15 dager før kommunestyret behandlet årsbudsjett og økonomiplan

Årsbudsjett for 2018 og 2019 er vedtatt innen utgangen av foregående år.

Årsbudsjettet er fremstilt som eget dokument, og er oppdatert i samsvar med vedtak gjort i kommunestyret innen 15. januar i budsjettåret.

Åmot kommune sendte inn årsbudsjett 2019 og økonomiplan 2019 – 2022 til fylkesmannen i Hedmark i begynnelsen av februar 2019.

Rådmannen har sørget for at det i 1. og 2. tertial 2017, 2018 og 2019 er lagt frem rapporter for kommunestyret. Tertialrapportene rapporterer opp mot vedtatt budsjett, og viser utvikling i inntekter og innbetalinger og utgifter og utbetalinger. Rapporteringen inneholder forslag til tiltak for å etterleve regulert budsjett. Det foreslås budsjettreguleringer i den grad det anses nødvendig.

Konklusjoner opp mot reglementer

Formannskapet, som er kommunens økonomiutvalg, behandler dokumenter som fastsetter opplegg og gjennomføring av budsjettprosessen. Alle partier som har representanter i kommunestyret, er også representert i formannskapet og har mulighet for å medvirke.

Kommunens hovedutvalg har fått uttale seg til økonomiplan, årsbudsjett og tertialrapporter.

Kommunestyret har vedtatt årsbudsjett og økonomiplan i form av budsjettskjema 1A og 1B, med en nettoramme pr. rammeområde. Det er ikke i samsvar med bestemmelser i gjeldende økonomireglement. Kommunestyret har delegert økonomisaker til rådmannen. Det innebærer at rådmannen er delegert myndighet til å fordele budsjetttrammene. Rådmannen og rådmannens ledergruppe gir signaler om budsjetttramme til sektorene. Sektorleder, sammen med enhetsledere, eventuelt også avdelingsledere, fordeler sektorens budsjetttramme på enheter, avdelinger og budsjettposter. Det fremgår av budsjettvedtaket hvilket nivå budsjettet er vedtatt på.

Kommunens økonomireglement ble vedtatt 1.9.2010. Kommunelovens §14-2, pkt. d krever at (det sittende) kommunestyret selv skal vedta økonomireglementet.

Rådmannen har lagt frem tertialrapportering for kommunestyret. Tertialrapportene er behandlet av formannskapet. Ved endring av budsjetttramme, har formannskapet innstilt til kommunestyret. Beløpsmessige endringer fremgår av sakspapirene, men ikke av formannskapets innstilling.

Økonomioppfølging og – styring skjer ute på de enkelte enheter og bygger på prinsipper om desentralisert styring.

Rådmannen skal, etter gitte kriterier i kommunens økonomireglement, sørge for rapportering om budsjettendringer til kommunestyret. Vi har ikke fått fremlagt rutinebeskrivelse eller andre opplysninger som tilsier at rapportering skjer.

Kommunens økonomireglement inneholder bestemmelser knyttet til budsjett, budsjettjustering og hvordan midler skal disponeres. Vi har ikke fått fremlagt rutinebeskrivelse eller andre opplysninger som viser at bestemmelsen i økonomireglementet om å utarbeide egne rutiner for alle typer budsjettreguleringer er etterlevd.

Konklusjoner opp mot vedtak og forutsetninger

Rådmannen har lagt vekt på å følge opp kommunens økonomiske handlingsregler. Det har likevel vært krevende å budsjetter med tilstrekkelig avsetning til disposisjonsfond.

Den økonomiske situasjonen i Åmot kommune er krevende. Det er viktig at kommunen sørger for å avsette tilstrekkelig midler til disposisjonsfond, og sikrer at kommunens økonomiske handleevne blir ivarettatt over tid, jf. KL § 14-1.

Kommunen benytter KS-prognose modell til å budsjettere skatteinntekter og rammetilskudd. Budsjetterte skatteinntekter, rammetilskudd og andre tilskudd holdes innenfor statlige budsjettforutsetninger, slik disse går frem av statsbudsjettet. Statlige anslag for lønns- og prisvekst følges. Anslag for gjennomsnittlig endring i antall innbyggere i kommuneplanens samfunnsdel samsvarer med statlige anslag.

Opp mot øvrige, overordnede forhold

I budsjettprosessene for 2019 og 2020 er det lagt vekt på involvering. Det har i mindre grad vært tverrsektorielt fokus.

Regelmessig gjennomgang av budsjettarbeid, rapportering og økonomi i rådmannens ledergruppe, er viktig for involvering, tverrsektorielt arbeid og helhetlig forståelse.

Kommunen benytter Arena til budsjettering og framsikt til rapportering og oppfølging. Det kan stilles spørsmål ved om det er nødvendig med ett budsjettverktøy og ett rapporteringsverktøy.

Sektor for helse og velferd

Det kan vurderes å etablere både månedlige møter mellom den enkelte enhetsleder og sektorleder, samt rutine for skriftlig rapportering fra enhetsledere til sektorleder.

Sektor for samfunnsutvikling

Sektoren har mindre enheter og enhetsledere som kjenner fagområdene godt. Det kan være en fordel ved vurdering av innsparingstiltak og konsekvenser.

9.2 Problemstilling 2: Tilskudd og refusjoner

Utvalgte sektorer i Åmot kommune har i stor grad oversikt og tilfredsstillende kontroll med sine tilskudd og refusjonsinntekter. Vi har likevel funnet områder hvor kommunen og sektorene kan gjøre forbedringer. Den samlede konklusjonen er basert på følgende:

Konklusjoner opp mot reglementer og retningslinjer

Økonomireglementet inneholder bestemmelser for hvordan refusjonsinntekter skal behandles, men ikke bestemmelser knyttet til behandling av tilskudd.

Konklusjoner – fakturering og oppfølging

Oppvekstsektoren sender krav om refusjonsinntekter via kommunens faktureringssystem. Økonomikontoret følger opp at faktura blir betalt. Refusjonskrav og tilskudd blir merket med ansvar, tjeneste, inntektspost, anvises og sendes økonomikontoret. Betalingsmottaker på faktura er Åmot kommune v/økonomikontoret

Sektor for helse og velferd sørger for at søknader og tilsagnsbrev blir arkivert. Tilsagnsbrevet blir oversendt økonomiavdelingen for inntektsføring. Ubrukte midler avsettes til fond pr. 31.12. Betalingsmottaker ved tilskudd er Åmot kommune v/økonomikontoret.

Innenfor **Sektor for samfunnsutvikling** varierer praksis fra enhet til enhet. Enkelte enheter sender faktura via kommunens faktureringssystem, med oppfølging av økonomikontoret. Andre enheter sender brev og ber om innbetaling av refusjonsinntekter.

Konklusjoner – prosedyrer, rutinebeskrivelser og oversikter

Kommunen har, bortsett fra økonomireglementet, ikke skriftlige rutiner som gjelder for refusjonsinntekter, eller innbetaling av tilskudd.

Sektor for oppvekst og utvalgte enheter har ikke etablert skriftlige prosedyrer og rutinebeskrivelser for tilskudd og / eller refusjonsinntekter. Utvalgte enheter har beskrevet sin prosedyre i praksis. De utarbeider fakturagrunnlag som blir sendt økonomiavdelingen. Økonomiavdelingen fakturerer og sørger for innkreving. Åmot ungdomsskole har i tillegg lagt frem dokumenter som underbygger at prosedyren gjennomføres som beskrevet.

Sektor for helse og velferd har ikke skriftlige rutiner, prosedyrer eller oversikter knyttet til tilskudd og refusjoner. Sektoren har redegjort for hvilke tilskudd og refusjoner som de har søkt om, og har god oversikt over og oppfølging av refusjonsinntekter og tilskudd. Sektoren bør vurdere å etablere skriftlige prosedyrer, rutinebeskrivelser og /eller sjekklister på området. Årshjul kan også være et alternativ. Skriftlighet kan bidra til mindre sårbarhet ved fravær av nøkkelpersonell av noe varighet, eller ved skifte av stillinger.

Sektor for samfunnsutvikling har ikke skriftlige rutiner, prosedyrer eller oversikter knyttet til tilskudd og refusjoner, og bør vurdere å etablere skriftlige prosedyrer, rutinebeskrivelser og /eller sjekklister på området. Årshjul kan også være et alternativ. Skriftlighet kan bidra til mindre sårbarhet ved fravær av nøkkelpersonell av noe varighet, eller ved skifte av stillinger.

10 Anbefalinger

10.1 Anbefalinger til problemstilling 1

Vi har følgende anbefalinger til problemstilling 1 Budsjettering og økonomistyring:

Rådmannen bør:

1. Sørge for at kommunens økonomireglement blir gjennomgått, oppdatert og lagt frem for kommunestyret for vedtak. Økonomireglementets bestemmelser bør samsvare med kommunens etablerte praksis på området, alternativt må kommunen endre praksis.
2. Sørge for at økonomireglement jevnlig blir gjennomgått, oppdatert og lagt frem for det til enhver tid sittende kommunestyre for behandling og vedtak, jf. KL § 14-2.
3. Dersom formannskapet innstiller på endringer av driftsrammer, sørge for at de beløpsmessige endringene går klart frem av protokollen og formannskapets innstilling.
4. Dersom kommunestyret vedtar endringer av driftsramme, sørge for at de beløpsmessige endringene går klart frem av protokollen og kommunestyrets vedtak.
5. Sørge for at det også gjøres rede for organiseringen av budsjettarbeidet i budsjettdokumentet.
6. Påse at rapportering og disponering av midler, til enhver tid, skjer i samsvar med bestemmelser i kommunens gjeldende økonomireglement.
7. Sørge for et budsjettutkast fra rådmannen som minimum ivaretar handlingsregler vedtatt av kommunestyret. Videre bør formannskapet forholde seg til vedtatte handlingsregler, når formannskapet innstiller på årsbudsjett til kommunestyret. Kommunestyret kan velge å fravike vedtatte handlingsregler.
8. I sitt budsjettutkast til formannskapet, legge opp til at kommunen avsetter tilstrekkelig med midler til disposisjonsfond, slik at kommunens økonomiske handlingsevne blir ivaretatt over tid, jf. KL § 14-1.
9. Sørge for at det i budsjettprosessen, legges vekt både på involvering av ledere, tillitsvalgte og ansatte, samt tverrsektorielt arbeid.
10. Påse at det utarbeides rutiner for budsjettering og budsjettendringer, og at disse er gjort kjent for og følges av alle med budsjettansvar.

Sektorleder for helse og velferd kan:

11. Vurdere om det er hensiktsmessig med månedlige møter med hver enkelte enhetsleder, og om det bør etableres en rutine med skriftlig rapportering fra den enkelte enhetsleder opp til sektorleder.

10.2 Anbefalinger til problemstilling 2

Vi har følgende anbefalinger til problemstilling 2 Tilskudd og refusjoner:

Rådmannen bør sørge for at:

12. Det økonomireglementet som blir lagt frem for kommunestyret for behandling og vedtak, også inneholder oppdaterte bestemmelser knyttet til tilskudd og refusjonsinntekter.
13. Bestemmelser i økonomireglementet samsvarer med ønskelig og etablert praksis på området, herunder at alle sektorer og enheter sørger for at refusjonsinntekter utfaktureres og følges opp av økonomikontoret i kommunen.
14. Sektor for oppvekst, helse og velferd og samfunnsutvikling med tilhørende enheter, utarbeider rutinebeskrivelser, prosedyrer og oversikter over aktuelle refusjons- og tilskuddsordninger. Årshjul kan også være et aktuelt tiltak for å administrere refusjoner og tilskudd.

11 Rådmannens uttalelse til rapporten

Rådmannens høringsuttalelse

Rådmannen har gjennomgått rapport Budsjett, økonomistyring og oppfølging av tilskudd og refusjoner i Åmot kommune.

Administrasjonen har gitt tilbakemelding til rådmannen om at det er en krevende rapport å gjennomgå, og det er risiko for at enkelte områder er beskrevet feil. Årsaken kan være beskrivelse av- og tolkinger fra intervjuer og datainnhenting, som mye vektlagt, og som baserer seg på enkeltpersoners oppfattelse. Her vil intervjuobjektene kunnskap om, delaktighet i, og forståelsen av gjeldende rutiner på virke i stor grad det som fremkommer som sannhetsbilde i rapporten. Rådmannen har fokusert på de funn som rapporten beskriver, og har ikke gått i gjennom rapporten i den minste detalj.

Rådmannen påpeker også at det ikke er samsvar med revisjonskriterier og det som er besvart opp i rapporten. Dette bør korrigeres i rapportens endelige versjon. Dette vil bedre oversiktligheten i rapporten.

Hovedtrekkene i rapporten er i samsvar med praksisen Åmot kommune har i forbindelse med Budsjettering, økonomistyring og oppfølging av tilskudd.

Åmot kommune vil ta tak i anbefalinger gitt i kapittel 10 og arbeide med forbedringer. Regelverk og rutiner må oppdateres da flere av disse er foreldet, et arbeid som er påstartet pr i dag. Utarbeidelse av rutinebeskrivelser, og oppdatering av gamle rutiner vil ha fokus i tiden fremover i tråd med de funn som rapporten påpeker.

Rådmannen opplever kapittel 10 i rapporten som en verdifull tilbakemelding.

Rena 09.12.20

Dag Hoffmann
Konstituert rådmann

11.1 Revisors kommentar til rådmannens uttalelse

Vi ser behov for å kommentere rådmannens utsagn om at det er risiko for at enkelte området er beskrevet feil i rapporten. Dette fordi beskrivelsen av tilstanden i kommunen er basert på enkeltpersoners oppfattelse som har ulik kunnskap, delaktighet og forståelse av gjeldene rutiner.

Vi vil i denne forbindelse presiserer at intervjuobjekter i forvaltningsrevisjonen er valgt ut i dialog med rådmann/administrasjonen i oppstartmøte for forvaltningsrevisjonen. Årsaken til at dette er tema på oppstartsmøte er nettopp for å sikre at de vi intervjuer er nøkkelpersonell som kan gi oss mest mulig korrekt informasjon om det tema vi skal inn på og de problemstillinger som skal besvares. Vi kan ikke se at det er andre som skulle vært intervjuet i denne forvaltningsrevisjonen, eller at det er noen av de vi har gjort intervju med som ikke skulle være i stand til å gi oss korrekte opplysninger. Det henvises til liste over intervjuede i kapittel 6.

Så vil de som intervjues selvsagt kunne ha ulik oppfatning eller være uenige i hvordan ting er, eller fungerer. De vil også formulere seg på ulike måter. Denne forvaltningsrevisjonen skulle kartlegge hvordan budsjettprosessen og styring av økonomi gjennomføres og oppleves på ulike sektorer og

enheter i Åmot kommune, og dette trenger nødvendigvis ikke være forenelig med hvordan øverste ledelse i kommunen opplever dette. Dersom det skulle være mange og store motsetninger mener vi i utgangspunktet at det er viktig at kommunens ledelse får oversikt over disse. Det samme gjelder dersom ansatte ute i sektorer og enheter ikke har kunnskap om ting de burde ha kunnskap om. Vi kan imidlertid ikke se at det er spesielt store motsetninger i de dataene som er presentert i denne forvaltningsrevisjonen, eller at de vi har intervjuet ikke har hatt kunnskap om temaet vi skulle ha informasjon om.

For å sikre at rapporten ikke inneholder feil har rådmann/administrasjonen, i forbindelse med at foreløpig rapport ble sendt til uttalelse, blitt anmodet om å melde tilbake til oss om feil og uklarheter i rapporten, alternativt at vi gjennomfører et verifiseringsmøte der vi kunne gå gjennom rapporten sammen. Kommunen har ikke benyttet tilbudet om verifiseringsmøte, og vi har kun fått tilbakemelding på et forhold som var uklart/uriktig beskrevet i rapporten. Dette gjaldt beskrivelsen av budsjettprosessen for årsbudsjettet 2019 og vi har gjort korrigeringer/presiseringer i rapporten i denne forbindelse.

Når det gjelder rådmannens kommentar vedrørende samsvar mellom revisjonskriterier og det som er besvart i rapporten gjelder dette oversikten over kriteriepunkter innledningsvis under problemstilling 1 (kapittel 7.1), der tekst og nummerering på kriteriepunktene 17 og 18 hadde forskjøvet seg i det dokumentet som ble sendt til kommunen. Dette er rettet i endelig rapport.

Det må også nevnes at foreløpig rapport ble sendt til rådmannen for uttalelse 24.03.2020, og svaret ble mottatt av oss 11.11.2020. Vi har hatt kontakt med kommunen mens rapporten har vært til uttalelse, i forbindelse med purringer og informasjon. Kommunen vil ha hatt anledning til å følge opp de anbefalinger som er gitt, også i høringsperioden. For behandling i kontrollutvalg og kommunestyre er det imidlertid uheldig av det har tatt så lang tid å få slutført rapporten, og rapporten kan på enkelte områder ha mistet sin aktualitet siden den ikke lenger nødvendigvis er ferskvare på alt som er vurdert i rapporten. Vi mener uansett at dette ikke påvirker våre anbefalinger.

12 Kildeliste

12.1 Dokumenter - Åmot kommune

- Administrativt delegeringsreglement, vedtatt av rådmannen desember 2012 med virkning fra 1.1.2013.
- Budsjettprosess for budsjettåret 2018 – Opplegg og gjennomføring
- Budsjettprosess for budsjettåret 2019 – Opplegg og gjennomføring
- Budsjett og 2 tertialrapportering – Budsjettprosess 2019 – Økonomiplan 2019 – 2022 (fremdriftsplan)
- Budsjettmøte ledere i Helse og velferd og HTV Fagforbundet, Delta og NSF 7.11.2018: Sektorleders dokumenter og notater
- Eksempler på månedlig rapportering fra enheter og avdelinger – sektor for helse og velferd
- Eksempel på brev til fylkesmannen i Hedmark: Bekreftelse på mottatt tilskudd, inklusive tilsagnsbrev
- Eksempel på brev til fylkesmannen i Hedmark: Søknad om å overføre ubrukte tilskuddsmidler til driftsåret 2019
- Eksempel på søknad om refusjonsgaranti for gjesteelever ved ÅUS (uten personopplysninger)
- Eksempel på refusjonskrav for elever fra ÅUS (uten personopplysninger)
- Eksempel på fakturagrunnlag fra ÅUS (uten personopplysninger)
- Eksempel på beregning av refusjonskrav for elever fra ÅUS (uten personopplysninger)
- Eksempel på beregning av skyssutgifter ÅUS – høst 2019 (uten personopplysninger)
- Etiske retningslinjer er vedtatt av kommunestyret 6.4.2011
- Organisasjonstilpasning 2018 1.11.2017 jf. K-sak 17/58
- Organisasjonskart for sektor Helse og velferd (høst 2019)
- Oversikt over ansvar og tjenester – Helse og velferd: Attesting og anvisning
- Oversikt over gjesteelever ved ÅUS 2019/020 (uten personopplysninger)
- Presentasjon hovedutvalg for helse og omsorg 2.10.2017 – om budsjettprosess 2018
- Presentasjon hovedutvalg for helse og omsorg 10.4.2018 - dialogmøte
- Presentasjon for kommunestyret 31.10.2018: 2. tertial 2018 (v/ økonomisjef)
- Presentasjon for storledermøte 16.11.2018: Status budsjett 2019 – Budsjett 2019 & økonomiplan 2019 -2022 (v/økonomisjef)
- Presentasjon ved rådmannen 20.11.2017 med rådmannens overordnede betraktninger til budsjett 2018
- Rapportering på mottatte kompetanse- og innovasjonstilskudd, samt opplæringstilskudd knyttet til BPA – for driftsåret 2018
- Reglement for finansforvaltning – Åmot kommune, vedtatt av kommunestyret 1.9.2010

ROS-analyser – sektor helse og velferd

Saker i hovedutvalg 2017 – 2019: Årsbudsjett og tertialrapportering, jf. kapittel 13.3

Saker i formannskap 2017 – 2019: Årsbudsjett og økonomiplan, årsregnskap og tertialrapportering, jf. kapittel 13.3

Saker i kommunestyre 2017 – 2019: Årsbudsjett og økonomiplan, årsregnskap og tertialrapportering, jf. kapittel 13.3

Sektorleder for helse og velferd sin presentasjon 20.11.2017 – Budsjett 2018 og økonomiplan 2018 – 2021

Sektorleder samfunnsutvikling sin presentasjon 20.11.2017 – Budsjett 2018 og økonomiplan 2018 – 2021

Statusrapportering til hovedutvalg helse og omsorg 16.10.18: Sektorleders dokumenter og notater

Utskrift fra økonomisystemet, oversikt over fond, sektor for helse og velferd, inklusive dokument som viser endringer 4.7.2019

Økonomireglementet er vedtatt av kommunestyret 1.9.2010

Økonomirådgivers presentasjon 20.11.2017 – Budsjett 2018 og økonomiplan 2018 – 2021

Åmot kommunes tertialrapportering 1. og 2. tertial 2018 og 2019

Åmot kommunes årsbudsjett 2018 – økonomiplan 2018 – 2021

Åmot kommunes årsbudsjett 2019 – økonomiplan 2019 – 2022

Åmot kommunes årsbudsjett 2020 – økonomiplan 2020 – 2022

Åmot kommunes årsberetning 2018

Åmot kommunes årsberetning 2019

Åmot kommunes årsregnskap 2018

Åmot kommunes årsregnskap 2019

12.2 Annen litteratur

Lov om kommuner og fylkeskommuner 1992 (kommuneloven 1992) med tilhørende forskrifter

Lov om kommuner og fylkeskommuner 2018 (kommuneloven 2018) med tilhørende forskrifter

12.3 Internettreferanser

<https://frieinntekter.regjeringen.no/>

<https://www.retttsdata.no/>

13 Vedlegg til rapporten

13.1 Vedlegg A: Revisjonskriterier

Revisjonskriterier skal begrunnes i/utledes av autoritative kilder innenfor det reviderte området. Autoritative kilder kan være lover, forskrifter, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak/mål/føringer, administrative retningslinjer/mål/føringer, statlige føringer/veiledere, andre myndigheters praksis, teori og reelle hensyn som vurderinger av hva som er rimelig/ formålstjenlig/effektivt.

Revisjonskriteriene er utledet med utgangspunkt i problemstillingene og danner grunnlaget for hva de innsamlede data vurderes opp mot. I og med at revisjonskriteriene er uttrykk for en norm eller et ideal for hvordan tilstanden bør være på området, danner kriteriene også utgangspunkt for revisjonens anbefalinger. I denne forvaltningsrevisjonen har vi utledet revisjonskriterier fra følgende kilder:

- Kommunelovens kapittel 8 Økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og rapportering
- Forskrift om årsbudsjett (for kommuner og fylkeskommuner)
- Forskrift om årsregnskap (for kommuner og fylkeskommuner)
- Kommunelovens § 23, 2. ledd
- Kommunal- og regionaldepartementet (2013). Veileder – økonomiplanlegging i kommuner og fylkeskommuner.
- Åmot kommunes interne reglementer, retningslinjer, prosedyrer og rutiner.

Formål og problemstillinger

Formålet med denne forvaltningsrevisjonen er å undersøke om kommunen har etablert tilfredsstillende rutiner for budsjettering og økonomistyring, slik at lovverk og retningslinjer blir etterlevd, og at kommunen når sine målsettinger på området.

Formålet omfatter også en kartlegging av kommunens refusjonsinntekter, og en gjennomgang av om kommunens rutiner knyttet til refusjonsinntekter bidrar til å sikre at kommunen faktisk mottar de refusjonsinntekter kommunen har krav på.

Vi gjør oppmerksom på at vi ser på kommunens rutiner, og at vi ikke kontrollerer fullstendigheten av kommunens refusjonsinntekter for tidligere eller inneværende år.

Formålet vil bli belyst gjennom å besvare følgende **hovedproblemstillinger** og underproblemstillinger¹⁴:

- 1. I hvilken grad har Åmot kommune etablert tilfredsstillende rutiner for budsjettering og økonomistyring?**
  - a. Hvordan utarbeides budsjett for kommunen som helhet og for utvalgte sektorer?
  - b. Har kommunen etablert en tilfredsstillende budsjettprosess og rutiner som sørger for bestemmelser i lovverk og andre bestemmelser etterleves?
  - c. Har kommunen etablert en tilfredsstillende prosess og rutiner for økonomistyring som sikrer at bestemmelser i lovverk, vedtak og øvrige bestemmelser etterleves?
- 2. I hvilken grad har kommunen og utvalgte seksjoner, enheter og avdelinger etablert prosesser og rutiner som bidrar til å sikre at kommunen mottar refusjonsinntekter i de tilfeller kommunen har krav på det?**

¹⁴ I tilknytning til hovedproblemstilling 1, har vi lagt inn en underproblemstilling a som er beskrivende. I oppstartsmøtet kom det frem at kommunen i liten grad har beskrevet sin budsjettprosess skriftlig. At økonomireglementet er av eldre dato og at vi må kartlegge og beskrive praksis. Underproblemstilling a og b fra prosjektplanen er omformulert noe, og benevnes b og c.

13.1.1 Utledning av kriterier til problemstilling 1: Budsjettering og økonomistyring

Med bakgrunn i problemstillingen, vil revisjonen danne seg et bilde av hvordan et årsbudsjett på best mulig måte kan utarbeides i tråd med de formelle krav og forventninger som foreligger. Budsjettet skal være basert på og følge de politiske prioriteringene som er gitt av kommunestyret, samtidig som budsjettet skal være realistisk. Det er også grunnleggende krav gitt i kommuneloven i forhold til de forpliktelsene rådmannen har når det gjelder forberedelser av saker som blir lagt frem for folkevalgte organer.

Vi har benyttet følgende kilder i vårt arbeid med å utlede revisjonskriterier til problemstillingen:

- Kommunelovens § 23, 2. ledd
- Kommunelovens kapittel 8 Økonomiplan, årsbudsjett, årsregnskap og rapportering¹⁵
- Forskrift om årsbudsjett (for kommuner og fylkeskommuner)
- Forskrift om årsregnskap (for kommuner og fylkeskommuner)
- Kommunal- og regionaldepartementet (2013). Veileder – økonomiplanlegging i kommuner og fylkeskommuner.
- Åmot kommunes interne reglementer, retningslinjer, prosedyrer og rutiner

Revisjonskriteriene er utledet med utgangspunkt i nåværende kommunelov¹⁶. Bestemmelsene i nåværende kommunelov gjelder for årsbudsjett 2019. Vi oppfatter videre at årsregnskapet for 2019 skal avlegges etter bestemmelsene i nåværende kommunelov med forskrifter.

Praksis knyttet til økonomiplanlegging og -styring i kommuner¹⁷

Planstruktur og økonomisk planlegging

Kommunen har selv ansvaret for god økonomistyring. En kommune med sunn økonomi og et handlingsrom vil kunne møte innstramminger eller uforutsette hendelser ved å redusere driftsresultatet eller bruke av tidligere års avsetninger, uten at det får en direkte konsekvens for tjenestetilbudet. En kommune som ikke har handlingsrom må gå rett på kutt i tjenester dersom den ikke har tilstrekkelig med fondsreserver fra tidligere positive driftsresultater. Konsekvenser av svake netto driftsresultat over tid er mindre politisk handlingsrom gjennom lavere fondsreserver, økt gjeld og eventuelle inndekningskrav (avsetninger til dekning av underskudd).

Kommuneplanen er det overordnede styringsdokumentet i kommunen der alle viktige mål og oppgaver i kommunen er beskrevet. Kommuneplanen er delt i en samfunnsdel med handlingsdel, og en arealdel. Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Kommuneplanens samfunnsdel skal være grunnlag for sektorenes planer og virksomhet i kommunen. Handlingsdelen skal angi hvordan kommuneplanen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. Økonomiplanen, jf. KL § 44, kan inngå i handlingsdelen i kommuneplanen, jf. plan- og bygningsloven § 11-1 og tar utgangspunkt i kommuneplanens langsiktige mål, strategier og utfordringer og angir

¹⁵ Det er forslag om ny kommunelov (Kommunelov 2018). Årsbudsjett for 2019 er satt opp etter bestemmelsene i nåværende kommunelov, og årsregnskap for 2019 skal avlegges i samsvar med bestemmelser i nåværende kommunelov. Ved utledning av revisjonskriterier, har vi forholdt oss til nåværende kommunelov. Vi berører planlagte endringer i Kommunelov 2018.

¹⁶ Kommunelov 2018 trer i hovedsak i kraft fra to ulike tidspunkt. Kapitlene 1 til 13, 17 til 24, 26, 27, 30 og 31 trer i kraft fra og med det konstituerende møtet i det enkelte kommunestyret og fylkestinget ved oppstart av valgperioden 2019-2023. Kapitlene 14, 15, 16, 28 og 29 trer i kraft 1. januar 2020. I disse kapitlene finner vi i hovedsak reglene om økonomistyring. Det er foreløpig uklart når kapittel 25 som gjelder internkontroll, trer i kraft.

¹⁷ Kilde: Kommunal- og regionaldepartementet (2013). Veileder – økonomiplanlegging i kommuner og fylkeskommuner. Bakgrunnskapitlet er tatt med for å synliggjøre hva som kan anses som beste praksis i en kommune.

hvordan kommunen skal anvende sine ressurser for å nå vedtatte politiske mål. Vi vil kartlegge hvordan Åmot kommune gjør dette i løpet av prosjektet.

Årsbudsjettet er som regel tatt inn i økonomiplandokumentet, og beskriver ressursfordelingen i detalj for førstkommende år, mens årsregnskapet oppsummerer hvordan ressursbruken faktisk ble. Den enkelte kommune må selv bestemme hvordan styringsdokumentene skal henge sammen og hvilke rutiner de skal ha for utarbeidelse av de ulike plandokumenter. Hvordan dette er i Åmot kommune, vil bli kartlagt og beskrevet i løpet av prosjektet.

Økonomiplan og årsbudsjett

Kommunen skal fastsette en **økonomiplan** som omfatter de fire neste budsjettårene, jf. KL § 44. Økonomiplanen skal rulleres årlig. Det innebærer at økonomiplanen skal oppdateres og bygge på endringer i alle typer rammevilkår, nye politiske prioriteringer og andre premisser som har økonomiske konsekvenser for kommunen i den kommende fireårsperioden. Kommunens resultater, årsregnskapet og avvik som registreres i den løpende økonomirapporteringen vil utløse behov for å oppdatere økonomiplanen, og kan medføre endringer i årsbudsjettet.

Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet. Alle midler kommunen disponerer, og anvendelsen av disse midlene, skal fordeles på de enkelte årene i økonomiplanen. Økonomiplanen skal omfatte alle utgifter og inntekter som vedrører «kommunekassen», herunder også kommunale foretak. Planer som omfatter avgrensede deler av kommunens virksomhet (sektorplaner), skal integreres i økonomiplanleggingen og innarbeides i økonomiplanen.

Økonomiplanen skal gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i hele økonomiplanperioden på fire år. Det skal skilles mellom finansieringen av den løpende driften og finansieringen av investeringer.

Inntektsrammene som økonomiplanen bygger på, og utgiftsrammene for de ulike tjenesteområdene, føres opp i økonomiplanen ut fra hva kommunen realistisk kan forvente. Kommunen må anslå et beste estimat ut fra informasjon som er tilgjengelig og informasjon de kan frembringe. Anslagene for størrelsene i økonomiplanen må baseres på et godt faglig skjønn for det som kan forventes. Det faglige skjønnnet må være aktsomt, slik at inntekter ikke overvurderes, eller utgifter undervurderes. Realistisk planlegging tar også høyde for usikkerhet gjennom forsiktig vurdering av inntekter og «motsatt» for vurdering av utgifter. Realistisk planlegging stiller krav til at det gjennomføres grundige analyser av nåsituasjonen, de langsiktige konsekvenser av endringer i befolkningen og behov for tjenester mv., lokalpolitiske mål for utviklingen av kommunen, samt konsekvensen av å videreføre tiltak som er vedtatt i årsbudsjettet.

Økonomiplanen skal settes opp med økonomisk balanse for hvert av årene i økonomiplanen, være oversiktlig og inneholde utviklingen i sentrale økonomiske størrelser, som for eksempel brutto driftsresultat, netto finansutgifter, netto driftsresultat og avsetninger til og bruk av fond, samt utvikling i kommunens gjeld.

Det kan anbefales at økonomiplanen settes opp på samme måte som de obligatoriske kravene til årsbudsjettet og årsregnskapet, fordi det styrker kommunens plan- og styringssystem, fremmer sammenhengen mellom økonomiplanen, årsbudsjettet og årsregnskapet, og gir god oversikt over forholdet mellom planer, mål og oppnådde resultater.

Formannskapet i kommunen innstiller til vedtak om økonomiplan overfor kommunestyret. Formannskapetets innstilling skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før økonomiplanen skal fastsettes av kommunestyret.

Økonomiplanlegging og prosess

Økonomiplanlegging skjer gjennom hele året. De fleste kommuner utarbeider økonomiplanen og årsbudsjettet i samme prosess. Økonomiplanen kan også være gjenstand for egen prosess som ender opp med vedtak. Vi oppfatter at Åmot kommune utarbeider økonomiplan og årsbudsjett i samme prosess. Denne prosessen vil bli kartlagt og beskrevet i prosjektet. Jf. problemstilling 1, pkt. a.

Kommunen bør tidlig på året utarbeide plan for gjennomføring av økonomiplanprosessen. Planen bør være forankret politisk, ha tydelige skiller mellom administrative og politiske ansvar og roller, være realistiske og ha klare tidsfrister, samt avklare innholdsmessige ambisjoner.

I en prosess der årsbudsjett og økonomiplan vedtas i samme dokument, kan dette beskrives som følger:

- **Kommunestyret** skal innen utgangen av året vedta økonomiplanen. Det kan være naturlig å starte prosessen med en sak til kommunestyret, som legger opp til en plan for arbeidet med økonomiplanen (og årsbudsjettet) fram til endelig vedtak er fattet.
- Det er **formannskapet** som skal fremme innstillingen, noe som bidrar til å styrke den politiske styringen med prosessen. Formannskapet er dermed det sentrale organet som under hele prosessen prioriterer hvilken beslutningsinformasjon det skal legges til rette for i innstillingen til økonomiplanen, og økonomiplandokumentet blir mer politisk og den påfølgende beslutningsprosessen får mer fokus på de politiske skillelinjer.
- **Rådmannen** har hatt en sentral rolle med å ferdigstille og fremme forslag i saker om årsbudsjett og økonomiplan. Flere kommuner foretrekker fortsatt at rådmannen ferdigstiller og kommer med forslag til prioriteringer i økonomiplanen før den skal til politisk behandling. Kommunestyret/formannskapet kan legge opp til en slik prosess, dersom formannskapet innstiller overfor kommunestyret. En slik løsning kan resultere i at folkevalgte kommer senere inn i beslutningsprosessene, og rådmannens forslag får mye oppmerksomhet og at de politiske skillelinjene blir mindre tydelige.
- **Innstilling til årsbudsjett** skal legges ut til alminnelig ettersyn tidlig nok til at allmennheten får anledning til reelt å vurdere de fremsatte forslag og senest 14 dager før innstillingen behandles av kommunestyret, jf. forskrift om årsbudsjett for kommuner og fylkeskommuner § 3, 2. ledd.
- **Administrasjonen** vil ofte utarbeide **konsekvensjustert budsjett** i en tidlig fase av økonomiplanarbeidet. Dokumentet skal synliggjøre utgifter og inntekter med uendret politikk, og handler i stor grad om å framskrive de foregående års beløp med ett år, blant annet basert på faktorer som lønns- og prisvekst, renter, mv. Å utarbeide et konsekvensjustert budsjett kan betraktes som en ren teknisk oppgave som kan gjennomføres av rådmannen. Det er viktig at forutsetningene er dokumentert og transparente. Det er videre behov for å gjøre opp status for den økonomiske situasjonen i kommunen og hvordan **demografiske endringer** vil påvirke tjenestene og økonomien de neste årene. Handlingsplaner/kommunedelplan eller andre utredninger som **kan få økonomiske konsekvenser** må også innarbeides i økonomiplanen. Det er naturlig at disse tas inn i prosessen på et tidspunkt som gjør at tiltakene blir undergitt en helhetlig prioritering. Det kan være naturlig å skille mellom forpliktelser og aktiviteter som kommunen ikke kan velge bort, og aktiviteter som ikke har samme grad av økonomiske bindinger dvs. kan velges bort.
- **Kommuneproposisjonen** kommer i mai/juni, og kommunen får de første signalene om økonomi og oppgaver for det kommende året. Kommunen må ta signalene i kommuneproposisjonen og så langt som mulig konkretisere hvilken betydning det vil ha for

kommunen. Prosessene er i stor grad overlappende, vil involvere mange deler av administrasjonen og tjenestestedene og vil normalt skje i perioden fram til tidlig høst. Konsekvensjustert budsjett med synliggjøring av status, oppdaterte forutsetninger signalisert i for eksempel kommuneproposisjonen, handlingsplaner og utredninger, kan nå settes sammen på en måte som danner grunnlag for diskusjon i administrasjonen og/eller politiske fora. Dette vil bidra til å identifisere et økonomisk handlingsrom, som igjen kan danne grunnlaget for de politiske prioriteringene. Graden av politisk involvering på dette tidspunktet avhenger av i hvilken grad kommunen har ønsket en politisk styring av prosessene.

- Mange kommuner har et **«budsjettseminar»** før sommeren med administrasjon/tjenestesteder og/eller med formannskapet som et minimum. Handlingsplaner og sektorutredninger bør behandles av, og forankres i, faste utvalg som er delegert myndighet på området. Hvis formannskapet har en aktiv rolle vil det kunne være flere kontaktpunkter i løpet av denne perioden der avklaringer kan foretas.
- **Regjeringens forslag til statsbudsjett** blir lagt fram i første halvdel av oktober, og kommunenes inntekter vil med svært stor grad av treffsikkerhet være gitt. Det vil også ligge elementer av bindinger på utgiftene, og administrasjonen vil måtte innarbeide disse konkrete elementene. Dette vil være grunnlaget for formannskapets innstilling. På dette tidspunktet skal formannskapet ha forutsetninger for å sette opp et fullstendig budsjett.
- Det bør foreligge beregninger for inntekter og utgifter ved forskjellige tiltak som **ikke** er en del av **formannskapets innstilling**, slik at andre politiske aktører, interessegrupper, administrasjonsutvalg og innbyggere får muligheten til å la seg høre og slik at det eventuelt er mulig å **utarbeide alternative forslag**.
- God oversikt over alternative forslag vil kunne behandles i de politiske beslutningsorganene mot slutten av budsjettprosessen uten at det blir for ressurskrevende. I denne perioden er det de folkevalgte som bør være framtrødende på arenaen.
- **Formannskapets innstilling** skal ligge ute til alminnelig ettersyn i minst 14 dager. I denne perioden vil faste utvalg og andre kunne ha innspill til økonomiplanen og årsbudsjettet. Disse bør sammenfattes og presenteres for kommunestyret, som i sin tur skal vedta økonomiplan og årsbudsjett før årsskiftet. Etter at kommunestyret har vedtatt økonomiplan og årsbudsjett, må administrasjonssjefen oppdatere tallene for perioden og iverksette vedtakene fra kommunestyret. Vedtaket fra kommunestyret kan inneholde «verbalvedtak» eller pålegg til administrasjonssjefen om utredninger til neste økonomiplanperiode. Dette kan være et startpunkt for neste økonomiplanprosess.

Om rådmannens plikter jf. KL § 23, 2. ledd

Kommunelovens (heretter benevnt KL) § 23, 2. ledd fastslår at rådmannen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll. Bestemmelsen lovfester rådmannens tilsynsansvar overfor administrasjonen og tydeliggjør at rådmannen har et ansvar for å føre kontroll med virksomheten. Ansvar for slik kontroll må regnes som en nødvendig del av rådmannens ledelsesansvar. Det er i tråd med allment aksepterte ledelsesprinsipper at leder av virksomheten har plikt til å etablere rutiner og systemer som blant annet skal bidra til å sikre at organisasjonen når de mål som er satt, og at formuesforvaltningen er ordnet på en forsvarlig måte¹⁸.

¹⁸ Kilde: www.retttsdata.no; Norsk lovkommentar ved Jan Fridthjof Bernt. Notene er sist hovedrevidert 01.10.2014.

Lovverkets krav til økonomiplan og budsjett

Kommunestyret skal vedta en rullerende **økonomiplan** som minst skal omfatte de fire neste budsjettår, jf. KL § 44. Økonomiplanen skal omfatte hele kommunens virksomhet og gi en realistisk oversikt over sannsynlige inntekter, forventede utgifter og prioriterte oppgaver i perioden. Økonomiplanen skal være satt opp på en oversiktlig måte. Det må anvises dekning for de utgifter og oppgaver som er ført opp det enkelte år. Kommunestyret vedtar, på grunnlag av innstilling fra formannskapet, selv økonomiplanen og endringer. Innstilling til økonomiplan skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før den behandles i kommunestyret. Dette gjelder ikke ved innstilling til endringer i økonomiplanen. Økonomiplanen og endringer i denne skal sendes departementet (les: fylkesmannen) til orientering.

Kommunestyret skal innen årets utgang vedta **budsjett** for kommende kalenderår, jf. KL §§ 45 og 46. Det er kommunestyret selv, som etter innstilling fra formannskapet, skal vedta årsbudsjettet og endringer til dette.

Innstilling til årsbudsjett skal legges ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før det behandles i kommunestyret. Dette gjelder ikke endringer i årsbudsjettet. Vedtak og årsbudsjett, samt formannskapets saksdokumenter, sendes departementet (les: fylkesmannen) til orientering.

Årsbudsjettet er en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret, jf. KL § 47, og skal omfatte hele kommunens virksomhet. Budsjettet skal være realistisk og fastsettes på grunnlag av inntekter og utgifter kommunen kan forvente i budsjettåret. Det skal være satt opp på oversiktlig måte og være inndelt i en drifts- og investeringsdel. Årsbudsjettet er bindende for underordnede organer. Dersom det i løpet av budsjettåret skjer endringen som kan få betydning for de inntekter og utgifter årsbudsjettet bygger på, skal rådmannen gi melding til kommunestyret. Kommunestyret skal foreta nødvendige endringer i budsjettet.

Bestemmelsene i kommuneloven er utdypet gjennom forskrift om årsbudsjett (i kommuner og fylkeskommuner), samt forskrift om årsregnskap og årsberetning (i kommuner og fylkeskommuner). Vi omtaler først bestemmelser gitt i forskrift om årsbudsjett, før vi ser på bestemmelser gitt i forskrift om årsregnskap.

Forskrift om årsbudsjett – utvalgte bestemmelser

Forskriften inneholder krav om driftsbudsjett og investeringsbudsjett og hva disse skal inneholde, jf. § 5. Kommunestyret avgjør selv om bevilgninger i driftsbudsjettet skal gis som bruttobevilgninger, nettobevilgninger eller ved å kombinere brutto- og nettobevilgninger, og skal settes opp i balanse, slik at alle inntekter, innbetalinger og bruk av avsetninger er endelig disponert eller ført opp til avsetning for bruk i senere budsjettperioder. Investeringsbudsjettet skal settes opp i balanse, slik at alle utgifter, utbetalinger og avsetninger bevilgningsmessig er dekket inn. Årsbudsjettet skal minst vise beløp for det år budsjettet gjelder for, det foregående budsjettår og det sist vedtatte årsregnskap.

I tilknytning til årsbudsjettet skal det gjøres rede for de grunnleggende prinsipper kommunen har nyttet ved framstilling av årsbudsjettet. En beskrivelse av organiseringen av arbeidet med årsbudsjettet skal inngå i redegjørelsen, jf. § 6. Årsbudsjettet skal inndeles slik at det tilfredsstillende krav som er stilt i medhold av kommuneloven, jf. vedlegg 1 og 2 til forskriften.

Gjennom budsjettåret skal rådmannen legge fram rapporter for kommunestyret eller fylkestinget som viser utviklingen i inntekter og innbetalinger og utgifter og utbetalinger i henhold til det vedtatte årsbudsjett, jf. § 10. Dersom rådmannen finner rimelig grunn til å anta at det kan oppstå nevneverdige avvik i forhold til vedtatt eller regulert årsbudsjett, skal det i rapportene til kommunestyret eller

fylkestinget foreslås nødvendige tiltak. Det skal foretas endringer i årsbudsjettet når dette må anses påkrevd. Endringene skal gjennomføres av kommunestyret selv, jf. § 11.

Rådmannen skal rapportere til kommunestyret om den faktiske utvikling i inntekter og utgifter sett i forhold til de inntekter og bevilgninger som er ført opp i årsbudsjettet. Uttrykkene "gjennom året" og "rapporter" angir at slik rapportering skal skje med jevne mellomrom og minimum to ganger pr. år.

Dette er et utdrag av forskriftens bestemmelser. For øvrige detaljer vises det til forskriftens bestemmelser.

Forskrift om årsregnskap og årsberetning – utvalgte bestemmelser

I dette dokumentet går vi ikke nærmere inn på bestemmelser knyttet til bokføring, krav til årsregnskap, økonomiske oversikter og noter til årsregnskaper, jf. §§ 2 – 5, eller bestemmelser om regnskapsprinsipper og god kommunal regnskapsskikk, vurderingsregler og årsavslutningen, jf. §§ 7-9.

Kommunestyret skal selv vedta årsregnskapet og årsberetningen senest seks måneder etter regnskapsårets slutt, jf. § 10. Årsregnskapet skal være avlagt innen 15. februar i året etter regnskapsåret. Rådmannen skal utarbeide årsberetningen, og fremme denne for det organ kommunestyret bestemmer. Årsberetningen skal senest avgis innen 31. mars. Hvis årsberetningen ikke fremmes for kontrollutvalget, skal den oversendes kontrollutvalget før kontrollutvalget avgir uttalelse til årsregnskapet. Årsberetningen skal foreligge til behandling i kommunestyret samtidig med at årsregnskapet skal behandles.

Dersom det er vesentlige avvik mellom utgifter i årsregnskapet og bevilgning til formålet i regulert budsjett, eller inntekter i årsregnskapet og regulert budsjett, så skal det redegjøres for avviket, jf. § 10. Rådmannen skal vurdere tiltak for å bedre den økonomiske oppfølgingen gjennom året dersom det oppstår vesentlige avvik fra regulert budsjett.

Årsregnskapet er offentlig fra det tidspunkt det er avlagt, jf. § 11. Årsregnskapet, årsberetningen og revisjonsberetningen skal sendes til departementet og Statistisk sentralbyrå så snart som mulig, og senest en måned etter at årsregnskapet er vedtatt.

Kommunestyrets vedtak og forutsetninger

Kommunestyret vedtok den 28. desember 2016 fem økonomiske handlingsregler for Åmot kommune. Handlingsreglene er beskrevet i tilknytning til F-sak 17/14 Budsjettprosess for budsjettåret 2018 – opplegg og gjennomføring, og F-sak 18/4 Budsjettprosess for budsjettåret 2019 – opplegg og gjennomføring. Med bakgrunn i dette kan det forutsettes at handlingsregel 1 – 5 etterlevs i tilknytning til økonomiplan- og budsjettprosesser i Åmot kommune.

Kommunens retningslinjer og reglementer

Kommunestyret i Åmot kommune har vedtatt en rekke reglementer og retningslinjer som kan være relevante på området. Dette gjelder:

1. Etske retningslinjer, vedtatt av kommunestyret 6.4.2011
2. Økonomireglement, vedtatt av kommunestyret 1.9.2010
3. Reglement for finansforvaltning – Åmot kommune, vedtatt av kommunestyret 1.9.2010
4. Politisk delegeringsreglement, vedtatt av kommunestyret 1.9.2011, revidert 6.4.2011, 11.6.2013 og 1.11.2017 jf. K-sak 17/58.
5. Administrativt delegeringsreglement, vedtatt av rådmannen desember 2012 med virkning fra 1.1.2013.

Kommunens **etske retningslinjer** omhandler forhold som habilitet, integritet og omdømme, lojalitet / ytringsfrihet / rapporteringsplikt / varsling, samt forvaltning av kommunens eiendom. Retningslinjene gir enkelte overordnede føringer, men vi har ikke utledet kriterier direkte fra dokumentet. De etske

retningslinjene ble vedtatt 6.4.2011 og er mer enn 8 år gamle. Hedmark Revisjon IKS hadde forventet at etiske retningslinjer ble gjennomgått minimum en gang i hver kommunestyreperiode, og anbefaler derfor at retningslinjene gjennomgås og oppdateres.

Det fremkommer av **kommunens delegeringsreglement**¹⁹ at formannskapet skal være økonomiutvalg og innstille til kommunestyret i saker om handlingsprogram, økonomiplan, budsjett, regnskap/årsberetning og skattevedtak, herunder gi innstilling om endringer/justeringer av økonomiplan og årsbudsjett som medfører endringer av total budsjetttramme. I tillegg til økonomiutvalget, skal en representant fra hvert av de partier som ikke er representert i formannskapet, være styringsgruppe for handlingsprogram/økonomiplan. Politisk delegeringsreglement ble vedtatt av kommunestyret 1.9.2011, og er sist revidert 11.6.2013. Administrativt delegeringsreglement ble vedtatt av rådmannen i desember 2012, med virkning fra 1.1.2013. Åmot kommune har i løpet av de siste årene gjennomført både organisasjonsendringer og organisasjonstilpasninger. Dette er forhold som tilsier at det kan være grunn for å se på delegeringsreglementene. Hedmark Revisjon IKS hadde også her forventet at delegeringsreglementene var gjennomgått minimum en gang i hver kommunestyreperiode. Vi anbefaler at reglementene gjennomgås og oppdateres. I og med at delegeringsreglementene ikke er oppdatert, velger vi likevel å forholde oss til de siste vedtatte reglementene når vi utleder revisjonskriterier for forvaltningsrevisjonen.

Åmot kommune har etablert følgende hovedutvalg, jf. delegeringsreglement:

Hovedutvalg for helse og omsorg har særskilt ansvar for sine fagområder og skal være en viktig premissleverandør. Utvalget må samtidig se sitt fagfelt i en større sammenheng, og bidra til et samlet ansvar for den kommunale tjenesteproduksjon. Kommunestyret delegerer til HUHO å fatte vedtak i saker som er beskrevet i delegeringsreglementet, samt myndighet til å fatte vedtak i eventuelle andre saker innenfor det aktuelle fagområdet, som ikke er delegert til andre utvalg eller rådmannen. Utvalget skal innstille til kommunestyret i saker på sine fagfelt, der det ikke er slått fast i delegeringsreglementet at det er formannskapet som innstiller.

Hovedutvalg for kommunalteknikk og arealplanlegging har særskilt ansvar for sine fagområder, og skal være en viktig premissleverandør. Utvalget må samtidig se sitt fagfelt i en større sammenheng, og bidra til et samlet ansvar for den kommunale tjenesteproduksjon. Kommunestyret delegerer til HUKA å fatte vedtak i saker som beskrevet i delegeringsreglementet, samt myndighet til å fatte vedtak i eventuelle andre saker innenfor det aktuelle fagområdet, som ikke er delegert til andre utvalg eller rådmannen. Utvalget skal innstille til kommunestyret i saker på sine fagfelt, der det ikke er slått fast i delegeringsreglementet at det er formannskapet som innstiller.

Hovedutvalg for landbruk og utmark har særskilt ansvar for sine fagområder, og skal være en viktig premissleverandør. Utvalget må samtidig se sitt fagfelt i en større sammenheng, og bidra til et samlet ansvar for den kommunale tjenesteproduksjon. Kommunestyret delegerer til HULU å fatte vedtak i saker som beskrevet i delegeringsreglementet, samt myndighet til å fatte vedtak i eventuelle andre saker innenfor det aktuelle fagområdet som ikke er delegert til andre utvalg eller rådmannen. Utvalget skal innstille til kommunestyret i saker på sine fagfelt, der det ikke er slått fast i delegeringsreglementet at det er formannskapet som innstiller.

Hovedutvalg for oppvekst og kultur har et særskilt ansvar for sine fagområder, og skal være en viktig premissleverandør. Utvalget må samtidig se sitt fagfelt i en større sammenheng, og bidra til et samlet ansvar for den kommunale tjenesteproduksjon. Kommunestyret delegerer til HUOK å fatte vedtak i

¹⁹ Kilde: <https://delegering.kf.no/delegering/publikum/0429> . Hentet ut 24. mai 2019 kl. 12.40.

saker som beskrevet i delegeringsreglementet, samt myndighet til å fatte vedtak i eventuelle andre saker innenfor det aktuelle fagområdet som ikke er delegert til andre utvalg eller rådmannen. Utvalget skal innstille til kommunestyret i saker på sine fagfelt, der det ikke er slått fast i delegeringsreglementet at det er formannskapet som innstiller.

Utvalgene skal ha viktige plandokumenter til uttalelse overfor kommunestyret. Dette gjelder:

- Åmot kommunes årsbudsjett med handlingsprogram
- Tertialrapporter
- Regnskap med årsmelding /årsberetning

Rådmannen er den øverste leder for den samlede kommunale administrasjon, med de unntak som følger av lov, og innenfor de rammer som kommunestyret fastsetter. Rådmannen har ansvaret for og plikt til å sørge for at tjenesteapparatet til enhver tid fungerer på en hensiktsmessig måte. Rådmannen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Rådmannen skal sørge for at kommunens administrasjon drives i tråd med gjeldene lover og forskrifter, og i samsvar med arbeidslivets avtaleverk, se for øvrig KL § 23, 2. ledd.

Delegeringsreglementet sier også noe om hvilken myndighet de ulike **sektor- og enhetsledere** har, herunder hvilken myndighet rådmannen har delegert og etter hvilket regelverk. Vi har ikke funnet bestemmelser som helt klart er relevante for prosjektet og velger derfor å ikke gå nærmere inn på dette her. Vi nøyer oss med å vise til reglementet.

Som omtalt tidligere oppfatter vi at delegeringsreglementet ikke fullt ut er oppdatert i forhold til de organisasjonsendringer og/-eller organisasjonstilpasninger som er gjennomført i de senere år.

Økonomireglementet er utarbeidet med hjemmel i kommuneloven, jf. pkt. 2.2²⁰ og sier at økonomistyringen skal bygge på prinsipper om desentralisert styring innenfor vedtatte rammer, med skille mellom drifts- og investeringsbudsjett. Økonomireglementet ble vedtatt av kommunestyret den 1.9.2010, og er nærmere 9 år gammelt. Hedmark Revisjon IKS hadde forventet at økonomireglementet ble gjennomgått minimum en gang i hver kommunestyreperiode, og anbefaler derfor at økonomireglementet gjennomgås og oppdateres. I og med at økonomireglementet ikke er oppdatert, velger vi likevel å forholde oss til det siste vedtatte reglementet når vi utleder revisjonskriterier for forvaltningsrevisjonen.

Det opprinnelige drifts- og investeringsbudsjettet skal alltid vedtas i sin helhet av kommunestyret.

Kommunestyret vedtar **budsjettet** på rammeområder. For å ha best mulig økonomistyring splitter administrasjonen kommunestyrets budsjettokument ytterligere ned på mindre ansvarsområder, funksjoner og arter, jf. pkt. 1.1. I løpet av de senere år har det blitt gjennomført både organisasjonsendringer og -tilpasninger. Det har vært endringer i antall ledere og hvilke ledere som har ansvar for ulike enheter i kommunen i løpet av de siste år. Vi oppfatter at organisasjonsendringer og -tilpasninger har skjedd etter vedtak fra aktuelle kommunestyre, og forutsetter at administrasjonen tar hensyn til de organisasjonsendringer og -tilpasninger som er gjennomført.

Økonomiplanen skal vedtas av kommunestyret, jf. KL § 44, og vise brutto rammer på de forskjellige rammeområdene som gjenspeiler administrativ organisering. Rammeområdene fastsettes for øvrig av kommunestyret selv, jf. pkt. 3. Av budsjettvedtaket må det gå klart frem hvordan bevilgningene skal brukes, eventuelt hvem som skal fordele rammene videre, jf. pkt. 1.2.

---

²⁰ Reglementet skal evalueres fortløpende og skal vedtas minst en gang i hver kommunestyreperiode jf. pkt. 2.3. Reglementet ble sist vedtatt 1.9.2010, noe som tilsier at dette ikke er etterlevd.

Økonomiplanen skal vise oversikt over alle kjente inntekter og utgifter i planperioden. Det innebærer at økonomiske konsekvenser av planer som er utarbeidet i kommunen skal innarbeides, jf. pkt. 3. Dersom det ikke er rom for å gjennomføre all aktivitet, må kommunestyret foreta en prioritering.

Kommunestyret bestemmer selv hvilket nivå årsbudsjettet skal vedtas på, jf. pkt. 3.1.

Økonomiplanen skal vedtas i samsvar med KL § 44 som omtalt tidligere. Av reglementets pkt. 3.1 bør økonomiplanen inneholde et scenario hvor de økonomiske forutsetningene avviker med 3 – 5 %, og hvilke tiltak som da bør iverksettes. Det står også at formannskapet så langt som råd er, bør legge til rette for bred politisk medvirkning.

Årsbudsjettet vedtas i samsvar med KL §§ 45 og 46. Utgangspunktet for arbeidet med årsbudsjettet er økonomiplanen. Hvis det er betydelige endringer i de økonomiske rammene, må også økonomiplanen endres. Kommunestyret vedtar budsjettet på brutto ramme pr. rammeområde. Som omtalt tidligere har det i løpet av de senere år vært gjennomført både organisasjonsendring og organisasjons tilpasninger. Vi oppfatter at disse har vært vedtatt av kommunestyret. For å sikre at det ikke hersker tvil om hvilke rammeområder og ansvar som tilligger de ulike ledere i kommunen, mener Hedmark Revisjon IKS det ville vært en fordel om Åmot kommune utarbeidet et organisasjonskart som klart viser hvilke ramme- og ansvarsområder som tilhører de ulike sektorer.

Bevilgning innenfor hvert rammeområde skal føres opp med ett beløp og tekst som angir hva bevilgningen gjelder. I beskrivelsen må det komme klart frem hvilken aktivitet som forventes utført, og hvilke virkemidler som skal benyttes. Det må fremgå klart av budsjett dokumentet hvilke kollegiale organ de ulike rammeområdene er underlagt, jf. pkt. 3.2.

Formannskapet utarbeider / innstiller til kommunestyret, og bør så langt råd er legge til rette for bred politisk medvirkning.

Rådmannen har **budsjettansvar** og **rapporterer** til kommunestyret med forslag til eventuell budsjettendringer. Rammeområdene har budsjettansvar for de økonomiske rammer som er stilt til disposisjon og rapporterer til rådmannen. Rådmannen har disposisjonsfullmakt (anvisningsmyndighet) på alle områder. Myndigheten kan videredelegeres. Dette går vi ikke nærmere inn på i prosjektet.

Det er kun kommunestyret selv som kan vedta budsjettreguleringer mellom de rammeområdene som ligger i budsjett dokumentet og budsjettvedtaket. Dette gjelder ikke når budsjett må justeres som følge av lønnsoppgjøret, da gjøres endringene av rådmannen, med rapportering til kommunestyret. Rådmannen kan budsjettregulere innenfor de forskjellige rammeområder. Rådmannen kan budsjettregulere innenfor en ramme på kr. 500.000 pr. budsjettendring, jf. pkt. 3.3. Budsjettendringene skal rapporteres til kommunestyret. Vesentlige merinntekter/mindreutgifter kan ikke benyttes til nye, permanente vedtak uten politisk behandling. Nye permanente økonomiske tiltak, av et visst økonomisk omfang, skal vedtas av kommunestyret selv. Rådmannen / utvalgene har et særlig ansvar for å utrede faglige og økonomiske konsekvenser av slike tiltak før de iverksettes.

Ubrukte fastlønnsmidler og merinntekter på sykelønnsrefusjoner skal i utgangspunktet kun reguleres mot vikarmidler og/eller overtidsmidler. Overskudd av denne typen midler skal gå tilbake til kommunestyret i løpet av budsjettåret, eller bidra til å bedre driftsresultatet.

Det må utarbeides egne rutiner for alle typer budsjettjusteringer. Vi er ikke kjent med at det finnes denne typen rutinebeskrivelser. Dette er et forhold som vil bli avklart i løpet av prosjektforløpet. Det følger av reglementet at det påhviler enhver med et selvstendig budsjettansvar å følge rutiner for budsjettjusteringer.

Budsjettendringer som berører finansielle transaksjoner skal alltid behandles og vedtas av kommunestyret. Unntaket er bruk av bundne driftsfond, bundne kapitalfond, ikt-fond og lønnsreguleringsfond.

Rådmannen skal, i tillegg til årsregnskap, utarbeide **årsberetning** med rapportering på rammeområder som ligger i budsjettvedtaket. Årsberetningen skal inneholde en beskrivelse av aktivitet og resultatoppnåelse i løpet av budsjettåret, sett opp mot beskrivelsen som ligger i budsjettokumentet.

Reglement for finansforvaltning inneholder enkelte bestemmelser som har betydning for rapportering, jf. pkt. 6.5, 7.7 og 9.

Rådmannen skal i forbindelse med tertialrapportering pr. 30. april og 31. august, legge frem rapporter for kommunestyret som viser status for forvaltningen av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål, jf. pkt. 6.5. I tillegg skal rådmannen etter årets utgang legge frem rapport for kommunestyret som viser utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året.

Rådmannen skal i forbindelse med tertialrapportering pr. 30. april og 31. august rapportere på status for gjeldsforvaltningen, jf. pkt. 7.7. I tillegg skal rådmannen etter årets slutt rapportere til kommunestyret med hensyn til utviklingen gjennom året og status ved utgangen av året.

Videre fremkommer det av pkt. 9 at avvik mellom faktisk finansforvaltning og finansreglementets rammer, skal rapporteres til kommunestyret.

Vi har avgrenset prosjektet slik at vi ikke ser på:

- disposisjonsfullmakter / anvisningsfullmakter
- rapportering knyttet til HMS og sykefraværsoppfølging
- tiltak for å fremme formål i diskrimineringslovgivning, etikk mv.
- rapportering av økonomidata til offentlige myndigheter, jf. økonomireglementets pkt. 3, s. 6.

Kort om forslag til ny kommunelov - kommunelov 2018

Det er en del endringer i kommunelov 2018, uten at vi går detaljert inn på dette. Vi nøyer oss med å peke på at det innføres grunnleggende krav til økonomiforvaltningen i kommunen. Kommunenes ansvar for å ivareta egen økonomi og handlingsrom på lang sikt tydeliggjøres, jf. § 14-1. Kommunelov 2018 inneholder også bestemmelser om å gi kommunestyret plikt til å fastsette finansielle måltall (lokale handlingsregler) jf. lovforslagets §§ 14-1 og 14-2, bokstav c. Videre økes kravet til minimumsavdrag på lån, jf. lovforslagets § 14-18.

Krav fra lov og reglementer

I dette kapitlet oppsummerer vi lovkrav og krav satt i interne retningslinjer og reglementer, jf. kapittel 1.2.2 – 1.2.4. I tillegg har vi utledet enkelte revisjonskriterier som vi oppfatter som god praksis i tilknytning til økonomiplan- og budsjettprosessen. Kapitlet avsluttes med en oversikt over de revisjonskriteriene vi har utledet for problemstilling 1.

Oppsummering av lovkrav

Rådmannen har tilsynsansvar overfor administrasjonen, og har plikt til å **etablere rutiner og systemer** som skal bidra til å sikre at organisasjonen når de mål som er satt, og at formuesforvaltningen er ordnet på en forsvarlig måte jf. KL § 23, 2.ledd. Dette innebærer at rådmannen har plikt til å etablere systemer og rutiner for økonomiplan- og budsjettprosessen. Dette kan innebære at det er utarbeidet en plan for økonomiplan- og budsjettprosessen. Planen bør være forankret politisk.

Kommunestyret vedtar årlig, etter innstilling fra formannskapet, en **rullerende økonomiplan** for de fire neste budsjettår. Økonomiplanen skal gi en oversikt over sannsynlige inntekter og forventede utgifter. Økonomiplanen må an vise dekning for utgifter og oppgaver som er ført opp det enkelte år.

Kommunestyret vedtar årlig, etter innstilling fra formannskapet, **årsbudsjett** for neste kalenderår. Det er kommunestyret selv som vedtar endringer til årsbudsjettet. Årsbudsjettet er en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse. Budsjettet skal være realistisk, oversiktlig og gi dekning for forventede utgifter og planlagte oppgaver. Det skal omfatte hele kommunens virksomhet og være inndelt i en drifts- og investeringsdel. Kommunestyret avgjør selv om bevilgningene i driftsbudsjettet skal gis som brutto- eller nettobevilgninger, eller en kombinasjon av dette. Både drifts- og investeringsbudsjettet skal settes opp i balanse og vise tall for budsjettåret, foregående budsjettår og sist vedtatte årsregnskap.

Kommunen skal gjøre rede for de grunnleggende prinsipper kommunen har benyttet til fremstilling av årsbudsjettet, inklusive en beskrivelse av organiseringen av arbeidet med budsjettet.

Innstilling til årsbudsjett skal ligge ute til alminnelig ettersyn minst 14 dager før det behandles i kommunestyret.

Årsbudsjettet skal vedtas før utgangen av foregående år. Årsbudsjettet, slik det er vedtatt av kommunestyret, skal foreligge som eget dokument innen 15.januar i budsjettåret og sendes departementet til orientering.

Gjennom budsjettåret skal rådmannen legge fram rapporter for kommunestyret som viser utviklingen i inntekter og innbetalinger og utgifter og utbetalinger i henhold til det vedtatte årsbudsjett. Rådmannen skal rapportere til kommunestyret om den faktiske utvikling i inntekter og utgifter sett i forhold til de inntekter og bevilgninger som er ført opp i årsbudsjettet. Uttrykkene "gjennom året" og "rapporter" angir at slik rapportering skal skje med jevne mellomrom og minimum to ganger pr. år. Dersom rådmannen finner rimelig grunn til å anta at det kan oppstå nevneverdige avvik i forhold til vedtatt eller regulert årsbudsjett, skal det foreslås nødvendige tiltak. Kommunestyret skal selv foreta endringer i årsbudsjettet når dette må anses påkrevd.

Med bakgrunn i ovenstående kan det på overordnet nivå forventes at rådmannen har etablert systemer og rutiner på økonomiområdet som bidrar til å sikre at kommunen følger bestemmelser i lovverk og god praksis på området.

Oppsummering med bakgrunn i retningslinjer og reglementer

Formannskapet skal være økonomiutvalg og innstille til kommunestyret i saker om handlingsprogram, økonomiplan, budsjett, regnskap/årsberetning og skattevedtak, herunder gi innstilling om endringer/justeringer av økonomiplan og årsbudsjett som medfører endringer av total budsjetttramme. I tillegg til økonomiutvalget, skal en representant fra hvert av de partier som ikke er representert i formannskapet, være styringsgruppe for handlingsprogram/økonomiplan, jf. kommunens delegeringsreglement.

Hovedutvalgene for helse- og omsorg, kommunalteknikk og arealplanlegging, landbruk og utmark og oppvekst og kultur skal uttale seg til viktige plandokumenter som årsbudsjett med handlingsprogram, tertialrapporter og regnskap med årsmelding / årsberetning, jf. delegeringsreglement.

Kommunens økonomistyring skal bygge på prinsipper om desentralisert styring innenfor vedtatte rammer, og skille mellom drifts- og investeringsbudsjett. Det opprinnelige drifts- og investeringsbudsjettet skal alltid vedtas i sin helhet av kommunestyret, jf. økonomireglementet.

Kommunestyret vedtar budsjettet på brutto rammeområder. Dette innebærer at det er kommunestyret selv som må ta stilling til hvordan eventuelle merinntekter for det enkelte rammeområdet skal disponeres og fatte vedtak om budsjettendring. Administrasjonen splitter budsjettet på ansvarsområder, funksjoner og arter for å sikre best mulig økonomistyring. Vi oppfatter at kommunestyret har vedtatt både organisasjonsendringer og –tilpasninger, og forutsetter at administrasjonen har fullmakt til å fordele budsjettet i samsvar med ansvarsområder i samsvar med nåværende organisering.

Økonomiplanen og årsbudsjettet vedtas av kommunestyret med bruttoramme pr. rammeområde. Det må fremgå av budsjettvedtaket hvem som skal fordele rammene videre, jf. reglementets pkt. 1.2. Kommunestyret bestemmer selv hvilket nivå årsbudsjettet skal vedtas på. Dette kan, slik Hedmark Revisjon IKS ser det, avklares i tilknytning til kommunestyrets behandling av plan for årlig økonomiplan- og budsjettprosess.

Økonomiplanen bør inneholde et scenario hvor de økonomiske forutsetningene avviker med 3 – 5 % og hvilke tiltak som da bør iverksettes, jf. reglementets pkt. 3.1.

Formannskapet bør, så langt råd er, legge til rette for bred politisk medvirkning. Hedmark Revisjon IKS vil ikke vurdere hva som ligger i begrepet bred politisk medvirkning. Vi anser at det legges opp til medvirkning i tilknytning til plan for prosessen, og avgrensar prosjektet til å se om det er lagt til rette for medvirkning.

Rådmannen har budsjettansvar og rapporterer til kommunestyret med forslag til eventuell budsjettendringer. Rammeområdene har budsjettansvar for de økonomiske rammer som er stilt til disposisjon og rapporterer til rådmannen.

Kommunestyret vedtar selv budsjettreguleringer mellom de rammeområdene som ligger i budsjettokumentet og budsjettvedtaket. Unntaket er budsjettjustering som følge av lønnsoppgjøret, hvor endringene gjøres av rådmannen, med rapportering til kommunestyret.

Rådmannen kan budsjettregulere innenfor de forskjellige rammeområder og innenfor en ramme på kr. 500.000 pr. budsjettendring, med rapportering til kommunestyret.

Nye permanente økonomiske tiltak, av et visst økonomisk omfang, skal vedtas av kommunestyret selv. Rådmannen / utvalgene har et særlig ansvar for å utrede faglige og økonomiske konsekvenser av slike tiltak før de iverksettes.

Ubrukte fastlønnsmidler og merinntekter på sykelønnsrefusjoner skal i utgangspunktet kun reguleres mot vikarmidler og/eller overtidsmidler. Overskudd av denne typen midler skal gå tilbake til kommunestyret i løpet av budsjettåret, eller bidra til å bedre driftsresultatet.

Det må utarbeides egne rutiner for alle typer budsjettjusteringer. Det følger av reglementet at det påhviler enhver med et selvstendig budsjettansvar å følge rutiner for budsjettjusteringer.

Budsjettendringer som berører finansielle transaksjoner skal alltid behandles og vedtas av kommunestyret. Unntaket er bruk av bundne driftsfond, bundne kapitalfond, ikt-fond og lønnsreguleringsfond.

Rådmannen skal, i tillegg til årsregnskap, utarbeide årsberetning med rapportering på rammeområder som ligger i budsjettvedtaket. Årsberetningen skal inneholde en beskrivelse av aktivitet og resultatoppnåelse i løpet av budsjettåret, sett opp mot beskrivelsen som ligger i budsjettokumentet

13.1.2 Oppsummering av revisjonskriterier for problemstilling 1

Med utgangspunkt i lovkrav kan det forventes at:

Rådmannen har etablert rutiner og prosedyrer som bidrar til at økonomiplan- og budsjettprosess, samt økonomisk rapportering skjer i samsvar med lov og forskrift. Det innebærer at:

1. det er utarbeidet en plan for økonomiplan- og budsjettprosessen og at planen er forankret politisk.
2. kommunestyret, etter innstilling fra formannskapet, har vedtatt økonomiplan for de fire neste budsjettår, og at økonomiplanen gir oversikt over sannsynlige inntekter og forventede utgifter, er realistisk og oversiktlig og angir dekning for forventede utgifter og planlagte oppgaver.
3. kommunestyret, etter innstilling fra formannskapet, har vedtatt årsbudsjett for neste kalenderår og endringer til årsbudsjettet, og at årsbudsjettet omfatter hele kommunens virksomhet og er realistisk, oversiktlig og gir dekning for forventede utgifter og planlagte oppgaver.
4. drifts- og investeringsbudsjettet er satt opp i balanse og viser tall for budsjettåret, foregående budsjettår og sist vedtatte årsregnskap.
5. budsjettokumentet inneholder redegjørelse for de grunnleggende prinsipper kommunen har benyttet til fremstilling av årsbudsjettet, og en beskrivelse av organiseringen av arbeidet med budsjettet.
6. innstilling til årsbudsjett blir lagt ut til alminnelig ettersyn minst 14 dager før årsbudsjettet skal behandles i kommunestyret.
7. årsbudsjettet er vedtatt før utgangen av foregående år og foreligger, slik det er vedtatt av kommunestyret, som eget dokument innen 15. januar i budsjettåret. Videre at årsbudsjettet er sendt fylkesmannen til orientering straks dokumentet foreligger.
8. rådmannen, minimum 2 ganger i løpet av budsjettåret, har lagt frem rapporter for kommunestyret som viser utviklingen i inntekter og innbetalinger og utgifter og utbetalinger i henhold til det vedtatte årsbudsjett. Rapporteringen inneholder nødvendige tiltak for å unngå avvik i forhold til vedtatt eller regulert årsbudsjett, og forslag til endringer i årsbudsjettet når dette må anses påkrevd.
9. Budsjettendringer er vedtatt av kommunestyret selv²¹.

Med utgangspunkt i reglementer kan det i tillegg forventes at:

10. økonomiutvalget (formannskapet) i tillegg til en representant for partier som ikke er representert i formannskapet, har vært styringsgruppe for økonomiplan og budsjett, og at formannskapet har lagt til rette for medvirkning.
11. kommunens hovedutvalg har fått uttale seg til økonomiplan og årsbudsjett, tertialrapporter og årsregnskap med årsberetning.
12. det fremgår klart av budsjettvedtaket hvilket nivå budsjetter er vedtatt på og hvem som skal fordele rammene videre.
13. formannskapet har gitt innstilling til kommunestyret om endringer/justeringer av økonomiplan og årsbudsjett som medfører endringer av total budsjetttramme.
14. kommunestyret har selv vedtatt budsjettregulering
  - a. mellom rammeområder slik disse fremkommer av budsjettokumentet og –vedtaket.

²¹ Revisjonskriteriet 9 er tatt ut i rapporten. Det innebærer at øvrige revisjonskriterier for problemstilling 1 i rapporten er nummerert med nummer fra 9 – 18.

- b. som berører finansielle transaksjoner. Unntaket er bruk av bundne driftsfond, bundne kapitalfond, ikt-fond og lønnsreguleringsfond.
15. økonomistyringen bygger på prinsipper om desentralisert styring innenfor vedtatte brutto budsjettammer.
16. rådmannen, i den grad det er budsjettregulert innenfor de enkelte rammeområder, har sørget for rapportering til kommunestyret og at den enkelte budsjettjustering ikke overstiger kr. 500.000. Dette gjelder også når rådmannen har budsjettjustert som følge av lønnsoppgjøret.
17. rådmannen har sørget for tertialrapportering til kommunestyret med forslag om budsjettendringer, og at ledere for rammeområdene jevnlig har rapportert til rådmannen.
18. det er utarbeidet rutiner for alle typer budsjettjusteringer og alle med selvstendig budsjettansvar følger rutinene.

Med utgangspunkt i kommunestyrets vedtak og forutsetninger, kan det forventes at:

19. handlingsregel 1 - 5 blir etterlevd i tilknytning til budsjettprosesser.
- a. Dersom handlingsregel 2 og / eller 4 fravikes som følge av tungtveiende grunner, bør det fremkomme hva de tungtveiende grunnene består i og begrunnes.

13.2 Utleddning av revisjonskriterier til problemstilling 2: Tilskudd og refusjoner

Formål og problemstilling

Formålet omfatter en kartlegging av kommunens refusjonsinntekter, og en gjennomgang av om kommunens rutiner knyttet til refusjonsinntekter bidrar til å sikre at kommunen faktisk mottar de refusjonsinntekter kommunen har krav på.

Problemstilling 2 er i hovedsak beskrivende (deskriptiv) og analytisk og lyder slik:

I hvilken grad har kommunen og utvalgte seksjoner, enheter og avdelinger etablert prosesser og rutiner som bidrar til å sikre at kommunen mottar refusjonsinntekter i de tilfeller kommunen har krav på det?

Regnskapsanalyse og gjennomføring

Problemstillingen har sin bakgrunn i plan for forvaltningsrevisjon hvor det er foreslått to alternative innfallsvinkler for et prosjekt på området. Refusjon av syke- og fødselspenger er alternativ 1 og refusjonsinntekter og tilskudd med tilhørende rutiner er alternativ 2. I samsvar med prosjektplanen, har vi utarbeidet regnskapsanalyse med oversikter over kommunens tilskudd og refusjoner. Analysen ble lagt frem for kontrollutvalget den 19.9.2019. Kontrollutvalget sluttet seg til våre forslag for hvilke sektorer, ansvar, enheter og tilskudd og / eller refusjonsinntekter forvaltningsrevisjonen skal se nærmere på.

Vi har kartlagt hvilke tilskudd og refusjonsinntekter Åmot kommune har inntektsført i løpet av de tre siste år, dvs. 2016 – 2018. Det kan også bli aktuelt å se nærmere på kortsiktige fordringer pr. 31.12. 2018.

I tilknytning til problemstilling 2 vil vi kartlegge om:

- kommunen har skriftlige reglementer og retningslinjer som inneholder relevante bestemmelser.

- utvalgte sektorer har skriftlige prosedyrer, rutiner eller oversikter som er relevante. Dette kan være prosedyrer og rutiner som beskriver hvordan arbeid skal utføres, oversikter over aktuelle tilskudd og refusjoner, sjekklister mv.

Vi ser videre for oss at vi vil analysere både inntektskonti og balansekonti og:

- vurdere tilskudd og refusjoner som er inntektsført det enkelte år. Det kan bli aktuelt å kontrollere dokumentasjon (eksempelvis tilsagn), be om forklaring dersom tilskudd og / eller refusjoner som tidligere har vært inntektsført, faller bort mv. om tilskudd og refusjoner som blir inntektsført det enkelte år, faktisk blir innbetalt og sikre at de ikke står som fordring på kommunens balansekonti.

Regnskapsrevisor har i revisjonsberetningen for årsregnskap 2018, tatt forbehold knyttet til refusjon av syke- og fødselspenger. Vi har mottatt signaler om at økonomiavdelingen arbeider med å følge opp forholdet. Kontrollutvalget besluttet i møte 19.9.2019 å avvente en eventuell oppfølging av alternativ 1, jf. prosjektplanen. Dette innebærer at vi prioriterer alternativ 2 slik det er lagt opp til i prosjektplanen. Med bakgrunn i regnskapsanalyse og kartlegging av tilskudd og refusjonsinntekter, prosedyrer og rutiner for oppfølging vil vi søke å besvare om kommunens rutiner på området kan medføre risiko for inntektstap fordi kommunen ikke er kjent med ordninger eller fordi kommunen ikke krever refusjon/tilskudd den er berettiget til mv.

Kommunens økonomireglement

Vi er kjent med at Åmot kommunes økonomireglements pkt. 7.2 inneholde bestemmelser knyttet til refusjoner:

- refusjonskrav skal så langt råd er, sendes via kommunens faktureringssystem. Vi mener det er god praksis at refusjonskrav sendes via kommunens faktureringssystem.
- refusjonskrav skal merkes med ansvar, tjeneste, inntektspost og anvises
- betalingsmottaker alltid skal være Åmot kommune v/økonomikontoret
- dersom refusjonsbeløpet som mottas er lavere enn krave, skal økonomikontoret sende anvisningsblankett til sektor / avdeling for korreksjon av differansen

13.2.1 Oppsummering av revisjonskriterier for problemstilling 2

Problemstillingen er i stor grad deskriptiv, og vi vil kartlegge og beskrive kommunens og utvalgte sektorers prosedyrer og rutiner på området. I tillegg har vi utledet følgende revisjonskriterier:

Det kan det forventes at:

1. Åmot kommune har oppdaterte reglementer og retningslinjer som inneholder relevante bestemmelser for hvordan tilskudd og refusjonsinntekter skal behandles.
2. Krav om refusjonsinntekter sendes via kommunens faktureringssystem og følges opp av økonomikontoret.
3. Refusjonskrav og tilskudd blir merket med ansvar, tjeneste, inntektspost og anvises før de sendes økonomikontoret.
4. Betalingsmottaker alltid er Åmot kommune v/økonomikontoret
5. Økonomikontoret sørger for at anvisningsblankett sendes sektor / avdeling for korreksjon av differanse, dersom refusjonsbeløpet som mottas er lavere enn kravet.
6. At utvalgte sektorer har etablert prosedyrer og rutiner som beskriver hvilke tilskudd og refusjoner sektoren / enheten forventer å få, og hvordan tilskudd og refusjoner skal følges opp, hvem som har ansvar for at det følges opp mv.

13.3 Vedlegg B: Behandling i politiske utvalg og organer

13.3.1 Behandling av årsbudsjett og økonomiplaner i perioden 2016 - 2019

Utvalg	Dato	Saksnr.	Kommentar
Hovedutvalg helse og omsorg	23.11.2016	16/13	Utvalget tok opp og behandlet flere forslag, og kom frem til en uttalelse i 10 punkter.
Hovedutvalg kultur og oppvekst	23.11.2016	16/26	Utvalget kom ikke frem til en felles uttalelse. Medlemmene ville fremme sine synspunkter videre i budsjettprosessen gjennom sine partigrupper.
Hovedutvalg kommunalteknikk og planlegging	24.11.2016	16/38	Utvalget var positive til at man finner rom for ansettelse av en byggesaksbehandler til. De mente forslag til budsjett og økonomiplan var nøkternt, men realistisk. De var svært betenkt over at det ikke er avsatt penger til disposisjonsfondet i budsjett for 2017. Uttalelsen var enstemmig.
Hovedutvalg landbruk og utmark	22.11.2016	16/43	Hovedutvalget støttet opp under fokuset enhet for landbruk har på næringsutvikling. De tar for øvrig budsjett for 2017 til etterretning.
Formannskapet	30.11.2016	F-sak 16/99	Det ble fremlagt forslag fra ulike partigrupper og stemt over disse. Formannskapet innstilte til kommunestyret. For detaljer vises det til protokoll.
Kommunestyret	14.12.2016	K-sak 16/81	Det ble lagt frem en rekke forslag. De økonomiske konsekvensene av forslagene og hvilke endringer disse ville medføre i årsbudsjett og økonomiplan går ikke klart frem av sakspapirene. Det ble stemt over både formannskapets innstilling og øvrige forslag i møtet. Ordfører foreslo at budsjettskjemaene skulle endres, slik at de ble i overensstemmelse med vedtak fattet i møtet. Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Tabell 21: Oversikt over behandling i ulike politiske utvalg - Årsbudsjett 2017 og økonomiplan 2017 – 2020.

Utvalg	Dato	Saksnr.	Kommentar
Hovedutvalg helse og omsorg	28.11.2017	17/14	Det ble lagt frem ulike forslag og stemt over disse. Fellesforslaget fra hovedutvalg for helse og omsorg (ungdomsveileder) ble enstemmig vedtatt. Forslag fra AP / SV falt med 3 mot 4 stemmer, mens SPs forslag ble vedtatt med 4 mot 3 stemmer. Tilsvarende kommer opp igjen i formannskapets og kommunestyrets behandling.
Hovedutvalg kultur og oppvekst	30.11.2017	17/22	Utvalget avga samlet og omfattende uttalelse. De ønsket at midler til lag og foreninger skulle opprettholdes. De var bekymret for kvaliteten i skole og barnehage når det skulle kuttes i årsverk. De var opptatt av Åmot Montessoriskole og barnehage på Deset. Hovedutvalget ønsket at kommunen skulle gi tilskudd til Montessoribarnehagen, slik at de kunne starte tilbudet samtidig med oppstart av Montessoriskolen. De var også opptatt av å avklare sak knyttet til salg/leie av skolebygningen. De ønsket at stillingen som ungdomsveileder skulle opprettholdes som fast stilling. Dette er tatt opp som del av budsjettsak i formannskap og kommunestyret.

Utvalg	Dato	Saksnr.	Kommentar
Hovedutvalg kommunalteknikk og planlegging	30.11.2017	17/41	Hovedutvalget mente forslag til budsjett og økonomiplan for sektor Samfunnsutvikling var nøkternt og realistisk, og pekte på at sektoren la opp til effektivisering av tjenestene og økt fokus på arbeidsprosesser. Utvalget mente det ville gi gode tjenester, men oppfordret samtidig til forebyggende sykefraværs-/arbeidsmiljøtiltak i sektoren. De støttet forslaget om å videreføre ubrukte investeringsmidler fra 2017 til bruk i økonomiplanperioden 2018-2021. De reagerte sterkt på forslaget om virksomhetsoverdragelse av Åmot Brann og redning til Midt Hedmark Brann og redning IKS, og at tiltaket ikke kunne gjennomføres gjennom vedtak av budsjett for 2018. Rådmannen måtte utrede tiltaket og fremme det som egen sak for kommunestyret når endringene i regelverket var vedtatt fra Direktoratet. De pekte på at de ikke fant det realistisk å legge "ulvemillionen" til grunn for et besparende budsjetttiltak. Signalene fra utvalget er tatt opp som del av budsjettsaken i formannskap og kommunestyre.
Hovedutvalg landbruk og utmark	28.11.2017	17/49	Hovedutvalget fant det ikke realistisk å legge "ulvemillionen" til grunn for et besparende budsjetttiltak. De pekte på at skogbruket og landbruket er en betydelig verdiskaper i kommunen, og bidrar til en rekke arbeidsplasser og bosettinger. Næringene har betydelig vekstpotensial, og det er viktig at enhet for landbruk er en aktiv premissleverandør for fortsatt vekst og kompetanseheving. De ser for seg at enhet for landbruk må styrkes i årene fremover. Signalet om «ulvemillionen» er tatt opp som en del av budsjettsaken i formannskap og kommunestyre.
Formannskapet	29.11.2017	F-sak 17/64	AP og SV la frem fellesforslag i seks punkter. Det skulle ikke foregå store omstillinger, nedlegginger eller privatisering av tjenester direkte i en budsjettbehandling uten utredning av økonomiske forhold og andre konsekvenser. Rådmannen skulle få i oppdrag å legge frem egen sak om montessoriskole på Deset. De foreslo organisasjonsgjennomgang av kommunens adm., blant annet med sikte på å redusere antall ledernivåer og ledere. Terapibassenget på Ryslingmoen skulle ikke stenges. De ønsket at hovedutvalg for helse og omsorg skulle legges ned, og at sektoren skulle rapportere direkte til formannskapet. Stilling som ungdomsveileder ble foreslått opprettholdt. Senterpartiet støttet rådmannens forslag til budsjett med en del endringer. Konsekvensene ved å stenge terapibassenget skulle utredes nærmere. Barnehagedriften ved Deset oppvekstsenter skulle opprettholdes, og det måtte forhandles frem at barnehagen kunne overføres til Åmot Montessoriskole, gjennom egen sak i kommunestyret. Virksomhetsoverdragelse av brann- og redning skulle ikke gjennomføres som en del av budsjettvedtaket. Det skulle utredes grundig og behandles som egen sak i kommunestyret. Opprettholde Controller stilling innenfor helsesektoren, og å utrede tiltaket «Ulvemillionen». Første del av rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt. Rådmannens forslag med tilleggforslag fra Senterpartiet, fikk 4 stemmer. Rådmannens forslag med tilleggforslag fra Arbeiderpartiet og SV fikk 3 stemmer.

Utvalg	Dato	Saksnr.	Kommentar
Kommunestyret	13.12.2017	K-sak 17/63	<p>Fellesforslag fra alle partier om at sak om eventuell Montessoriskole på Deset skulle legges frem for kommunestyret i løpet av januar 2018. Fellesforslag om at Åmot brann og redning skulle fortsette som egen kommunal enhet. Finansiering fra disposisjonsfond for 2018 og delvis for 2019, og redusert avsetning til disposisjonsfond for 2020 og 2021, jf. tabell i saken. Begge forslag ble enstemmig vedtatt.</p> <p>Det ble lagt frem en rekke forslag fra SV og AP. For detaljer vises det til protokollen. Protokollen inneholder også forslag fra Senterpartiet og Høyre, Senterpartiet alene, Senterpartiet og Fremskrittspartiet og Fremskrittspartiet alene. Det ble stemt over de forslag som kom frem i møtet, til sammen 10 avstemminger. For resultat av avstemmingene samt inndekking, vises det til protokollen.</p>

Tabell 22: Oversikt over behandling i ulike politiske utvalg - Årsbudsjett 2018 og økonomiplan 2018 – 2021.

Utvalg	Dato	Saksnr.	Kommentar
Hovedutvalg helse og omsorg	27.11.2018	18/7	Utvalget påpekte at flere tjenester på området, for eksempel psykisk helse og rus, er uforutsigbare og trenger tett oppfølging økonomisk og faglig.
Hovedutvalg kultur og oppvekst	30.11.2018	18/21	Utvalget avga enstemmig uttalelse. Budsjettforslaget ble tatt til orientering. Administrasjonen hadde gjort en god jobb i vanskelige økonomiske tider. Utvalget påpekte at det ikke er heldig med reduksjoner i tilbudet til barn og unge. De håpte dette ikke ble permanent og pekte på at det var viktig at ungdommens kulturhus kunne fortsette. Utvalget ba også om at det skulle finnes midler til å opprettholde ungdomskontakten på dagens nivå.
Hovedutvalg kommunalteknikk og planlegging	29.11.2018	18/31	Utvalget kom frem til en felles uttalelse, og var opptatt av at kommunen var i en krevende, økonomisk situasjon, hvor sektoren hadde lagt frem en rekke tiltak til innsparing. De pekte på at konsekvensene kunne bli lengre saksbehandlingstid og endringer i tjenestetilbud. Fokus fremover må være kvalitet og like tjenester for innbyggerne. Sektoren ble oppfordret til å søke om tilskuddsmidler for å opprettholde gode tjenester. Utvalget var opptatt av flomsikring, veger og bredbånd.
Hovedutvalg landbruk og utmark	27.11.2018	18/40	Utvalget uttalte at skogbruk og jordbruk er betydelige verdiskapere som bidrar med arbeidsplasser og bosetting. De så med stor bekymring på bemanningssituasjonen på enhet Landbruk og mente at det ikke var forsvarlig å utsette tilsetting av ny jordbrukssjef. De pekte på at enheten var svært sårbar for oppsigelse, sykdom og endring for øvrig. De mente at det måtte tas tak i bemanningssituasjonen i enheten snarest.
Formannskapet	28.11.2018	F-sak 18/46	AP og SV la frem forslag om at mottakere av økonomisk sosialhjelp ikke skulle få fratrukket barnetrygd. Dekning var nedtrekk i avsetning til disposisjonsfond. Det ble vedtatt med 4 mot 3 stemmer. Så ble rådmannens forslag vedtatt mot en stemme.
Kommunestyret	13.12.2018	Bordsak	Det ble enstemmig vedtatt å behandle salg av Deset oppvekstsenter som bordsak. SP foreslo å sette salgspris til kr. 350.000. Kommunestyret vedtok å oppheve formannskapet vedtak i F-sak 18/28 av 8.6.18, og vedtok å selge eiendommer for kr. 1. Reell markedsverdi ble vurdert til kr. 350.000. Differansen mellom reell markedsverdi og faktisk salgssum, betraktes som tilskudd. Åmot Montessoriskole og Åmot montessoribarnehage forpliktet seg til å drive barnehage- og skoledrift i lokalene. Hvis vilkåret ikke er oppfylt har Åmot kommune rett til å kjøpe tilbake eiendommen til kr 1.-

Utvalg	Dato	Saksnr.	Kommentar
Kommunestyret	13.12.2018	K-sak 18/66	Det ble lagt frem en rekke forslag fra SP, fra AP og SV, fellesforslag fra SP og Høyre, fra SV alene, og fra FrP. Av protokollen fremkommet det også forslag fra kontrollutvalget og fra hovedutvalget i landbruk og utmark. Det siste ble trukket. Det ble stemt over forslagene. For resultat av avstemmingene, vises det til protokollen. Formannskapetets innstilling med vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

Tabell 23: Oversikt over behandling i ulike politiske utvalg - Årsbudsjett 2019 og økonomiplan 2019 – 2022.

Utvalg	Dato	Saksnr.	Kommentar
Hovedutvalg helse og omsorg	19.11.2019	19/10	Utvalget kom frem til enstemmig uttalelse. De viste til sektorens vektlegging av tverrsektorielt arbeid for å sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge, og sluttet opp om dette. Utvalget ga uttrykk for at forebyggende helsearbeid er viktig og bør løftes i årene fremover
Hovedutvalg kultur og oppvekst	29.11.2019	19/15	Protokoll fra møtet er ikke lagt ut. Vi har sendt forespørsel pr. e-post 4.2.2020, men har ikke mottatt protokollen.
Hovedutvalg kommunalteknikk og planlegging	28.11.2019	19/31	Forslag til budsjett ble tatt til etterretning.
Hovedutvalg landbruk og utmark	26.11.2019	19/41	Utvalget gjennomgikk forslaget. Enhetsleder stilte spørsmål ved om en inntekt på kr. 275.000 manglet i oversikten over tiltak i sektor for samfunnsutvikling, om beløpet ligger inne i salgsinntekter enhet landbruk på kr. 792.000 eller om det ikke var innarbeidet i budsjettet. Næring sto oppført med kr. 0 i økonomiplanen. Det ble stilt spørsmål ved finansiering og hva det innebar for næringsutviklingen og landbruk. Utvalget mente konsekvensene av innsparingene var for dårlig synliggjort i budsjettforslaget og at det manglet alternativer til de foreslåtte endringene. Utvalget var skeptiske til kutt i kompetansemidler. Ellers anmodet hovedutvalget alle enheter om å jobbe mest mulig effektivt og økonomisk for å gjennomføre oppgavene på en best mulig måte innenfor budsjetttrammene.
Formannskapet	20.11.2019	F-sak 19/36	Det ble lagt frem forslag fra ulike partier / partigrupper i møtet, og stemt over forslagene. Forslag i tilknytning til teleslynge ble enstemmig vedtatt. Forslagene fra AP, H og SV pkt. 2, 3 og 4 ble vedtatt. Øvrige forslag falt. Rådmannens forslag med formannskapetets endringer ble deretter enstemmig vedtatt.
Kommunestyret	11.12.2019	K-sak 19/91	Det ble lagt frem forslag fra AP, H og SV. Det kom forslag til innsparing, flere forslag om budsjettendringer, verbalforslag og forslag om utredningsoppgaver i 2020. SP og FrP la frem forslag i 6 punkter, og forslag til gebyrregulativet. FrP la også frem en rekke egne forslag. Gruppelederne foreslo å oppheve tilsetningsstopp som ble vedtatt i tilknytning til behandling av tertialrapportering for 2. tertial 2019. For detaljer knyttet til forslagene og hvilke som ble trukket, vedtatt eller nedstemt, vises det til protokollen. Formannskapetets innstilling til budsjett ble enstemmig vedtatt.

Tabell 24: Oversikt over behandling i ulike politiske utvalg - Årsbudsjett 2020 og økonomiplan 2020 – 2023.

Behandling av årsregnskap og årsberetninger i perioden 2016 - 2018

Utvalg	Dato	Saksnr.	Kommentar
Formannskapet	06.06.2017	F-sak 17/35	<p>Formannskapets innstilling: Åmot kommunes driftsregnskap for 2016, som er avsluttet i balanse, godkjennes. Et beløp tilsvarende kr 2,0 mill skal avsettes til et disposisjonsfond som øremerkes dekning av senere amortisering av premieavvik. Investeringsregnskapet er avsluttet med et netto udekket beløp på kr 4.605.759, som foreslås dekket slik: Forslag til disponering/dekning:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Avsettes til ubundet investeringsfond 508.709 - Avsettes til bundet investeringsfond 163.469 - Dekkes av ubundet investeringsfond -796.637 - Dekkes av disposisjonsfond -307.000 - Dekkes med ubrukte lånemidler -4.174.300 <p>Netto disponert/dekket -4.605.759</p> <p>Åmot kommunes Årsberetning for 2016 godkjennes. Årsrapport 2016, Rapport avgitt iht. reglement for Finansforvaltning pr 31.12.2016, Årsrapport for 2016 fra Skatteoppkreveren og Kontrollutvalgets uttalelse til Åmot kommunes regnskap for 2016 tas til orientering. I tredje tertial har en varslersak influert på deler av arbeidsmiljøet og tatt stor fokus hos mange medarbeidere. Saken er ved årets utgang behandlet og avsluttet.</p>
Kommunestyret	21.06.2017	K-sak 17/32	<p>Kommunestyrets vedtak: Åmot kommunes driftsregnskap for 2016, som er avsluttet i balanse, godkjennes. Et beløp tilsvarende kr 2,0 mill skal avsettes til et disposisjonsfond som øremerkes dekning av senere amortisering av premieavvik. Investeringsregnskapet er avsluttet med et netto udekket beløp på kr 4.605.759, som foreslås dekket slik:</p> <p>Forslag til disponering/dekning</p> <ul style="list-style-type: none"> - Avsettes til ubundet investeringsfond 508.709 - Avsettes til bundet investeringsfond 163.469 - Dekkes av ubundet investeringsfond -796.637 - Dekkes av disposisjonsfond -307.000 - Dekkes med ubrukte lånemidler -4.174.300 <p>- Netto disponert/dekket -4.605.759</p> <p>Åmot kommunes Årsberetning for 2016 godkjennes. Årsrapport 2016, Rapport avgitt iht. reglement for Finansforvaltning pr 31.12.2016, Årsrapport for 2016 fra Skatteoppkreveren og Kontrollutvalgets uttalelse til Åmot kommunes regnskap for 2016 tas til orientering.</p> <p>I tredje tertial har en varslersak influert på deler av arbeidsmiljøet og tatt stor fokus hos mange medarbeidere. Saken er ved årets utgang behandlet og avsluttet.</p>

Tabell 25: Behandling av årsregnskap, årsberetning og årsrapport for 2016

Utvalg	Dato	Saksnr.	Kommentar
Formannskapet	08.06.2018	F-sak 18/23	<p>Formannskapets innstilling: Åmot kommunes driftsregnskap for 2017, som er avsluttet med et merforbruk på kr 9.071.000, godkjennes. Regnskapsmessig merforbruk 2017 foreslås dekket ved bruk av disposisjonsfond i 2018. Investeringsregnskapet for 2017, som er avsluttet i balanse, godkjennes. Åmot kommunes Årsberetning for 2017 godkjennes. Årsrapport 2017, Rapport avgitt iht. reglement for Finansforvaltning pr 31.12.2017, Uavhengig revisors beretning 2017, Årsrapport for 2017 fra Skatteoppkreveren og Kontrollutvalgets uttalelse til Åmot kommunes regnskap for 2017 tas til orientering.</p>
Kommunestyret	20.06.2018	K-sak 18/46	<p>Kommunestyrets vedtak: Åmot kommunes driftsregnskap for 2017, som er avsluttet med et merforbruk på kr 9.071.000, godkjennes. Regnskapsmessig merforbruk 2017 foreslås dekket ved bruk av</p>

Utvalg	Dato	Saksnr.	Kommentar
			disposisjonsfond i 2018. Investeringsregnskapet for 2017, som er avsluttet i balanse, godkjennes. Åmot kommunes Årsberetning for 2017 godkjennes. Årsrapport 2017, Rapport avgitt iht. reglement for Finansforvaltning pr 31.12.2017, Uavhengig revisors beretning 2017, Årsrapport for 2017 fra Skatteoppkreveren og Kontrollutvalgets uttalelse til Åmot kommunes regnskap for 2017 tas til orientering. Administrasjonen må finne ut av om bokførte fordringer sykepengerefusjon som pr 31.12.2017 på kr 2 462 427,- er reelle. Kontrollutvalget anbefaler at kommunen etablerer løpende lønnsavstemminger gjennom året og pr. 31.12. som sikrer nødvendig intern kontroll på kommunens lønnsområde. Kontrollutvalget mener det bør settes på ressurser for å få dette i orden så raskt som mulig.

Tabell 26: Behandling av årsregnskap, årsberetning og årsrapport for 2017

Utvalg	Dato	Saksnr.	Kommentar
Formannskapet	29.05.2019	F-sak 19/14	Innstilling fra formannskapet: Åmot kommunes driftsregnskap 2018 med driftsresultat på kr 48 224.- godkjennes. Investeringsregnskapet for 2018, som er avsluttet i balanse, godkjennes. Årsrapport 2018, rapport avgitt i samsvar med reglement for Finansforvaltning 31.12.2018, uavhengig revisors beretning 2018, Årsrapport 2018 fra Skatteoppkreveren og Kontrollutvalgets uttalelse til Åmot kommunes regnskap 2018 tas til orientering
Kommunestyret	19.06.2019	K-sak 19/23	Kommunestyrets vedtak: Åmot kommunes driftsregnskap 2018 med driftsresultat på kr 48.224.- godkjennes. Investeringsregnskapet for 2018, som er avsluttet i balanse, godkjennes. Årsrapport 2018, rapport avgitt i samsvar med reglement for Finansforvaltning 31.12.2018, uavhengig revisors beretning 2018, Årsrapport 2018 fra Skatteoppkreveren og Kontrollutvalgets uttalelse til Åmot kommunes regnskap 2018 tas til orientering.

Tabell 27: Behandling av årsregnskap, årsberetning og årsrapport for 2018

Behandling av tertialrapporter i perioden 2017 – 2019

Utvalg	Tertial	Dato	Saksnr.	Kommentar
Hovedutvalg helse og omsorg	1. tertial 2017	14.06.2017	17/10	I sin uttalelse var utvalget opptatt av at sektoren står foran flere utfordringer knyttet til drift og økonomi. De var opptatt av fremtidig organisering, behovet for godt tverrfaglig samarbeid og nærværprosjektet og sykefravær. Hovedutvalget var også glad for at Fylkesmannens tilsyn på Desettunet var avsluttet uten påpeking av avvik. For detaljer vises det til protokollen.
Hovedutvalg kultur og oppvekst		07.06.2017	17/12	I sin uttalelse som var enstemmig var utvalget opptatt av at det var kontroll på den økonomiske situasjonen. For detaljer vises det til protokollen.
Hovedutvalg kommunalteknikk og planlegging		08.06.2017	17/20	Utvalget tok Økonomirapportering – 1.tertial 2017 til etterretning
Hovedutvalg landbruk og utmark		06.06.2017	17/30	Utvalget tok tertialrapporten til etterretning.

Utvalg	Tertial	Dato	Saksnr.	Kommentar
Formannskapet		06.06.2017	F-sak 17/36	SV la frem forslag som ble nedstemt. Tertialrapport 1. tertial 2017 tas til etterretning.
Kommunestyret		21.06.2017	K-sak 17/34	Tertialrapport 1. tertial 2017 tas til etterretning.

Tabell 28: Oversikt over politisk behandling i utvalg, rapportering 1. tertial 2017.

Utvalg	Tertial	Dato	Saksnr.	Kommentar
Hovedutvalg helse og omsorg	2. tertial 2017			Utvalget berømmet sektoren for arbeidet som var gjort for å unngå merforbruk. Sykefraværet var på vei ned, overtidsbruken var redusert og det var vedtatt at bruken av vikarbyrå skulle stoppes. Det pekes på utfordringer innenfor barnevern, rus og psykiatri. For detaljer vises det til protokollen.
Hovedutvalg kultur og oppvekst		04.10.2017	17/20	Saken ble tatt til orientering. Hovedutvalget var fornøyd med budsjettdisiplinen.
Hovedutvalg kommunalteknikk og planlegging		05.10.2017	17/33	Utvalget pekte på at sektoren driver nøkternt innen tildelte budsjettrammer og ivaretar primærtjenestene til kommunens befolkning på en god måte. Utvalget uttrykte bekymring for at vedlikehold av kommunale veier utsettes.
Hovedutvalg landbruk og utmark		03.10.2017	17/40	Utvalget berømmet aktiviteten som foregikk på enheten og i sektoren forøvrig. De ga uttrykk for at de ikke fant det forsvarlig å behandle tertialrapporten da denne kom sent, og kun hadde status som foreløpig.
Formannskapet		18.10.2017	17/47	Tertialrapport 2. tertial 2017 ble tatt til etterretning. Budsjettendring i budsjettskjema 1 B slik at anslaget for premieavvik hensyntatt amortisering av tidligere års premieavvik, ble redusert med kr 5,3 mill. kr. Driftsrammene ble redusert tilsvarende ihht. fordelingen i tabell. Rådmannen utarbeider prognoser for kommunens økonomiske utvikling for budsjettåret 2017 frem til kommunestyrets møte. Rådmannen får i oppdrag å fast utarbeide prognoser ved rapportering av tertialrapporter også for fremtiden.
Kommunestyret		1.11.2017	17/59	Senterpartiet og uavhengige representanter la frem et forslag i fem punkter. SV og AP foreslo at forslaget ikke skulle realitetsbehandles 1.11.2017, men tas opp igjen til behandling under budsjettbehandling 2018. For detaljer vises det til protokollen. Forslag fra SP og uavhengige representanter ble vedtatt med 11 mot 8 stemmer. Driftsrammene ble redusert med til sammen 5,3 mill.kr. som følge av anslag for amortisering av tidligere års premieavvik. Rådmannen fikk i oppdrag å utarbeide prognoser for kommunens økonomiske utvikling for budsjettåret 2017 frem mot kommunestyrets møte. I tillegg skulle rådmannen utarbeide prognoser ved rapportering av tertialrapporter for fremtiden.

Tabell 29: Oversikt over behandling i utvalgt, rapportering for 2. tertial 2017

Utvalg	Tertial	Dato	Saksnr.	Kommentar
Hovedutvalg helse og omsorg	1. tertial 2018	12.06.2018	18/4	Utvalget kom med en delt uttalelse. AP og SV ønsket ikke kutt i leddet som leverer tjenester til brukere. De uttalte at det er mulig å støtte noen av tiltakene administrasjonen foreslår. De så heller at sektorlederfunksjonene ble avsluttet. SP var glad for at driften 1. tertial hadde gått som planlagt, til og med et mindreforbruk. De pekte på at tiltak som ble iverksatt på bakgrunn av den økonomiske situasjonen høsten 2017 har hatt effekt, og at det var viktig at tiltak ble videreført i 2018 og inn i budsjett 2019. De pekte på at endring i betingelsene knyttet til refusjon av ressurskrevende brukere, gjør at sektoren mister store inntekter. Det innebærer at ytterligere innsparinger/tiltak må iverksettes. For øvrig vises det til detaljer i protokollen.
Hovedutvalg kultur og oppvekst		13.06.2018	18/11	Tertialrapport 1. tertial 2018 ble tatt til orientering. I tillegg kom utvalget med en uttalelse. De var opptatt av å opprettholde tilbudet på ungdomsklubben, at det ikke skulle reduseres på frivillighetssentralen og heller redusere på Sandbeck-arbeidet. De foreslo å kutte støtten til Sandbeck-arbeidet og kutte skolefrukt. Sommerstengt barnehage skulle utredes og sendes på høring (endringer i vedtekter krever dette). Felles ledelse på Rena skole og Osen oppvekstsenter skulle utredes, må også ta hensyn til ledelse av barnehagen.
Hovedutvalg kommunalteknikk og planlegging		14.06.2018	18/14	Utvalget pekte på at kommunen befant seg i en økonomisk krevende situasjon, og pekte på at sektoren hadde lagt frem realistiske forslag til innsparinger. De var opptatt av at sektor samfunnsutvikling har den minste budsjetttrammen av sektorene i kommunen og i flere år har hatt realistisk drift innen budsjetttrammene. Utvalget var bekymret for endel av forslagene som er lagt frem som vil gi langsiktige konsekvenser i forhold til bosetting, trivsel og forringelsen av tjenestetilbudet til innbyggerne.
Hovedutvalg landbruk og utmark		12.06.2018	18/25	Utvalget så med alvor på kommunens økonomiske situasjon, også sett opp mot enhet for landbruk. De pekte på at enheten måtte ta del i kommunens behov for innsparing, men var skeptisk til formannskapetets innstilling hva gjaldt nedskjæring av en halv stilling innenfor området landbruk. Utover stillingens betydning hva gjelder lovpålagte oppgaver og verdiskapning og næringsutvikling innen landbrukssektoren, oppfattet utvalget at dette var en stillingsandel som også gererte inntekter i form av eksterne søknadsmidler, og muligheter for frikjøp fra egen stilling i form av prosjektfinansiering.
Formannskapet		08.06.2018	F-sak 18/24	Tertialrapport 1. tertial 2018 tas til etterretning. De foreslåtte tiltakene innlemmes i budsjett 2018. For detaljer om tiltak vises det til protokollen. Det skulle arbeides videre med ytterligere innsparinger i 2. og 3. tertial. Det ble pekt på et forventet merforbruk i 2018. Rådmannen fikk i oppdrag å se på lederstrukturen i Åmot kommune, på nivå sektorleder, enhetsleder og avdelingsleder. Hva som kunne slås sammen, og hvor mange stillinger som kunne spares. Saken skulle legges fram for kommunestyret til budsjettprosess 2019.

Utvalg	Tertial	Dato	Saksnr.	Kommentar
Kommunestyret		20.06.2018	K-sak 18/47	Tertialrapport 1. tertial 2018 ble tatt til etterretning. De foreslåtte tiltakene skulle innlemmes i budsjett 2018. For detaljerte tiltak vises det til protokollen. Det skulle arbeides videre med ytterligere innsparinger i 2. og 3. tertial. Det var forventet et merforbruk i 2018. Rådmannen fikk i oppdrag å se på lederstrukturen i Åmot kommune, på nivå sektorleder, enhetsleder og avdelingsleder. Det skulle ses på hva som kunne slås sammen, og hvor mange stillinger som kunne spares. Saken skulle legges fram for kommunestyret til budsjettprosess 2019.

Tabell 30: Oversikt over behandling i utvalgt. rapportering for 1. tertial 2018

Utvalg	Tertial	Dato	Saksnr.	Kommentar
Hovedutvalg helse og omsorg	2. tertial 2018	16.10.2018	18/5	Utvalget uttaler at sektor Helse og Velferd har iverksatt flere gode tiltak av positiv betydning for det økonomiske resultat i 2. tertialrapport og nevner eksempler. Utvalget peker på at helse og velferd sin økonomi påvirkes negativt av strengere regler fra sentralt hold når det gjelder refusjon ressurskrevende tjenester. Utvalget peker på at sektor helse fortsatt må ha høyt fokus på økonomi. For detaljer vises det til protokollen.
Hovedutvalg kultur og oppvekst		19.10.2018	18/13	Utvalget hadde følgende tilleggskommentarer til tertialrapporten: Det utredes IKKE sammenslåing av mellomtrinnet, da dette vil medføre for lite miljø både for elever og ansatte ved Osen oppvekstsenter. Barnevern og Flyktningetjenesten må synliggjøres i Tertialrapporten før behandling i K-styret.
Hovedutvalg kommunalteknikk og planlegging		18.10.2018	18/20	Utvalgets uttalelse var enstemmig, og pekte på at kommunen befinner seg i en økonomisk krevende situasjon. De pekte på at sektoren har lagt frem realistiske forslag til innsparinger, at sektor samfunnsutvikling har den minste budsjetttrammen av sektorene i kommunen og i flere år har hatt realistisk drift innen budsjetttrammene. Utvalget var bekymret for endel av forslagene som var lagt frem som vil gi langsiktige konsekvenser i forhold til bosetting, trivsel og forringelsen av tjenestetilbudet til innbyggerne.
Hovedutvalg landbruk og utmark		16.10.2018	18/32	Utvalget tok rådmannens økonomiske rapportering til etterretning. Utvalget understrekte sterkt behovet for rask reansettelse av fagleder jordbruk.
Formannskapet		17.10.2018	18/41	Økonomirapportering 2.tertial 2018 ble tatt til etterretning. Utredninger knyttet til samlokalisering av mellomtrinnet ble vedtatt avsluttet. Osen oppvekstsenter skulle bestå på samme grunnlag som i dag med et fullverdig tilbud med barnehage, SFO og skole fra 1. - 7. trinn.
Kommunestyret		31.10.2018	18/62	Økonomirapportering 2.tertial 2018 ble tatt til etterretning. Utredninger knyttet til samlokalisering av mellomtrinnet ble vedtatt avsluttet. Osen oppvekstsenter skulle bestå på samme grunnlag som i dag med et fullverdig tilbud med barnehage, SFO og skole fra 1. - 7. trinn.

Tabell 31: Oversikt over behandling i politiske utvalg, rapportering 2. tertial 2018

Utvalg	Tertial	Dato	Saksnr.	Kommentar
Hovedutvalg helse og omsorg	1. tertial 2019	04.06.2019	19/2	Utvalget pekte på at utviklingsprosjektet Arbeidstidsordninger hadde vært en suksess, og arbeidet skulle videreføres for å møte framtidens utfordringer. De ga uttrykk for at det er viktig å jobbe på tvers og bruke ressurser/kompetanse der behovet oppstår. De mente ledere og ansatte i sektorens enheter/avdelinger måtte berømmes for sitt engasjement, sin innsats og vilje til å trekke lasset sammen. Utvalget ga uttrykk for at en ny arbeidskultur hadde vokst fram; «vi blir ikke gode før vi gjør det sammen».
Hovedutvalg kultur og oppvekst		05.06.2019	19/5	Utvalget tok 1. tertial rapport til etterretning. De uttalte at det var ønskelig med enda bedre periodisering, slik at det er enklere å følge med på den økonomiske utviklingen. De var opptatt av at kultur måtte spesifiseres mer i tertialrapporten. Utvalget ønsket utredning for å flytte kulturenheten administrativt fra sektor samfunnsutvikling til sektor oppvekst for å utnytte både økonomiske ressurser og personalressurser på en bedre måte innenfor de aktuelle områdene. Utvalget mente det var viktig å ha fokus og satse på oppvekst og kultur framover, både kvalitativt og i budsjettsammenheng.
Hovedutvalg kommunalteknikk og planlegging		06.06.2019	19/13	Utvalget pekte på at kommunen fortsatt befinner seg i en økonomisk krevende situasjon, og at sektor samfunnsutvikling må berømmes for å være dyktige til å fordele oppgaver og finne innsparingsmuligheter. De pekte på behovet for framtidig nøysomhet da premieavviket er stort. De mente dessuten det var bekymringsfullt at sykefraværet i sektoren er økende. For øvrig vises det til protokollen.
Hovedutvalg landbruk og utmark		04.06.2019	19/21	Utvalget mente det var viktig å styrke kapasiteten til enhet landbruk, og uttalte at enheten tillegges stadig flere lovpålagte oppgaver som skal løses med færre ressurser. De pekte også på at enheten står sentralt i det som må beskrives som noen av våre tids største samfunnsutfordringer, knyttet til klimatiltak- og tap av biologisk mangfold. For øvrig vises det til protokollen.
Formannskapet		29.05.2019	F-sak 19/15	Formannskapets innstilling: Tertialrapport 1. tertial 2019 tas til etterretning.
Kommunestyret		19.06.2019	K-sak 19/24	Kommunestyret vedtok følgende: Tertialrapport 1. tertial 2019 tas til etterretning. Det utredes fordeler og ulemper ved å flytte kulturenheten administrativt fra sektor samfunnsutvikling til sektor oppvekst. Dette for å se på muligheten til å utnytte evt. positive effekter både mtp. materiell, økonomiske ressurser og personalressurser innenfor de aktuelle områdene, spesielt grunnskole og kulturskole. Utredningen skal være klar tidlig nok til at evt. endringer kan innarbeides i budsjettet for 2020.

Tabell 32: Oversikt over behandling i politiske utvalg, rapportering 1. tertial 2019

Utvalg	Tertial	Dato	Saksnr.	Kommentar
Hovedutvalg helse og omsorg	2. tertial	15.10.2019	19/7	Utvalget pekte på at sektor Helse og Velferd klarer å levere et positivt økonomisk resultat for 2. tertial, noe som viser at sektoren har god styring med ansvarsfulle ledere som er lojale overfor eget budsjett. Det er viktig å videreføre arbeidet og være nøkterne også fremover. De pekte på utviklingsprosjektet arbeidstidsordninger, og berømmet ledere og ansatte for engasjement, innsats og vilje til å trekke lasset sammen. De gir uttrykk for at en ny arbeidskultur har vokst fram og at prosjektet har gitt kommunen en betydelig økonomisk besparelse. Arbeidet med å redusere sykefraværet har være en prioritert oppgave. For øvrig vises det til protokollen.
Hovedutvalg kultur og oppvekst		18.10.2019	19/11	Utvalget tok økonomirapportering 2.tertial 2019 til etterretning, men uttrykte enn viss bekymring for resultatet ved utgangen av 2019. Dette gjaldt spesielt Rena skole og Flyktningetjenesten. Utvalget ba om at rådmannen vurderte andre og umiddelbare tiltak innenfor eksisterende ramme ved Osen oppvekstsenter slik at barnehagetilbudet og SFO-tilbudet opprettholdes som to fullverdige og separate tilbud. Sykefraværet hadde gått ned. De pekte på at det var nødvendig med bedre periodisering av budsjettet, slik at det ble lettere å følge med på den økonomiske utviklingen mv. For detaljer vises det til protokollen.
Hovedutvalg kommunalteknikk og planlegging		17.10.2020	19/24	Rapporteringen ble tatt til etterretning.
Hovedutvalg landbruk og utmark		15.10.2019		Utvalget tok økonomirapportering 2. tertial 2019 til etterretning, og ga uttrykk for at de er fornøyd med lavt sykefravær blant enhetens ansatte. De pekte på at antall ansatte er på et minimum i forhold til arbeidsoppgaver. Utvalget ønsket større fokus på inntjeningsgrunnlaget innenfor landbruket, slik at ikke bare kostnadene kom fram i økonomirapporteringen. For øvrig vises det til protokollen.
Formannskapet		16.10.2019	19/28	Økonomirapportering 2.tertial 2019 tas til etterretning
Kommunestyret		30.10.2019	19/53	Kommunestyret vedtok følgende: Økonomirapportering 2.tertial 2019 tas til etterretning. Ved Osen oppvekstsenter så bes rådmannen om å finne andre og umiddelbare tiltak innenfor eksisterende ramme slik at barnehagetilbudet og SFO-tilbudet opprettholdes som to fullverdige og separate tilbud. Kommunestyret viser til den krevende økonomiske og organisatoriske situasjonen kommunen befinner seg i. Det skal derfor ikke opprettes nye faste stillinger eller foretas faste eller midlertidige ansettelser inntil videre. Midlertidige stillinger skal ikke forlenges slik at de blir faste. Det skal heller ikke foretas endringer i faste stillinger som innebærer at man oppretter en annen stilling med høyere lønns plassering. Formannskapet får fullmakt til å godkjenne unntak fra denne regelen dersom det er behov for det i enkeltsaker. Midlertidighet i en fast stilling, type vikar, eller midlertidighet i påvente av tilsetting, omfattes ikke av vedtaket.

Tabell 33: Oversikt over politisk behandling i utvalg, rapportering 2. tertial 2019.